

INFORME SOBRE ELS DRETS DE L'INFANT

LES 30 PROPOSTES CLAU

DESEMBRE 2015

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

INFORME SOBRE ELS DRETS DE L'INFANT

LES 30 PROPOSTES CLAU

DESEMBRE 2015

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

Síndic de Greuges de Catalunya

1a edició: Desembre de 2015

Informe sobre els drets de l'infants. Les 30 propostes clau. Desembre 2015

ISSN: 2014-7899

Dipòsit legal:

Maquetació: Síndic de Greuges

Imprès sobre paper ecològic

Disseny original: America Sanchez

Foto portada: © XXXX

ÍNDEX GENERAL

INTRODUCCIÓ	5
I. DRETS DE PROTECCIÓ (ART. 3.1, 18, 19, 20, 25 CDI)	7
1. Reglamentació dels drets dels infants tutelats com a garantia	
2. Actualització de les ràtios dels serveis socials d'atenció primària	
3. Execució immediata de les mesures de protecció proposades pels equips tècnics	
4. Prohibició d'ingressar en centres els infants de fins a tres anys i implantació progressiva de la mesura fins als sis anys	
5. Increment del nombre de famílies acollidores i d'UCAE	
6. Increment de les places d'educació intensiva i terapèutics per a infants tutelats	
7. Provisió d'un referent a l'infant tutelat	
8. Supervisió del funcionament dels centres	
9. Garantia del dret a la documentació dels infants tutelats	
10. Pla individualitzat de transició a la vida adulta	
11. Supressió de l'afectació de les pensions i prestacions dels infants i adolescents tutelats per la DGAIA	
12. Extensió de les mesures de prevenció, mediació i coordinació parental per als infants en separacions conflictives	
II. DRETS SOCIALS	
1. DRETS RELACIONATS AMB UN NIVELL DE VIDA ADEQUAT DELS INFANTS (ART. 23 I 27 CDI)	23
13. Renda de suficiència econòmica garantida per als infants	
14. Serveis i programes d'acompanyament socioeducatiu al llarg de tot el cicle vital de l'infant	
15. Programes de suport i recursos específics per atendre adolescents amb conductes d'alt risc	
16. Adequació dels requisits del procediment d'adjudicació dels habitatges d'emergència social a l'interès superior de l'infant	
17. Places residencials per a infants i adolescents amb discapacitat i trastorn de conducta	
2. DRET AL NIVELL DE SALUT MÉS ALT POSSIBLE (ART. 24 CDI)	33
18. Garanties dels infants en les llistes d'espera de salut	
19. Atenció dels infants i adolescents als centres de salut mental infantil i juvenil	
20. Salut bucodental i oftalmològica	
3. DRET A L'EDUCACIÓ EN IGUALTAT D'OPORTUNITATS (ART. 28 I 29 CDI)	39
21. Mesures d'accessibilitat a l'educació infantil de primer cicle	
22. Nou decret d'admissió per combatre la segregació escolar	
23. Millor dotació de les polítiques de beques per assumir els costos de l'escolarització	
24. Mesures de garantia efectiva de la voluntarietat de les quotes dels centres concertats	
25. Dotació de recursos per atendre l'alumnat amb necessitats educatives especials amb garanties d'inclusió escolar	
26. Increment de la provisió de places de programes de segones oportunitats	
27. Accés a l'educació per a adolescents amb discapacitat de més de setze anys	

4. DRET AL LLEURE EDUCATIU (ART. 31 CDI)	55
28. Ajuts econòmics per accedir a les activitats de lleure	
29. Plans locals de dinamització del lleure educatiu en entorns socialment desfavorits	
30. Dret al lleure dels infants amb alguna discapacitat	
III. SEGUIMENT D'INFORMES ANTERIORS	61
IV. CONSELL ASSESSOR JOVE	107
V. XARXA EUROPEA DE DEFENSORS DELS INFANTS.	109

INTRODUCCIÓ

L'*Informe sobre els drets dels infants i adolescents 2015*, que presenta el Síndic en compliment del que preveu l'article 29 de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, coincideix amb una nova legislatura al Parlament de Catalunya.

De la tasca que duu a terme el Síndic de Greuges arran de les queixes rebudes, les actuacions d'ofici realitzades, les visites i els contactes amb infants i adolescents, se'n deriven determinades recomanacions del Síndic, formulades en diversos informes i altres documents emesos per la institució, que cal posar en primera línia perquè constitueixin una guia d'actuació per a les institucions, especialment el Parlament, el Govern i l'Administració de la Generalitat.

La presentació de trenta recomanacions que responen a mesures concretes que el Síndic considera clau per a una garantia adequada dels drets dels infants no implica que no s'hagin de tenir en compte tots els altres plantejaments que el Síndic ha anat fent arribar a l'Administració. Tanmateix, en aquest informe s'ha fet un exercici de prioritització davant de la nova legislatura del Parlament per exigir mesures que contribueixin a fer efectius els drets dels infants en l'àmbit dels drets de protecció o dels drets socials, tant de benestar bàsic com d'educació, de salut i de lleure.

Com es desprèn de l'explicació de cadascuna de les recomanacions, el grau

de compliment o d'actuació de l'Administració és diferent, com també ho és l'abast de la mesura i els instruments, les polítiques, les decisions, les regulacions que s'han d'activar en cada cas.

L'apartat de seguiment de l'informe també incorpora l'estat de seguiment de les recomanacions dels informes anteriors perquè sigui una eina d'avaluació que permeti a tots els agents poder conèixer els avenços i les passes que s'han de fer per al compliment dels drets dels infants i al Síndic dur a terme la seva tasca supervisora i garantista.

L'informe també incorpora el resultat de la tasca participativa i, alhora, d'impuls i assessoria dels adolescents que formen part del Consell Assessor Jove del Síndic. Com cada any, es reproduïxen les propostes que, fruit d'aquesta tasca, els membres del Consell van traslladar al Parlament de Catalunya en la sessió que va tenir lloc en la Comissió d'Infància.

Finalment, també es fa constar la Declaració conjunta de la Xarxa Europea de Defensors de la Infància (ENOC) i el representant especial del secretari general de les Nacions Unides sobre violència contra els infants, aprovada de forma definitiva en l'Assemblea Anual de la Xarxa, celebrada a Amsterdam, i fruit del treball de debat entre els membres de la Xarxa durant l'any 2015. La Declaració té com a finalitat que les propostes que s'incorporen siguin tingudes en compte per les institucions de caràcter nacional i internacional.

I. DRETS DE PROTECCIÓ (ART. 3.1, 19, 20 DE LA CDI)*

1. REGLAMENTACIÓ DELS DRETS DELS INFANTS TUTELATS COM A GARANTIA

La Llei 14/2010, de 27 de maig, sobre els drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, conté una regulació específica dels drets dels infants i adolescents acollits en centres. Així mateix, al llarg de l'articulat reconeix determinats drets als infants i adolescents en el sistema de protecció, com ara el dret a mantenir relació i visites amb els familiars o el dret a ser informats de la seva situació personal.

Amb tot, la regulació que inclou aquesta Llei no és suficient per garantir plenament els drets d'infants i adolescents en el sistema de protecció i contrasta amb la profusa regulació que sí que conté de la imposició de sancions per incompliments de les normes de convivència. En altres casos, la Llei remet expressament a l'existència d'un futur desplegament reglamentari, per exemple, quan es tracta de centres o unitats d'educació intensiva. Altres drets no són objecte de regulació en la Llei, com ara els drets dels infants i adolescents en situació d'acolliment familiar.

Les queixes rebudes i les visites realitzades a recursos del sistema posen de manifest

la necessitat urgent d'una reglamentació detallada dels drets dels infants en el sistema de protecció que també inclogui els infants en situació d'acolliment familiar.

Així, es detecten mancances que afecten l'aplicació de mesures de contenció i de mesures d'aïllament, que han de tenir caràcter excepcional, o la imposició de la mesura de separació de grup, que, a manca de reglamentació, alguns centres apliquen vulnerant el dret a l'educació o en condicions molt més restrictives que en l'àmbit de justícia de menors. Altres drets com ara mantenir visites amb familiars, mantenir-hi correspondència o el dret a la intimitat poden quedar resultar greument afectats en funció de la interpretació que se'n faci. Així mateix, la manca d'establiment d'una persona de referència per a tots els infants o adolescents, la manca d'un procediment de queixa específic per als infants i adolescents en situació d'acolliment familiar o la seva difusió insuficient en el cas d'infants en centres poden comportar situacions de vulneració de drets reconeguts en la mateixa Llei 14/2010.

D'aquesta manera, l'establiment d'una reglamentació constitueix un bon instrument per als professionals i una garantia de l'adequació de la seva actuació.

Recomanacions

- Aprovar el reglament del sistema de protecció a la infància en desplegament de la Llei 14/2010.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família

* Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant

2. ACTUALITZACIÓ DE LES RÀTIOS DELS SERVEIS SOCIALS D'ATENCIÓ PRIMÀRIA

Els articles 26 i 27 de la Convenció sobre els drets de l'infant de les Nacions Unides reconeixen els drets de tots els infants a ser beneficiaris de la seguretat social i de les prestacions socials, i també d'un nivell de vida adequat al seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral i social.

La Cartera de serveis socials 2010-2011, aprovada mitjançant el Decret 142/2010, d'11 d'octubre, determina com a prestacions garantides, d'una banda, el servei bàsic d'atenció social, destinat a la població general mitjançant la intervenció d'un equip de professionals compost per tres treballadors socials i dos educadors socials per cada 15.000 habitants; i, de l'altra, el Servei Especialitzat d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència en Desemparament (SEAIA), que té com a població destinatària els infants i adolescents en situació o risc de desemparament i les seves famílies, mitjançant la intervenció d'un equip format per un psicòleg, un pedagog, un treballador social i un educador amb la ràtio d'un professional per cada 40 infants (exclosa la figura de l'educador social).

L'article 103 de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, estableix que els serveis socials bàsics han de designar un professional de referència per a cada cas de l'infant o adolescent al qual correspon avaluar-ne la situació de risc, i activar les mesures i els recursos d'atenció social i educativa que permetin disminuir o eliminar aquesta situació de risc cercant la col·laboració dels progenitors o titulars de la guarda o tutela. Només permet la intervenció

dels serveis socials especialitzats en infància i adolescència quan la valoració de la situació de risc sigui greu i no s'hagi aconseguit disminuir o controlar amb la intervenció dels serveis socials bàsics.

La institució del Síndic fa palès que hi ha diverses mancances pel que fa a l'adequada dotació de personal per atendre les necessitats dels infants i adolescents que requereixen atenció social:

-No es compleixen les ràtios de professionals que marca la Cartera de serveis socials per als serveis esmentats, ja que, malgrat que estiguin configurats com a prestacions garantides no sempre es cobreixen les baixes ni les reduccions de jornada del personal que presta aquests serveis.

-La Cartera de serveis socials no s'ha actualitzat d'acord amb les necessitats creixents fruit de la crisi econòmica i social.

-La dotació dels equips de professionals del servei bàsic d'atenció social no es correspon amb les necessitats existents entre la població que atenen, concretament amb el nombre d'infants o adolescents i les seves famílies que es poden trobar en una situació de risc en un determinat territori, de manera que es veuen perjudicats els territoris on hi ha una concentració superior de problemàtica social.

En general, cal assenyalar que no hi ha hagut una adequació entre la previsió de la Llei 14/2010 i l'encàrrec que es fa als equips del servei bàsic d'atenció social d'atendre la situació d'infants i adolescents en risc, d'una banda; i la formació i dotació d'aquest servei per adaptar-lo a les necessitats reals, que redunden en la qualitat de la intervenció, de l'altra.

Recomanacions

- Actualitzar la Cartera de serveis per ajustar la ràtio de personal de serveis socials d'atenció primària a les necessitats derivades de l'evolució demogràfica, la crisi econòmica i l'encàrrec de la Llei 14/2010.
- Adoptar mesures perquè la ràtio es faci efectiva.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família
- Administracions locals

3. EXECUCIÓ IMMEDIATA DE LES MESURES DE PROTECCIÓ PROPOSADES PELS EQUIPS TÈCNICS

Els infants i adolescents en situació de desemparament tenen reconegut el dret que se'ls protegeixi i se'ls asseguri una atenció alternativa al seu entorn familiar.

Tot i això, infants i adolescents amb proposta per accedir a un recurs alternatiu a la família estan en espera, en alguns casos durant llargs períodes de temps, que se'ls assigni el recurs i es constitueixi la mesura que els equips tècnics que han fet l'estudi de la seva situació personal i familiar han considerat més adequada a les seves necessitats.

La manca d'execució d'aquestes mesures afecta infants amb proposta de mesura d'acolliment familiar en família aliena, que romanen en centres, i als quals es fa referència específica en altres apartats d'aquest informe, però també infants i adolescents amb propostes d'ingrés a centres que no es poden fer efectives.

Així, cal fer esment que hi ha nois i noies que es troben al domicili familiar, amb proposta d'ingrés en centre per causa de situacions de negligència o maltractament, en espera que se'ls assigni plaça en centres,

on es podrà estudiar la seva situació. Aquesta situació podria vulnerar el dret a obtenir el recurs més adequat i el dret de ser protegit davant les situacions de maltractament.

La manca d'execució d'aquestes propostes també afecta infants i adolescents ja ingressats en centres d'acolliment, amb l'estudi finalitzat i per als quals es proposa l'ingrés en centres residencials d'acció educativa. L'allargament de l'estada d'aquests nois i noies al centre d'acolliment els genera una situació d'incertesa i inestabilitat, ja que desconeixen en quin moment es farà efectiva la mesura que s'ha proposat per a ells, i en dificulta l'adaptació posterior al recurs, quan aquest és finalment assignat.

El Síndic s'ha fet ressò d'aquesta problemàtica en diferents informes al Parlament, atès que afecta greument el dret dels infants i adolescents a rebre l'atenció més adequada a les seves necessitats i genera, de retruc, greus distorsions en el sistema.

En aquest sentit, si bé de vegades s'al·ludeix a l'existència de places vacants en centres globalment, també es té constància de la dificultat, en molts casos, que les mesures protectores es puguin executar de manera immediata per manca del recurs adequat.

Recomanacions

- Garantir una execució immediata de les mesures de protecció amb una planificació adequada de recursos del sistema de protecció.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família

4. PROHIBICIÓ D'INGRESSAR EN CENTRES ELS INFANTS DE FINS A TRES ANYS I IMPLANTACIÓ PROGRESSIVA DE LA MESURA FINS ALS SIS ANYS

L'acolliment familiar constitueix el recurs alternatiu a la família prioritari que l'Administració ha de facilitar als infants que estroben en situació de desemparament. Així ho estableixen tant la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant, de manera implícita, com la Llei 14/2014, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, que preveu que les mesures d'acolliment familiar, sempre que sigui possible, tenen preferència respecte de les que comporten l'internament de l'infant en un centre públic o concertat.

Això no obstant, el Síndic constata que l'acolliment en família aliena es manté infrautilitzat (no així el recurs en família extensa) i que hi ha un elevat nombre d'infants ingressats en centres que estan en espera que se'ls assigni família acollidora aliena o que estan ingressats en centres d'acolliment, mentre es fa l'estudi de la seva situació familiar, en lloc d'estar acollits per famílies d'urgència i de diagnòstic.

Dins d'aquest grup d'infants, preocupa especialment la situació dels infants ingressats en centres de menys de sis anys i, sobretot, de menys de tres.

Així, segons dades facilitades per la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (en endavant DGAIA), en data 28 de febrer de 2015 el nombre d'infants menors d'un any ingressats en centre era de 17, el nombre d'infants d'entre un i dos anys era de 55, i el nombre d'infants d'entre tres i cinc anys era de 108.

Aquesta xifra es manté encara molt allunyada de l'objectiu de no permetre l'ingrés de nadons i infants de menys de sis anys en centres, que seria la situació desitjable des del punt de vista del seu interès superior.

En aquest sentit, hi ha unanimitat entre els experts respecte de la importància que els infants en aquestes edats primerenques es puguin desenvolupar en un entorn familiar per poder assolir el seu màxim desenvolupament i, per tant, la seva presència en recursos residencials hauria de tenir caràcter molt excepcional.

En aquesta línia, la modificació introduïda en la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, per la Llei estatal 26/2015, de 10 de juliol, de modificació del sistema de protecció de la infància, especifica la prevalença de l'acolliment familiar sobre l'acolliment residencial per als infants de menys de sis anys i estableix que no s'ha d'acordar la mesura d'acolliment residencial d'infants de menys de tres anys, tret de supòsits d'impossibilitat, que han de quedar acreditats. En qualsevol cas, es preveu que l'acolliment residencial d'aquests infants no tingui una durada superior a tres mesos.

Recomanacions

- Promoure la modificació de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, per incorporar la prohibició d'ingrés en recursos residencials d'infants de menys de sis anys.
- Desenvolupar un pla de xoc que permeti el desinternament dels infants de menys de tres anys i, de manera progressiva, també dels de menys de sis, per mitjà d'una aposta decidida per la promoció de la mesura d'acolliment familiar.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família

5. INCREMENT DEL NOMBRE DE FAMÍLIES ACOLLIDORES I D'UCAE

Al llarg dels darrers anys, el Síndic ha anat insistint en la necessitat que l'Administració faci els màxims esforços per promoure l'acolliment familiar, mitjançant l'ampliació del suport, de l'acompanyament i del seguiment de les famílies acollidores.

Com ja es va assenyalar en l'informe La protecció de la infància en situació d'alt risc social a Catalunya (2009) i en l'*Informe sobre el Seguiment dels infants acollits en família* (2013), la mancança estructural que suposa per al sistema no disposar d'una xarxa més àmplia de famílies acollidores fa evident que l'acolliment en família aliena, lluny de la previsió inicial del model i del referent normatiu, ha esdevingut una mesura subsidiària respecte de l'acolliment en centre residencial.

El desequilibri existent entre l'acolliment residencial i l'acolliment en família aliena es constata per l'elevat nombre d'infants i adolescents tutelats per l'Administració que estan en centres (2.720 l'any 2014, el 38,5% del total) en contrast amb el nombre d'infants tutelats acollits en família aliena (956, el 13,5% del total), o també pel nombre d'infants que estan pendents d'un acolliment familiar i que estan en centres residencials (segons dades de l'any 2013 facilitades per CRAE i EAIA, més de 200 infants estan en CRAE en espera d'una família aliena).

De fet, la manca de famílies acollidores alienes per donar resposta a les propostes provoca una privació del recurs idoni per a un nombre significatiu d'infants tutelats i el conseqüent allargament de l'estada d'infants tutelats en centres. El nombre de famílies acollidores disponibles és insuficient per donar cobertura a les necessitats d'acolliment existents d'infants tutelats amb proposta de mesura protectora elaborada per l'equip tècnic i que estan pendents d'assignació de família aliena.

Els acolliments en família aliena depenen del nombre de famílies qualificades per acollir un infant de forma temporal que estiguin disposades a fer-ho, i que es valorin adequades per cobrir les necessitats de l'infant que té la proposta. Per això, el Departament de Benestar Social i Família ha de prendre mesures per

pal·liar el dèficit de famílies acollidores, promoure l'acolliment i incrementar la bossa de famílies acollidores. Les dades facilitades per l'Institut Català de l'Acolliment i l'Adopció (ICAA) posen de manifest que, si bé el conjunt de famílies acollidores s'ha incrementat en la darrera dècada (de 272 famílies acollidores l'any 2000 a 622 l'any 2014, el mes de setembre), en els darrers anys aquesta evolució positiva s'ha estancat.

D'altra banda, la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, regula l'acolliment familiar en unitat convivencial d'acció educativa (UCAE), com "aquell que exerceixen persones prèviament seleccionades i qualificades per raó de llur titularitat, formació i experiència en l'àmbit de la infància i l'adolescència amb la finalitat de donar resposta al dret de ser acollits i de viure en família d'infants i d'adolescents tutelats, grups de germans i altres en dificultats especials o amb necessitats educatives especials".

Tot i així, cal desplegar i regular els criteris bàsics de la modalitat d'acolliment en unitat convivencial d'acció educativa per concretar-ne els requisits i les condicions. A més, cal promoure'n la utilització: en data 31 de maig de 2015, a Catalunya només hi ha 37 infants i adolescents acollits en UCAE en un total de 16 famílies. Aquesta xifra constata que aquest també ha estat un recurs d'acolliment familiar insuficientment potenciat i utilitzat.

Així doncs, cal mantenir els esforços per incrementar les UCAE, promoure'n i potenciar-ne el desenvolupament mitjançant campanyes de captació de famílies, per assolir de manera progressiva la desinstitucionalització dels infants i adolescents per als quals es valora que seria la mesura adequada, d'acord amb el seu interès superior, i tenint en compte que les UCAE es creen amb la finalitat de donar resposta al dret de ser acollits i de viure en família de grups de germans i d'infants i adolescents que presenten necessitats especials.

Un altre factor que incideix en la provisió del recurs és com se senten d'acompanyades les famílies durant l'acolliment de l'infant o adolescent.

Pel que fa al seguiment, l'article 78 de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la

infància i l'adolescència, assenyala que l'objecte de la prevenció de la desprotecció infantil són les situacions en què concorren indicadors o factors de risc que fan palesa la probabilitat que l'infant o l'adolescent que s'hi trobi resulti en el futur desatès en les seves necessitats bàsiques.

La identificació d'indicadors o de factors de risc en un entorn familiar concret ha de generar programes de suport familiar. Això també fa referència al suport i a l'acompanyament que s'ha de garantir a les famílies acollidores.

La tasca de suport i de seguiment tècnic ha d'acompanyar en tot moment el recurs de l'acolliment, amb l'objectiu de detectar a temps l'aparició de símptomes en les famílies i en els infants o adolescents d'acollida que permetin donar respostes adequades i a temps per intentar reconduir la situació.

Atesa la dificultat de la tasca que aconsegueixen els acollidors de família aliena i d'UCAE, el Síndic ha pogut copsar la preocupació d'acollidors que es queixen d'un suport i d'un acompanyament febles, molt especialment en l'etapa de l'adolescència i també davant de problemàtiques sorgides en el si de l'acolliment d'infants o adolescents amb dificultats especials. Les famílies esperen trobar un assessorament i un suport continuats i especialitzats davant de situacions i necessitats concretes dels infants i adolescents acollits que no sempre hi són.

En algun cas, el Síndic també ha pogut constatar la insatisfacció de la família acollidora amb relació a la transició a la vida adulta del noi o noia acollit, la qual cosa fa palesa la importància d'intensificar el suport i l'acompanyament en aquesta etapa i de treballar de forma individualitzada una progressiva preparació per a la sortida del sistema de protecció dels infants i adolescents acollits a partir dels setze anys, de manera que puguin afrontar el seu futur com a persones adultes amb prou garanties i assolir una plena integració social.

D'altra banda, cal assenyalar, un cop més, la importància d'establir un procediment de queixa per als infants i els adolescents en acolliment familiar, que, afegit a la relació i al contacte necessaris del professional amb l'infant acollit, donaria resposta al dret de l'infant a ser escoltat. El procediment de queixa té un objectiu principal, que és detectar possibles maltractaments, incompliments o desatencions en l'acolliment, però també té una funció secundària i derivada de la primera: aportar informació sobre qüestions que l'Administració ha de millorar o corregir.

El Síndic segueix insistint en la necessitat d'ampliar el suport, l'orientació i l'acompanyament a les famílies acollidores, i de fomentar l'establiment d'un seguiment intens i proper dels infants i adolescents acollits davant els problemes que van sorgint entorn de la seva evolució i el seu creixement, davant la complexitat de la funció parental que desenvolupen.

Recomanacions

- Incrementar el nombre de famílies acollidores i d'UCAE per donar cobertura a les necessitats dels infants tutelats que estan pendents de ser acollits en família aliena o en UCAE.
- Fomentar l'establiment d'un seguiment intens i proper dels infants i adolescents acollits davant les diverses problemàtiques que van sorgint entorn de la seva evolució i el seu creixement, amb el suport i l'acompanyament (si escau, especialitzat) a les famílies acollidores.
- Establir un procediment de queixa per als infants i adolescents acollits.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família

6. INCREMENT DE PLACES D'EDUCACIÓ INTENSIVA I TERAPÈUTIQUES PER A INFANTS TUTELATS

Els articles 19 i 24 de la Convenció sobre els drets de l'infant de les Nacions Unides, sobre la protecció de l'infant contra tota forma de violència física o mental, i també sobre el dret a gaudir del nivell de salut més alt possible i d'equipaments de tractament de les malalties de restabliment de la salut, avalen l'exigència que l'Administració doti de places en centres residencials adequats als infants i adolescents que ho requereixin i que en reguli el funcionament amb les garanties necessàries perquè es facin efectius aquests drets.

El Síndic ha estat denunciant des de fa temps la manca de places suficients i adequades per a infants i adolescents tutelats per l'Administració que requereixen un sistema d'educació intensiva per les alteracions de conducta que presenten. Així mateix, també fa palès una insuficiència de recursos residencials terapèutics per a infants no tutelats per l'Administració pública.

La insuficiència de places posa en perill la seguretat física i el benestar tant dels infants i adolescents que pateixen problemes de salut mental i alteracions de conducta com dels infants i adolescents que resideixen en centres residencials d'acció educativa, ja que han estat tutelats per l'Administració després de patir una situació de desprotecció i conviuen amb aquests nois i noies sense disposar de la resposta educativa i assistencial que requereixen.

Així mateix, l'escassetat de places en aquest tipus de centres també genera una distorsió dins del sistema de protecció de la infància adolescència, ja que, d'una banda, hi ha joves majors d'edat que ocupen les escasses places existents en centres terapèutics i d'educació intensiva per la dificultat que tenen d'accedir a un recurs adequat en la seva majoria d'edat; de l'altra, hi ha propostes fetes pels professionals per a infants i adolescents que es troben en centres residencials d'acció educativa o d'acollida o acollits en l'entorn familiar en espera que es puguin fer efectives, i, finalment, propostes de recursos possibilistes, però no idonis, que acaben formulant els professionals, atesa l'evidència constatada que les propostes idònies no s'acabin fent efectives.

Recomanacions

- Incrementar el nombre de places de centres residencials d'educació intensiva i de centres terapèutics.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família

7. PROVISIÓ D'UN REFERENT A L'INFANT TUTELAT

L'article 12 de la Convenció sobre els drets de l'infant de les Nacions Unides determina que l'infant ha de tenir especialment l'oportunitat de ser escoltat en qualsevol procediment judicial o administratiu que l'afecti, bé directament, bé per mitjà d'un representant o d'una institució adequada; i l'article 7 de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, indica que els infants i adolescents tenen el dret de ser escoltats, d'acord amb les seves capacitats evolutives, tant en l'àmbit familiar, escolar i social com en els procediments administratius o judicials que els afectin.

El Síndic considera que cal garantir l'assignació d'un professional referent als infants tutelats per la DGAIA, ja que aquesta garantia va lligada a assegurar un espai d'escolta continu a l'infant o adolescent tutelat, i obeeix a la necessitat de conèixer l'estat real i individual de cada infant o adolescent, la qual cosa ha de permetre prendre decisions administratives adequades a cada situació i orientades a cobrir les necessitats pròpies de cada infant o adolescent.

Per això, s'ha de garantir que les condicions en què el referent fa l'escolta de l'infant o adolescent siguin les adequades, que els professionals que la porten a terme estiguin degudament formats per a aquesta tasca, que es faci prou sovint per generar una relació de confiança amb l'infant o adolescent, i que els professionals siguin estables per poder constituir un referent a

qui l'infant o adolescent pugui acudir en tot moment durant el decurs del seu pas pel sistema de protecció.

Sobre aquesta qüestió, s'ha informat la institució que en els casos en què l'infant o l'adolescent acollit es troba en família extensa és el professional de l'EAIA referent el que s'ocupa de fer-ne el seguiment; quan hi ha implantat el programa "La meva família m'acull", el seguiment de l'infant o de l'adolescent acollit en família extensa correspon als professionals del Servei d'Integració en Família Extensa (SIFE); si l'infant es troba en família aliena, el professional referent pertany a la Institució Col·laboradora d'Integració Familiar (ICIF) que estableixi l'Institut Català de l'Acolliment i l'Adopció (ICAA), i finalment, els infants i adolescents acollits en centres es poden adreçar al seu tutor o al director del centre.

Amb tot, l'assignació d'un referent té per objectiu que l'infant o adolescent, en el seu pas pel sistema de protecció, disposi d'una persona amb la qual tingui confiança, i a la qual pugui accedir en qualsevol moment al llarg dels anys. És per això que el Síndic considera que el professional referent no hauria d'anar lligat a la mesura de protecció vigent, sinó que hauria de ser una persona pertanyent a la DGAIA, amb l'objectiu d'evitar canvis de referent i de garantir-ne un d'únic.

El referent ha de ser una persona que conegui de primera mà l'itinerari de l'infant o adolescent dins del sistema de protecció i que procuri que les decisions administratives que es prenguin vagin en la mateixa línia i obeeixin a l'interès superior de l'infant.

Recomanacions

- Assignar una persona de referència a la qual l'infant o adolescent pugui adreçar-se en el seu pas pel sistema de protecció, independentment de la mesura de protecció vigent i del recurs en què es trobi.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família

8. SUPERVISIÓ DEL FUNCIONAMENT DELS CENTRES

La Convenció sobre els drets de l'infant de les Nacions Unides estableix en l'article 3.3 que els estats han d'assegurar que les institucions, els serveis i els equipaments responsables de l'atenció o protecció dels infants compleixin les normes establertes per l'autoritat competent, especialment pel que fa a la seguretat, la salubritat, el nombre i la competència professional, i també que hi hagi supervisió professional.

Així, l'Administració té l'obligació no només d'establir normes que regulin les condicions que han de complir els serveis i les institucions que atenen infants i adolescents, sinó també de supervisar-ne el funcionament per assegurar que es compleixen. A Catalunya, la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials, atribueix al Departament de Benestar Social i Família les funcions d'inspecció dels serveis socials, dins els quals s'inclouen els recursos del sistema de protecció de la infància.

Malgrat l'existència d'aquesta inspecció, el Síndic ha observat dèficits en la supervisió que duu a terme la DGAIA dels centres, tant de titularitat pública com concertats.

D'una banda, el Síndic ha iniciat diverses actuacions motivades per queixes de professionals de centres que denunciaven situacions de tracte inadequat als infants i adolescents, fins i tot casos concrets de maltractaments, que van determinar la intervenció de la DGAIA i l'adopció posterior de mesures per resoldre aquestes situacions.

Tot i així, en algunes d'aquestes queixes els professionals s'havien adreçat prèviament a la DGAIA sense que hi hagués hagut una resposta positiva i una intervenció per resoldre les situacions que plantejaven.

Davant aquesta situació, el Síndic considera necessari que es pugui intensificar la presència de la DGAIA als recursos residencials, amb una finalitat que hauria d'anar més enllà de la revisió

de condicions materials, requisits de titulació, entre d'altres, que fa la Inspecció de Serveis Socials, de manera que s'incorpori una supervisió més centrada en la perspectiva dels drets dels infants i adolescents i la resposta a les seves necessitats.

D'altra banda, el Síndic observa que les actuacions de supervisió o inspecció dels centres no inclouen l'escolta directa dels infants i adolescents, que podria aportar informació valuosa de la percepció dels nois i noies respecte de l'atenció que reben i dels elements que cal millorar del recurs i del funcionament general del sistema. En alguns casos, també es constata una manca d'escolta dels mateixos professionals dels centres, que poden actuar com a defensors dels infants.

El dret a ser escoltat s'ha d'aplicar no només en l'adopció de mesures protectores, sinó també en relació amb els àmbits de la vida quotidiana, com un element clau per intervenir d'acord amb el seu interès. L'Administració, com a entitat que exerceix les funcions de tutela dels infants, hauria de poder fer aquesta escolta directament.

Aquesta necessitat es fa palesa especialment en el cas dels centres d'educació intensiva, i també altres recursos residencials on viuen adolescents tutelats que tenen caràcter tancat i on de vegades s'apliquen mesures que poden afectar greument els seus drets.

En aquests casos, el Síndic considera que la situació de vulnerabilitat d'aquests nois i noies i la complexitat de l'encàrrec que tenen atribuït els professionals que els atenen fa imprescindible una supervisió constant que inclogui l'orientació i el suport des de la perspectiva dels drets dels adolescents que hi viuen.

En aquest mateix sentit, el Síndic constata, també a través d'algunes de les queixes i visites a centres, la solitud dels professionals davant de situacions de greu dificultat a què han de donar resposta en la seva tasca diària, a causa de les greus dificultats que presenten els nois i noies i el caràcter limitat dels recursos.

La DGAIA ha informat el Síndic recentment que està adoptant mesures organitzatives internes per incrementar i millorar la supervisió i el suport als centres, l'escolta

als noies i noies, l'intercanvi entre els professionals dels diferents recursos i la coordinació amb la Inspecció de Serveis Socials.

Recomanacions

- Incorporar de manera sistemàtica una supervisió i un suport als centres de protecció que inclogui el compliment dels estàndards de qualitat existents amb relació als centres de protecció i garantir en tot cas l'escolta dels infants.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família

9. GARANTIA DEL DRET A LA DOCUMENTACIÓ DELS INFANTS TUTELATS

L'article 30.3 de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, reconeix "el dret dels infants i els adolescents a sol·licitar a les administracions públiques competents la documentació que els permeti acreditar llur identitat". Així mateix, l'article 109.6 especifica que la Resolució de desemparament definitiva comporta l'obligació de promoure la tramitació immediata de la documentació personal de l'infant o adolescent, en cas que aquest no en disposi prèviament.

El Síndic ha tingut coneixement de casos en què la DGAIA, com a representant legal dels infants, no ha tramitat la renovació de l'autorització de residència d'alguns menors d'edat mentre eren tutelats, tenint en compte les dificultats que poden tenir un cop assolits els divuit anys per renovar l'autorització de residència, d'acord amb els requisits cada cop més exigents que estableix el Reial decret 557/2011, de 20 d'abril, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei orgànica 4/2000, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, després de la reforma operada per la Llei orgànica 2/2009.

Cal preveure, doncs, que aquests joves, malgrat el temps que han estat tutelats i els esforços que l'Administració hi ha dedicat fins que han complert divuit anys, es poden veure abocats a viure una situació de gran vulnerabilitat social. Així doncs, tenint present la conjuntura econòmica i l'alt nivell d'exigència de l'actual regulació que requereix haver de demostrar solvència econòmica quan arriben a la majoria d'edat per poder tramitar o renovar les autoritzacions de residència, la DGAIA ha d'estudiar de manera individual l'estat de documentació de cada noi o noia tutelat i preveure iniciar a temps les actuacions oportunes davant la Subdelegació del Govern, d'acord amb el seu interès superior.

En aquest sentit, i per al cas dels infants afectats, el Síndic va reclamar que s'iniciés

un procés de revisió a fons de tots els procediments de documentació que estiguessin en tramitació o per iniciar, a fi de detectar les situacions que requereixen actuacions urgents per part de la DGAIA davant la Subdelegació del Govern.

Així mateix, l'Administració que exerceix la tutela de l'infant, d'acord amb l'ordenament jurídic vigent, també ha de gestionar l'estat de tramitació de l'accés a la nacionalitat espanyola, tenint en compte els beneficis que aquest accés li pot suposar, naturalment, en cas que l'infant i el seu entorn familiar ho considerin pertinent, i havent-ne estat degudament informats.

D'acord amb la petició del Síndic, la DGAIA ha informat que es donaran les indicacions als Serveis Territorials d'Atenció a la Infància i l'Adolescència perquè es revisi l'estat de tramitació dels processos de documentació dels infants tutelats i de l'estat de tramitació de l'accés a la nacionalitat. Així mateix, la DGAIA assenyala que ha designat professionals que s'encarregaran específicament de la gestió de la documentació dels infants i adolescents.

Amb tot, la DGAIA addueix que, a diferència del que succeeix amb l'accés a la documentació, l'accés a la nacionalitat espanyola no està configurat en l'ordenament jurídic com un dret dels infants i adolescents estrangers tutelats.

Davant aquesta manifestació, l'article 22 del Codi civil, esmentat per la mateixa DGAIA, determina els requisits jurídics que han de complir els infants i adolescents tutelats que vulguin adquirir la nacionalitat espanyola:

- La necessitat d'haver estat o d'estar sota la tutela d'una institució espanyola durant un mínim de dos anys
- La necessitat d'acreditar un termini d'un any de residència legal, continuada i immediatament anterior a la petició.

D'acord amb aquesta regulació, l'accés a la nacionalitat espanyola es configura com una dret que poden instar els que compleixin els requisits esmentats més

amunt i, d'acord amb l'article 21, la sol·licitud la pot formular la persona interessada més gran de catorze anys assistida pel seu representant legal (lletra b) o el representant legal de la persona menor de catorze anys (lletra c).

Per tant, la DGAIA, com a tutora de l'infant, i d'acord amb l'article 3 de la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de

l'infant, segons el qual els infants i adolescents tenen dret que totes les accions portades a terme per institucions i administracions tinguin com a consideració principal el seu interès superior, ha d'adoptar les mesures administratives adequades per instar la nacionalitat dels infants i adolescents per als quals es valori que aquesta decisió respon al seu interès primordial.

Recomanacions

- Tramitar la documentació de nois i noies tutelats (amb referents familiars a Catalunya o sense), de manera que quan assoleixin la majoria d'edat no es trobin en situació irregular.
- Instar la nacionalitat espanyola dels infants i adolescents tutelats que compleixin els requisits de l'article 22 del Codi civil, per als quals es valori que aquesta decisió respon al seu interès primordial, havent escoltat i tenint en compte la seva opinió.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família

10. PLA INDIVIDUALITZAT DE TRANSICIÓ A LA VIDA ADULTA

La Llei 14/2010, sobre els drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, regula les mesures de transició a la vida adulta i a l'autonomia personal, i estableix que aquestes mesures es poden acordar respecte de majors de setze anys amb el seu consentiment.

Els programes d'autonomia personal tenen com a objectiu oferir als joves extutelats els recursos de suport personal, d'habitatge, formatius i laborals necessaris per assessorar-los i acompanyar-los en l'exercici de la plena ciutadania en condicions d'igualtat, amb responsabilitat i amb el màxim grau d'integració en la societat on viuen.

El Síndic constata la importància i l'eficàcia del treball de l'Àrea de Suport al Jove Tutelat i Extutelat (ASJTET) a l'hora de facilitar la transició dels joves a l'autonomia personal i el fet que ha experimentat un creixement considerable, i també els resultats positius de programes d'inserció formativa i laboral de joves extutelats.

L'ASJTET ofereix suport i dona alternatives a menors d'edat tutelats ingressats en CRAE i propers a assolir la majoria d'edat (a partir dels setze anys) i majors d'edat extutelats i menors de vint-i-un anys pel que fa a l'habitatge, el lloc de treball i el suport econòmic.

Amb tot, el Síndic és coneixedor de la dificultat que tenen determinats joves extutelats per entrar en aquests programes, com ara joves estrangers sense referents familiars a Catalunya que, després d'estar poc temps ingressats en centres, tenen un

nivell baix d'idioma i queden fora del circuit de suport.

En el marc d'una actuació d'ofici oberta sobre aquesta qüestió, el Síndic ha demanat informació a la DGAIA sobre la proporció de joves tutelats i extutelats atesos per l'ASJTET respecte dels joves tutelats i extutelats que podrien ser atesos i les condicions d'accés al programa.

De l'anàlisi de la resposta rebuda, i d'acord la informació obtinguda en el marc de les visites realitzades pel Síndic a centres de protecció, equips d'atenció a la infància, se'n desprèn que l'ASJTET té un impacte desigual entre els diversos perfils de joves. La proporció de joves tutelats i extutelats atesos per l'ASJTET respecte dels joves tutelats i extutelats que podrien ser atesos l'any era 2013 del 27,4%.

Les dificultats d'accés a l'habitatge i al mercat laboral d'aquests joves, a banda de la manca de suport familiar en molts casos, quan surten del sistema de protecció obliguen l'Administració a intensificar els seus esforços de suport i d'acompanyament.

Per això, cal millorar el nivell de cobertura d'aquests programes respecte al conjunt i la diversitat de perfil dels joves extutelats perquè puguin afrontar el seu futur com persones adultes amb prou garanties de reduir al màxim el nivell de risc i d'assolir una plena integració social.

S'han d'implantar mesures prèvies a la majoria d'edat, com ara un pla individualitzat de transició a la vida adulta per a tots els nois i noies tutelats a partir dels setze anys per treballar una progressiva preparació per a la sortida del sistema de protecció, a fi de garantir la cobertura de les seves necessitats més enllà dels divuit anys.

Recomanacions

- Posar a disposició de tots els infants tutelats que arribin a la majoria d'edat serveis d'acompanyament i de formació per poder garantir-los l'autonomia i la inclusió social quan surten del sistema de protecció.
- Dissenyar i desplegar un pla individualitzat de transició a la vida adulta per a tots els nois i noies tutelats a partir dels setze anys.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família

11. SUPRESSIÓ DE L'AFECTACIÓ DE LES PENSIONS I PRESTACIONS DELS INFANTS I ADOLESCENTS TUTELATS PER LA DGAIA

Fins al juny de 2010, la DGAIA acumulava les pensions i les prestacions de la Seguretat Social que percebien els infants i adolescents que estaven sota tutela seva i els hi entregava quan finalitzava la situació de desemparament o assolien la majoria d'edat.

Amb l'entrada en vigor de la Llei 14/2010, sobre els drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, i a l'empara de la disposició addicional setena d'aquesta llei, la DGAIA va decidir afectar les pensions d'infants i adolescents en concepte de despeses derivades de la seva atenció.

Després d'un període de transitorietat, en què es va suspendre l'aplicació d'aquesta decisió, l'any 2012 la DGAIA va aprovar la Instrucció 1/2012, de 24 de febrer, sobre les prestacions i les pensions del sistema de la Seguretat Social de les quals són beneficiaris els infants i adolescents tutelats per la DGAIA, que confirma la decisió d'afectar les pensions dels nois i noies tutelats.

Tanmateix, el Síndic considera que la decisió d'afectar pensions i prestacions de la Seguretat Social dels menors tutelats per la DGAIA incompleix el marc normatiu vigent.

D'una banda, perquè la titularitat d'aquestes pensions i prestacions correspon als infants

tutelats, en els termes que preveu la legislació vigent en matèria de Seguretat Social, amb independència de qui en rebi l'abonament i a qui en correspongui l'administració (com són infants tutelats, a la DGAIA).

D'altra banda, perquè la decisió d'afectar les pensions dels nois i noies per subvenir les despeses que genera la seva atenció els imposa l'obligació de contribuir a mantenir del cost d'un servei que la Cartera de serveis socials defineix com a gratuït. Aquesta contribució al cost del servei, a més, en cas que s'estableixi, hauria de tenir en compte el que disposa la Llei de serveis Socials, la qual preveu que l'establiment d'un mòdul de pagament pels serveis s'ha d'incloure dins la Cartera de serveis socials i ha tenir en compte la capacitat econòmica de l'obligat al pagament.

Així mateix, el Síndic considera que l'afectació de les pensions de la Seguretat Social discrimina els nois que en són titulars respecte de la resta de menors tutelats per la DGAIA, que, amb independència de la seva capacitat econòmica o eventual nivell d'ingressos, no han de contribuir al manteniment del cost del servei.

El Síndic va suggerir inicialment al Departament de Benestar Social i Família que interpretés la disposició addicional setena de la Llei 14/2010, sobre els drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, de manera que se salvessin els obstacles esmentats i resultés compatible amb el marc normatiu vigent.

Recomanacions

- Promoure la derogació de la disposició addicional de la Llei 14/2010, sobre els drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, amb l'objectiu que s'abonin als adolescents menors que han deixat d'estar tutelats les quantitats percebudes per la DGAIA en concepte de prestació d'orfenesa i prestació per fill a càrrec de què han estat beneficiaris durant el temps de tutela.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família

12. EXTENSIÓ DE LES MESURES DE PREVENCIÓ, MEDIACIÓ I COORDINACIÓ PARENTAL PER ALS INFANTS EN SEPARACIONS CONFLICTIVES

El Síndic és coneixedor del patiment psicològic i emocional d'infants o adolescents abans, durant o després de la ruptura conflictiva dels seus pares. S'observa que en alguns casos, malgrat la judicialització d'aquestes situacions, l'infant continua instrumentalitzat pels seus pares, i és depositari de patiment i d'angoixa a causa de l'alta conflictivitat entre els seus progenitors, la qual cosa impedeix que rebí els elements bàsics per al seu benestar i desenvolupament integral.

Així mateix, dels contactes amb professionals s'ha pogut constatar l'existència de situacions en les quals l'omissió i la negligència en la cobertura de les necessitats psíquiques i emocionals dels infants immersos en l'alta conflictivitat dels seus pares poden esdevenir una situació de veritable maltractament, la qual cosa obliga a unir esforços per reflexionar conjuntament en com prevenir, assistir, atendre, acompanyar i protegir els infants i adolescents que viuen situacions de patiment psicològic i emocional a causa de conflictes parentals abans, durant o després de la seva judicialització.

Es comprova que en les resolucions judicials dels procediments de família que en principi haurien de finalitzar els litigis entre els adults, moltes vegades queden obertes moltes qüestions relatives als fills menors d'edat, les quals poden agreujar-se depenent del posicionament dels adults davant de possibles conflictes que puguin aparèixer, tenint en compte l'evolució dinàmica i canviant pròpia de les relacions personals i familiars.

En el marc del procés de judicialització dels conflictes parentals, com a mecanisme per millorar-ne la gestió destaca la mediació, regulada per la Llei 5/2012, d'1 de juliol, com a via de resolució de conflictes, que pot ser prèvia, coetània o posterior al procés judicial. L'article 233-6 del Codi civil de Catalunya preveu que els cònjuges, en qualsevol fase del procediment matrimonial i en qualsevol instància, poden sotmetre les

discrepàncies a mediació i intentar arribar a un acord total o parcial, excepte en els casos de violència familiar o masclista. L'inici d'un procés de mediació familiar, abans de la interposició de la demanda o en qualsevol fase del procediment matrimonial, pot ser a iniciativa de les parts o per derivació dels advocats o d'altres professionals, i està sotmès als principis de voluntarietat i confidencialitat. A banda, l'autoritat judicial pot remetre els cònjuges a una sessió informativa sobre mediació, si considera que, ateses les circumstàncies del cas, encara és possible arribar a un acord.

Amb tot, davant la tendència de judicialitzar gran part dels conflictes parentals, el Síndic considera molt convenient que les administracions públiques i les instàncies judicials continuïn potenciant la cultura de l'acord per facilitar els pactes entre els progenitors i preservar-ne la comunicació, en interès superior dels fills menors d'edat.

Un altre instrument que ajuda a oferir una millor resposta judicial en interès dels fills menors d'edat que es troben enmig d'una situació d'alta conflictivitat entre els seus progenitors és el coordinador parental, com a figura auxiliar del jutge per garantir el compliment efectiu de les mesures judicials, que s'emmarca en l'article 233-13 del Codi civil català i que preveu la supervisió de les relacions personals en situacions de risc. Tot i així, aquest instrument encara està en fase embrionària i no és present en tots els partits judicials.

Davant la necessitat de garantir el compliment i l'execució efectius de les mesures judicials, en interès dels infants i adolescents immersos en el conflicte extrem dels seus pares, es valora positivament el recurs del coordinador parental com a instrument de suport intensiu i seguiment familiar de les mesures imposades després d'una sentència que assegurí que les necessitats físiques, afectives, psicològiques i emocionals dels infants i adolescents afectats es cobreixen per garantir el correcte desenvolupament de l'infant i el respecte als seus drets.

Igualment, des dels serveis socials d'atenció primària és primordial que davant de signes de patiment, malestar, angoixa o d'altres

indicadors en infants en el marc d'una separació conflictiva també s'ha d'actuar per atendre aquestes situacions i protegir els infants en situacions de patiment psicològic i emocional.

Finalment, cal recordar que aquest supòsit està recollit com a situació de risc en l'article 102.2.f (conflicte obert i crònic entre els progenitors, separats o no, quan anteposen les seves necessitats a les de l'infant o l'adolescent) de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, i també l'Ordre BSF/331/2013, de 18 de desembre, per la qual s'aproven les llistes d'indicadors i de factors de protecció dels infants i adolescents, inclou la instrumentalització de l'infant en els conflictes parentals.

Amb tot, a banda de l'activació dels instruments de seguiment i compliment de les actuacions judicials, si fos necessari, la judicialització d'una crisi familiar, en cap cas, pot suposar alterar les funcions que té assignades la DGAIA per prevenir i evitar qualsevol tipus de maltractament a un infant o adolescent. Per aquesta raó, cal que aquesta instància continuï impulsant el lideratge en la detecció i la prevenció de situacions de maltractament i de desprotecció infantil i requerint la implicació efectiva de la resta d'administracions públiques amb

competències en l'àmbit de l'atenció a la infància, a fi de fomentar la coordinació i el treball en xarxa entre els diferents equips i serveis que puguin detectar signes de patiment psicològic i emocional d'infants o adolescents en situacions de crisi i conflictes parentals.

En l'àmbit de prevenció, la DGAIA té unes funcions (que no preveu la Directriu general d'actuació núm. 1/2014, de 6 de febrer de la DGAIA, sobre criteris per a la intervenció en situacions de conflicte familiar) de liderar el desenvolupament de les actuacions necessàries per prevenir, detectar, derivar i seguir els casos de maltractaments descrits més amunt, i també protegir, si escau, els infants o adolescents afectats quan serveis com ara equips d'atenció a la infància i l'adolescència, serveis socials, centres escolars, centres d'atenció primària, CDIAP, CSMIJ, els Mossos d'Esquadra han pogut observar signes relacionats amb el seu possible patiment pel fet de trobar-se enmig d'una relació d'alta conflictivitat parental.

Aquestes mesures de prevenció han d'incloure procediments efectius per a l'establiment de programes socials, amb la finalitat de donar el suport necessari a l'infant i als que en tenen la tutela des que es detecta qualsevol signe de patiment.

Recomanacions

- Estendre les mesures de mediació i establir el coordinador parental i mesures de prevenció i acompanyament en supòsits de separació parental conflictiva.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família
- Administració de justícia
- Administracions locals

II. DRETS SOCIALS

II.1. Dret a un nivell de vida adequat (art. 23 i 27 de la CDI)

13. RENDA DE SUFICIÈNCIA ECONÒMICA GARANTIDA PER ALS INFANTS

L'article 27 de la Convenció sobre drets de l'infant reconeix el dret de tots els infants a un nivell de vida adequat al seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral i social. Els estats membres han de prendre les mesures apropiades per ajudar els pares i altres persones responsables directes d'assegurar les condicions de vida necessàries per al desenvolupament de l'infant per fer efectiu aquest dret en cas de necessitat.

Aquest dret també està recollit en l'article 24.3 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya per a les persones i famílies en situació de pobresa i en l'article 41 de la Llei 14/2010, de drets i oportunitats en la infància i l'adolescència.

Malgrat tot, hi ha nombrosos infants que es troben en una situació de vulnerabilitat social que els impedeix d'assolir aquest dret a un nivell de vida adequat.

D'acord amb dades de l'Enquesta de condicions de vida per a l'any 2013, Catalunya, juntament amb Espanya, és un dels països europeus amb taxa de risc de pobresa més elevada del conjunt de la Unió Europea, amb el 29,9% de la població menor de divuit anys que es troba en una situació de pobresa relativa, entenen que la població en risc de pobresa relativa és aquella que disposa d'una renda per sota del 60% de la mediana dels ingressos disponibles anuals per persona.

La prevalença de risc de pobresa és més elevada entre la població infantil que entre el conjunt de la població i l'impacte de la crisi econòmica també ha estat més fort entre els infants. Mentre que el risc de pobresa infantil s'ha incrementat quasi dotze punts percentuals, aquest risc en el conjunt de població s'ha incrementat en menys de quatre punts.

Aquesta situació s'explica principalment perquè el nivell d'inversió pública en infància és baix i ineficaç, i perquè les polítiques

d'austeritat han tingut un enorme impacte negatiu en els infants.

Així, la despesa pública de protecció social a Catalunya és inferior també a la mitjana de la Unió Europea. Malgrat que, certament, es va fer un esforç per incrementar aquesta despesa abans de la crisi, les restriccions ordenades per reduir el dèficit públic també han comportat reduccions en els pressupostos destinats a infància en general, mentre que les necessitats de les famílies en un context de crisi econòmica han incrementat.

Aquesta inversió pública en la infància, a més, presenta, per les seves característiques, nivells d'eficiència baixos per reduir la pobresa infantil. Així la naturalesa de les prestacions previstes per combatre les situacions de precarietat econòmica acostuma a ser de concurrència competitiva, de manera que es condicionen a les partides pressupostàries i no a les necessitats reals.

A més, són ajuts destinats al conjunt de la família i condicionats, per tant, al dret subjectiu dels pares o adults responsables de la unitat familiar, no al dret dels infants directament.

En aquest sentit, el Síndic recomana que siguin els infants els titulars de drets independents i que s'estableixin mecanismes de prestació regulars i eficaços que els donin la màxima cobertura i que es basin en seves les condicions objectives i necessitats, de manera que l'accés a aquestes prestacions no es condicioni a les necessitats dels altres.

Així mateix, el Síndic demana que el dret a un nivell de vida adequat dels infants sigui un dret subjectiu exigible davant de les administracions i en seu judicial, i que es garanteixi una renda de suficiència que asseguri els mínims d'una vida digna a tots els infants de Catalunya, d'acord amb l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC).

Amb relació a l'IRSC, però, cal indicar que aquest índex queda fixat periòdicament per la Llei de pressupostos de la Generalitat, fa referència al conjunt de la unitat familiar o convivencial i la seva quantia s'incrementa

només un 30% per cada membre de la unitat que no té patrimoni ni ingressos.

A criteri del Síndic, aquesta quantia no dimensiona prou el cost real de vida d'un infant ni garanteix suficientment la cobertura de les seves despeses essencials, les pròpies de la manutenció, les derivades de l'ús de la llar, les que faciliten la comunicació i el transport bàsics, i en definitiva totes les que són imprescindibles per viure dignament a Catalunya.

En aquest sentit, el Síndic demana que aquest índex de renda de suficiència econòmica s'adeqüi a les necessitats essencials d'un infant i que la prestació

específica que es creï es condicioni a la renda i d'acord amb l'IRSC corregit segons aquestes necessitats.

D'acord amb els estudis elaborats, i tal com es recull a l'*Informe extraordinari sobre la pobresa infantil a Catalunya*, de setembre de 2012, aparentment l'opció de l'ajut condicionat a renda és la més eficaç i eficient a l'hora de combatre la pobresa infantil. Per aquest motiu, cal esmerçar els esforços necessaris en garantir una prestació que complementi el nivell de renda dels infants que no assoleixen la suficiència econòmica entesa d'acord amb les necessitats reals dels infants a Catalunya.

Recomanacions

■ Establir per norma els mínims considerats essencials per garantir el dret de l'infant a un nivell de vida adequat, determinar la renda de suficiència econòmica de què ha de disposar una família per garantir l'accés de qualsevol infant a aquests mínims establerts i crear una prestació específica condicionada a la renda que garanteixi que les famílies amb infants que no disposen dels ingressos necessaris puguin satisfer els mínims establerts.

Administracions afectades

Departament de Benestar Social i Família

14. SERVEIS I PROGRAMES D'ACOMPANYAMENT SOCIOEDUCATIU AL LLARG DE TOT EL CICLE VITAL DE L'INFANT PER PREVENIR SITUACIONS DE RISC

El dret de l'infant i adolescent a gaudir del nivell de salut més alt possible, recollit en l'article 24 de la Convenció dels drets de l'infant de les Nacions Unides, i també l'obligació dels estats membres d'esmerçar els seus millors esforços per donar suport als progenitors en l'educació i el desenvolupament dels infants perquè puguin exercir adequadament les seves responsabilitats parentals, recollida en l'article 18 de la mateixa Convenció, avalen la necessitat de dotar de prestacions, programes i serveis terapèutics orientats a garantir l'acompanyament psicològic i socioeducatiu d'infants i famílies que presenten mancances en les seves competències personals i familiars, si convé a través d'institucions, equipaments i serveis creats a aquest efecte.

La cobertura de les necessitats de l'infant o adolescent és responsabilitat de la família, com a primer agent socialitzador, tenint en compte que és el sistema i nucli bàsic per al desenvolupament de la infància i l'adolescència. Les famílies han de tenir les competències parentals per tenir cura, protegir, educar els seus fills i assegurar-ne un desenvolupament suficientment sa. Les capacitats parentals fonamentals són la capacitat de vinculació amb els fills, l'empatia, els models de criança, la capacitat de participar en xarxes socials i utilitzar recursos comunitaris. La mateixa Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, preveu que, per atendre els infants i adolescents en risc, cal que els serveis socials bàsics consolidin la família com a unitat social bàsica que assegura la protecció i el desenvolupament dels seus membres.

Les famílies amb infants en situació de risc són capaces de millorar i canviar si disposen dels recursos o suports necessaris, i cal apoderar-les perquè puguin afrontar les seves necessitats a partir dels seus recursos i les seves capacitats. Per tant, intervenint en les famílies amb dificultats per atendre els seus infants i adolescents i capacitant-les se'n promou el benestar i es mitiga el risc d'aquests infants i

adolescents amb el millor dels recursos disponibles per protegir-los.

D'acord amb aquest mandat, els poders públics a Catalunya han anat configurant, progressivament, un mapa de polítiques de suport a la família caracteritzat, d'una banda, per una sèrie de prestacions, ajuts econòmics, desgravacions i beneficis fiscals, generalment per a les famílies amb càrregues o amb dificultats econòmiques, i, d'altra banda, per una amalgama de programes i serveis, promoguts per les administracions autonòmica i locals, orientats a atendre determinades necessitats i a donar suport als progenitors en l'exercici de les seves funcions parentals.

En aquest sentit, una de les finalitats dels serveis socials, d'acord amb la Llei 12/2007, de serveis socials, s'orienta especialment a la prevenció de situacions de risc, a la compensació de dèficits de suport social i econòmic, i de situacions de vulnerabilitat i de dependència, i a la promoció d'actituds i capacitats de les persones com a principals protagonistes de la seva vida. Les polítiques de serveis socials han d'actuar sobre les causes dels problemes socials i han de prioritzar les accions preventives i l'enfocament comunitari de les intervencions socials.

D'altra banda, la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, també preveu que les administracions vetllin perquè els espais, centres i serveis en què hi ha habitualment infants o adolescents disposin de projectes socioeducatius.

Específicament, i com a mesura de prevenció del risc social, estableix que l'administració competent en infància i adolescència, en coordinació amb els ens locals i els departaments de la Generalitat corresponents, ha de desenvolupar programes integrals d'atenció als adolescents en risc i desavantatge social en entorns territorials en què es concentren desigualtats i situacions de conflicte social.

En realitat, a Catalunya són principalment els ajuntaments, a través dels serveis socials, els qui, de vegades amb finançament i suport del Departament de Benestar Social i Família i altres ens supramunicipals, s'han encarregat de la provisió d'aquest tipus de serveis.

Malgrat que existeixen i estan previstos aquests programes i serveis, val a dir que

Catalunya presenta importants dèficits d'inversió en polítiques de suport a la família. A Catalunya, els poders públics només destinen l'1,0% del PIB a polítiques de protecció social adreçades a infància i família, segons les darreres dades disponibles de 2011, despesa sensiblement inferior a la del conjunt de l'Estat espanyol, que és de l'1,4%, i notablement inferior a la del conjunt de la Unió Europea, que és del 2,2%. Catalunya, que ja presenta nivells baixos de despesa global en protecció social, també fa un esforç financer baix en la protecció social adreçada a infància i família, i és un dels països amb una despesa sobre el PIB més baixa.

Actualment, els serveis socials es veuen desbordats per atendre casos d'infants que malauradament ja es troben en situació de risc greu o molt greu o d'emergència social, i sovint es veuen obligats a desatendre els casos que es podrien abordar en una fase menys aguda preventivament a través del treball comunitari.

La situació de crisi econòmica i de dèficit pressupostari ha condicionat el model d'intervenció dels serveis socials de suport i acompanyament a les famílies a un nivell més assistencialista, que vetlla per cobrir les necessitats més bàsiques, però descuida els serveis de prevenció, com ara els espais familiars, els centres oberts, els serveis de suport psicològic, els programes de joventut, malgrat que alguns d'aquests serveis, com ara els centres oberts i els centres diürns, són prestacions garantides en la Cartera de serveis socials per a infants en risc.

D'altra banda, el fet que siguin els serveis socials municipals els qui entomín, a la pràctica, la gran càrrega del desplegament de les polítiques de suport a la família a escala local comporta que aquestes es caracteritzin per una elevada heterogeneïtat.

L'anàlisi de les polítiques locals duta a terme pel Síndic en el marc d'una actuació d'ofici que ha

comptat amb la participació de quasi la totalitat dels ajuntaments dels municipis catalans de més de 10.000 habitants evidencia les enormes desigualtats territorials existents, en funció de la prioritització política i de la situació pressupostària dels diversos ajuntaments.

Els programes d'ajuda a la criança positiva i de suport a les famílies en diferents etapes i moments claus del cicle vital que, per la seva naturalesa, comporten una especial dificultat en l'exercici de les funcions parentals esdevenen elements de prevenció essencials de futurs problemes de salut mental dels infants i adolescents, i també per evitar situacions de desprotecció i risc.

La situació de crisi econòmica i altres factors personals o familiars poden haver deteriorat les competències personals, familiars i socials, i cal dotar aquestes famílies de les prestacions, els programes i els serveis terapèutics per fer-ne l'acompanyament i per corregir aquestes mancances.

Les polítiques de suport a la família no s'articulen al voltant del cicle vital de l'infant i la família. Amb caràcter general, hi ha un esforç en el suport a la família durant la primera infància perquè és un àmbit amb una forta intervenció municipal i amb tradició de polítiques integrals, i també perquè és una etapa transcendent que incideix en la resta de la vida de l'infant. Tot i així, hi ha una davallada de serveis a partir d'etapes més avançades o d'altres moments de canvi clau.

En altres casos, malgrat que s'ha mantingut el nivell de finançament d'alguns d'aquests serveis, com ara els centres oberts, les necessitats socials han augmentat, de manera que la llista d'espera és llarga i la demanda no es pot cobrir amb els recursos existents al territori.

Recomanacions

- Dissenyar i desplegar un model d'intervenció socioeducatiu per incrementar la provisió de serveis i programes en les diferents etapes i moments del cicle vital de l'infant, a fi de donar cobertura a les necessitats socials i territorials d'acompanyament socioeducatiu.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família
- Administracions locals

15. PROGRAMES DE SUPORT I RECURSOS ESPECÍFICS PER ATENDRE ADOLESCENTS AMB CONDUCTES D'ALT RISC

El dret de l'adolescent a rebre el suport que necessita per assolir un nivell de benestar, d'educació i de desenvolupament adequats, ja sigui a través de les responsabilitats exercides pels seus progenitors com a través dels mitjans que l'Estat posa a disposició dels pares perquè puguin rebre el suport necessari per poder exercir adequadament aquestes responsabilitats parentals està recollit en l'article 18 de la Convenció sobre els drets de l'infant de les Nacions Unides.

Els programes i els serveis de suport a la parentalitat, generalment, se centren en la criança i la petita infància, tant en el cas del Departament de Benestar Social i Família com dels ajuntaments, i han estat desenvolupats, de manera heterogènia, en funció de la prioritització política i de la situació pressupostària dels diversos ajuntaments. Alguns municipis han diversificat el seu mapa de polítiques socials, mentre que d'altres es limiten a àmbits com els de petita infància o l'atenció de famílies en situació de vulnerabilitat social o estrictament econòmica.

Cal intensificar la política de suport a les famílies en cas de conflictes intrafamiliars, especialment en l'etapa de l'adolescència, quan esclaten molts problemes d'estrès emocional o de patologies ocultes que probablement no han pogut ser ateses degudament en edats primerenques.

Cal que es garanteixi el finançament i la provisió de serveis i programes no només en la primera etapa de criança, sinó en les diferents etapes i moments clau del cicle vital dels infants, i especialment en determinades circumstàncies específiques com ara conflictes familiars o dificultats econòmiques greus, que poden comportar dificultats en l'exercici de les funcions parentals.

Les polítiques d'intervenció socioeducativa adreçades a infants i adolescents se centren en la provisió de centres oberts, casals de joves i programes de prevenció amb adolescents. La seva cobertura, però, és

inadequada i, generalment, està centrada a atendre famílies desfavorides econòmicament i socialment, i no hi ha serveis específics d'acompanyament terapèutic i educatiu a les famílies.

El sistema de benestar no ha tingut capacitat per desenvolupar prou recursos d'atenció psicològica per gestionar les situacions que han d'atendre uns centres de salut mental infantil i juvenil saturats. Alguns d'aquests casos després es converteixen en situacions descontrolades i la família es veu superada a l'hora d'atendre-les sense un suport extern més intensiu.

Són diverses les famílies amb fills adolescents que acudeixen a les institucions quan es veuen immerses en situacions que les sobrepassen i que no poden gestionar. Aquestes famílies requereixen serveis que les acompanyin i les ajudin a atendre els seus fills adolescents que presenten conductes disruptives i agressives.

Aquestes situacions es produeixen, d'una banda, al centre educatiu on estan escolaritzats aquests adolescents, on provoquen expedients disciplinaris mancats d'un abordatge basat en els factors que aboquen l'adolescent a les conductes sancionables; de l'altra, al si de la pròpia família, on es fa impossible la convivència, fins al punt que es fa necessari iniciar un procediment de desemparament que condueix a la cessió de la tutela de l'adolescent i a l'ingrés en un centre. Finalment, alguns casos desemboquen en situacions més extremes que poden requerir la intervenció de l'àmbit de la justícia juvenil.

A aquesta problemàtica, també s'hi suma la dificultat de trobar un recurs d'atenció terapèutica de caràcter públic més intensiu que el que ofereix el Centre de Salut Mental Infantil i juvenil (CSMIJ). En alguns casos, el tractament en processos neuropsiquiàtrics es pot cobrir mitjançant l'assegurança escolar a estudiants adolescents a partir de tercer d'ESO.

Tot i així, tant la cessió de la tutela per a ingrés en centres terapèutics d'adolescents com la cobertura a través de l'assegurança escolar d'aquest tractament en règim d'internament o ambulatori no són fórmules

adequades per cobrir una demanda de programes terapèutics que es fa palesa i que engloba des de problemàtiques més lleus a altres de més greus, i que situen l'adolescent que presenta la conducta disruptiva com a principal víctima de la vulneració del dret a un nivell de benestar i de salut adequats, conjuntament amb les persones del seu entorn.

Així doncs, cal augmentar la provisió i la dotació de prestacions, programes i serveis terapèutics orientats a garantir l'acompanyament psicològic d'adolescents i famílies que, a causa de diversos factors, hagin vist deteriorades les seves condicions

de vida i les seves competències personals i relacions familiars i socials, i que presentin mancances afectives i d'atenció familiar. Aquests programes i serveis han d'anar adreçats especialment a adolescents i famílies que, independentment de la problemàtica, es vegin immersos en situacions especialment conflictives que requereixen ajuda, sobretot per a la protecció dels adolescents. Entre aquests serveis, cal preveure els de caràcter residencial de mitjana i llarga estada, si bé com a última instància, ja que la seva inexistència com a recurs de provisió pública provoca que determinades situacions quedin sense cobertura.

Recomanacions

- Crear programes i recursos específics per atendre les necessitats dels adolescents amb conductes que els situen en situació de risc i les de les seves famílies.

Administracions afectades

- Administracions locals
- Departament de Benestar Social i Família

16. ADEQUACIÓ DELS REQUISITS DEL PROCEDIMENT D'ADJUDICACIÓ DELS HABITATGES D'EMERGÈNCIA SOCIAL A L'INTERÈS SUPERIOR DE L'INFANT

Com el Síndic ha posat de manifest en el recent *Informe extraordinari sobre l'accés a l'habitatge social* (novembre 2015), la disponibilitat d'habitatges per part de les administracions públiques és insuficient per atendre les situacions d'exclusió residencial existents, i aquesta insuficiència provoca que les respostes no siguin immediates i no cobreixin el conjunt de famílies amb fills que ho requereixen.

Tant la Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge, com la Llei 24/2015, de 29 de juliol, de mesures urgents per afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica, que regulen el dret a l'habitatge i les mesures per donar-hi resposta davant de situacions d'emergència social, recorden el deure dels poders públics de prioritzar l'atenció de les necessitats residencials dels col·lectius socialment més vulnerables, tot i que, si bé esmenten altres col·lectius (persones sense llar, víctimes de violència de gènere, discapacitat, etc.), no fan referència explícitament als infants.

La Convenció sobre els drets de l'infant estableix en l'article 27 el dret de tots els infants a un nivell de vida adequat al seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moralisocial, i el deure de les administracions públiques de prendre les mesures apropiades per ajudar els pares i les altres persones responsables de l'infant a fer efectiu aquest dret i, en cas de necessitat, donar-los ajut material i programes de suport, principalment, i entre d'altres, pel que fa a l'habitatge.

La importància de garantir el dret a un habitatge digne per als infants està determinada per l'especial protecció jurídica de què gaudeix aquest col·lectiu, d'acord amb el principi de l'interès superior de l'infant (art. 3), pel fet que aquestes condicions materials de vida determinen les seves oportunitats de desenvolupament i les garanties d'accés a altres drets, com ara el dret a l'educació (art. 28) o a la salut (art. 24).

No especificar els infants com a col·lectiu vulnerable, especialment protegit per les polítiques socials d'habitatge suposa no desplegar la consideració primordial de l'interès de l'infant, prevista en la Convenció sobre els drets de l'infant de les Nacions Unides i en la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, en la configuració del dret a l'habitatge.

Els supòsits que determinen què s'entén per situació d'emergència social també estan definits en els diversos reglaments que ordenen l'accés als habitatges d'emergència social. Contràriament a les normes de rang legal, els reglaments de què disposen l'Agència de l'Habitatge de Catalunya i els ajuntaments incorporen, en general, referències específiques a la situació dels infants, encara que no sempre entre els supòsits que defineixen la situació d'emergència social i determinen la prioritat d'actuació.

Davant de la manca de consideració de la condició d'infant en la determinació de l'emergència social, cal tenir present que la situació d'emergència social no només està determinada per les condicions materials de residència de les persones o per la urgència de la resposta que requereixen (risc d'exclusió residencial), sinó també per la vulnerabilitat social que aquestes persones afectades pateixen i pel grau de protecció a què tenen dret per part dels poders públics. La presència d'infants en la unitat de convivència és un dels factors que pot determinar l'existència d'una situació d'emergència social (que, sense aquesta presència d'infants, podria no ser-ho). És per aquest motiu que la presència d'infants ha de ser un dels supòsits que s'han de tenir en consideració a l'hora de determinar l'emergència social.

En els reglaments vigents, quan la condició d'infant hi apareix com a supòsit per tenir en consideració, la referència es limita a la situació de determinats infants especialment vulnerables que pateixen risc d'exclusió residencial (específicament, els infants en risc de desemparament atesos pels EAIA), però n'ignoren moltes altres. D'aquesta manera, la situació d'un infant en risc d'exclusió residencial no és una condició suficient per ser considerada d'emergència social, sinó que és necessària la concurrència

d'altres condicionants de vulnerabilitat social perquè aquesta condició d'infant en risc es tingui en compte.

Sobre la consideració especial dels infants en situació de risc de desemparament, a més, si bé pot respondre a la necessitat d'atendre amb caràcter més prioritari les situacions de més vulnerabilitat social, i la intervenció de l'EAIA denota aquesta necessitat de protecció per part de les administracions públiques, cal recordar que les circumstàncies de l'habitatge no haurien de comportar o motivar una possible situació de desemparament, encara que sigui juntament amb altres indicadors sociofamiliars. La situació de possible desemparament no hauria d'estar relacionada amb el risc d'exclusió residencial, sinó amb situacions de negligència o altres tipus de maltractament per part dels progenitors. La privació material en general, i en l'àmbit de l'habitatge en particular, no ha de ser un motiu per a la presa de mesures de protecció que incloguin l'atenció dels infants en un recurs alternatiu a la seva família d'origen.

Pel que fa als requisits d'accés als habitatges d'emergència social que estableixen els reglaments per a l'adjudicació d'habitatges d'emergència social, convé destacar dues mancances principals que afecten les garanties dels drets dels infants en l'accés als habitatges d'emergència social.

D'una banda, no en tots els casos aquests requisits estan relacionats necessàriament amb el risc d'exclusió residencial, sinó amb altres condicionants com ara l'establiment d'un determinat nivell d'ingressos mínims o d'un determinat nombre d'anys d'empadronament al municipi o de la condició de residència legal. En la mesura que aquests requisits no tenen relació amb la situació de vulnerabilitat que pot patir l'infant, poden col·lidir amb el principi de l'interès superior de l'infant. I, d'altra banda, el grau d'exigència dels requisits establerts pot variar en funció del grau de vulnerabilitat de la població a la qual s'aplica, i no sempre els infants són objecte de discriminació positiva en l'aplicació d'aquests requisits. Per exemple, en el cas del Reglament de la

Mesa per a la valoració de situacions d'emergències econòmiques i socials de l'Agència de l'Habitatge de Catalunya, el nivell d'ingressos màxim previst en el cas d'unitats de convivència estableix llimars màxims més elevats (i, per tant, més afavoridors de l'accés) quan hi ha persones amb discapacitat sobrevingudes o persones amb gran dependència, però no famílies amb infants.

Una altra situació que pot afectar la garantia del dret de l'habitatge per als infants és la insuficiència d'estocs d'habitatges per atendre les necessitats existents, que provoca que alguns reglaments també disposin criteris de prioritat o de barems d'adjudicació objectius per ordenar la concessió dels habitatges d'emergència social, un cop aquesta situació ha estat valorada i acreditada. Especialment en el cas dels infants, les llistes d'espera d'habitatges d'emergència social són una evidència inequívoca de la vulneració del dret d'aquests infants a un nivell de vida adequat per mitjà del gaudi d'unes condicions materials que en facin possible el desenvolupament. Els reglaments, a través dels criteris d'accés, no han de donar per descomptat la insuficiència d'habitatges d'emergència social per atendre aquestes necessitats.

Així mateix, la dilació en el temps d'adjudicació d'un habitatge d'emergència social en el cas d'infants que pateixen un risc d'exclusió residencial, per manca d'oferta suficient d'habitatges, en fomenta, encara que sigui indirectament, la victimització secundària.

L'assignació d'habitatge d'emergència social, un cop consumat el desnonament, també suposa no protegir convenientment els infants de l'experiència traumàtica que comporta un desnonament per a les persones que el pateixen. La provisionalitat del recurs residencial assignat, com succeeix quan es deriven temporalment les famílies amb infants a càrrec a pensions, centres d'acollida municipals o altres recursos residencials d'estada limitada, en espera d'un habitatge d'emergència social, també prolonga el patiment emocional del qual l'infant té dret a ser preservat.

Finalment, cal recordar que l'interès superior de l'infant no és només un principi general, sinó que també és un dret substantiu exigible i una norma de procediment, d'acord amb la Llei orgànica 8/2015, de 22 de juliol, de modificació del sistema de protecció de la infància i l'adolescència (art. 2). Aquesta llei preveu l'obligació d'incloure en la motivació de la

resolució de qualsevol procediment administratiu que afecti infants la consideració de l'interès superior de l'infant i dels criteris que el despleguen.

Cap dels reglaments existents preveu aquestes garanties de procediment en la valoració i l'adjudicació dels habitatges d'emergència social.

Recomanacions

- Considerar la presència d'infants com a supòsit d'emergència social en el cas que aquests estiguin en risc d'exclusió residencial, sense que sigui necessària la concurrència d'altres situacions de vulnerabilitat social afegides.
- Considerar la pobresa infantil com a situació d'emergència social.
- Motivar en el procediment d'adjudicació de l'habitatge d'emergència social la decisió adoptada d'acord amb l'interès superior de l'infant, especialment en el cas de denegació.
- Garantir la immediatesa de l'adjudicació de l'habitatge d'emergència social en el cas de les unitats de convivència amb infants a càrrec, i que aquest habitatge garanteixi condicions residencials adequades per als infants, excloent-ne pensions o centres d'acollida temporal.
- Eximir del compliment dels requisits establerts per als sol·licitants en l'adjudicació d'habitatges d'emergència social, com ara el dels anys d'empadronament o d'ingressos mínims, les unitats de convivència amb infants, sempre que hi hagi un informe favorable dels serveis socials.

Administracions afectades

- Departament de Política Territorial i Obres Públiques
- Administracions locals

17. PLACES RESIDENCIALS PER A INFANTS I ADOLESCENTS AMB DISCAPACITAT I TRASTORN DE CONDUCTA

La Convenció sobre els drets de l'infant estableix, en l'article 23, l'obligació dels estats de promoure la participació activa de l'infant amb discapacitat en la comunitat. En aquest sentit, el Comitè dels Drets de l'Infant ha qüestionat la institucionalització dels infants i adolescents amb discapacitat i ha recomanat que es promogui que puguin ser atesos per les seves famílies.

Així mateix, el Decret 142/2010, d'11 d'octubre, pel qual s'aprovava la Cartera de serveis socials, no preveia una tipologia específica de recurs residencial per a persones amb discapacitat menors d'edat, sinó només per a adults.

Això no obstant, durant els últims anys el Síndic ha anat rebent queixes individuals en què es plantejava la situació d'adolescents menors d'edat amb discapacitat i trastorn de conducta per als quals es proposa l'ingrés en recursos residencials i es troben en espera d'assignació de plaça.

El Síndic també ha rebut queixes de professionals de l'àmbit de la salut relacionades amb la manca de recursos residencials alternatius a la família per a adolescents amb trastorns de l'espectre autista en forma severa.

En algunes de les queixes que s'han rebut els informes dels professionals descriuen situacions familiars de desbordament amb presència d'indicadors de risc i de claudicació. El relat de les famílies també recull greus dificultats per a l'atenció en l'àmbit familiar i algunes expliquen que se'ls ha orientat a adreçar-se a la DGAIA.

En el cas d'adolescents amb trastorns de l'espectre autista la informació que faciliten els professionals de l'àmbit de la salut és que hi ha un reduït nombre d'infants i adolescents amb situacions més agudes, sovint associades a trastorns de conducta, que no es poden contenir amb tractament ambulatori i no es poden sostenir al domicili familiar o a l'escola (ni tan sols en centres d'educació especial) per l'agitació que pateixen. Assenyalen que aquests infants necessiten un entorn més estructurat, de tipus institucional, on tenen una evolució positiva.

La manca d'una dotació suficient de places ha estat confirmada pel mateix Departament de Benestar Social i Família, que informa de l'existència de llista d'espera per accedir a aquesta tipologia de recurs. En aquest sentit, informa que en data 20 de febrer de 2015 hi havia una necessitat de 24 places més per a adolescents amb discapacitat intel·lectual i trastorn de conducta, i que s'estava estudiant tècnicament la idoneïtat i la necessitat real de l'ampliació d'aquestes places específiques.

Recomanacions

- Crear recursos residencials adreçats a adolescents amb discapacitat associada a trastorns de conducta amb un nombre de places suficient per atendre la situació dels adolescents que estan en espera d'assignació de plaça en aquesta tipologia de recurs.
- Estudiar les necessitats de serveis de respir, i també de recursos d'atenció domiciliària adreçats a infants i adolescents amb discapacitat i trastorn de conducta.

Administracions afectades

- Departament de Benestar Social i Família

II.2. Dret al nivell de salut més alt possible (art. 24 de la CDI)

18. GARANTIES DELS INFANTS EN LES LLISTES D'ESPERA DE SALUT

El Síndic ha rebut diverses queixes sobre infants amb problemes de salut que estan en llista d'espera per a consultes externes amb especialistes, per a la realització de proves diagnòstiques o per a intervencions quirúrgiques, i que tenen programada l'hora de visita o de la intervenció a mesos vista. La tramitació d'aquestes queixes posa de manifest que el temps transcorregut d'espera, sovint, és superior als sis mesos.

En el marc de la seva activitat, el Síndic ha insistit en la necessitat d'establir terminis màxims, a fi de garantir un temps determinat per accedir a les proves diagnòstiques, a les visites d'especialistes i a les intervencions quirúrgiques, i que aquests terminis es compleixin, amb la reducció dels temps d'espera en els casos de retards. En aquesta línia, l'Ordre SLT/102/2015, de 21 d'abril, que modifica el Decret 354/2002, de 24 de desembre, que preveia uns terminis màxims de sis mesos d'accés a catorze procediments quirúrgics a càrrec del Servei Català de la Salut, estableix nous terminis màxims de referència per a l'accés a un total de vint-i-set procediments quirúrgics, i també, per primera vegada, terminis de referència per a l'accés a la resta d'intervencions quirúrgiques, a les proves diagnòstiques i a les consultes d'atenció especialitzada, sempre en funció de la prioritització establerta segons la situació clínica i social, i també a les consultes programades d'atenció primària.

En concret, les vint-i-set intervencions quirúrgiques previstes tenen terminis màxims d'accés de 45 dies (22 procediments oncològics, llevat els relatius a la pròstata, bufeta urinària no infiltrant, que són de 60 dies), de 3 mesos (cirurgia cardíaca valvular i cirurgia cardíaca coronària) o de 6 mesos (cataractes, pròtesi de maluc i pròtesi de genoll), segons el cas. A més, per a la resta de prestacions sanitàries, l'Ordre SLT/102/2015, de 21 d'abril, estableix que la resta d'intervencions quirúrgiques té un temps de referència de 90 dies (en cas de prioritat preferent), 180 dies (prioritat

mitjana) o 365 dies (prioritat baixa); les proves diagnòstiques, de 30 dies (prioritat preferent) o 90 dies (prioritat ordinària); les consultes d'atenció especialitzada, de 30 dies (prioritat preferent) o 90 dies (prioritat ordinària), i les consultes programades d'atenció primària, de 48 hores.

Per establir la prioritització, l'Ordre SLT/102/2015, de 21 d'abril, estableix uns criteris d'accés dels pacients per a les prestacions sanitàries que tenen establert un termini de referència, que són l'impacte de la malaltia sobre la qualitat de vida, els riscos associats a la demora en la realització de la prestació, l'efectivitat clínica de l'actuació, i l'ús i el consum de recursos sanitaris durant l'espera a causa de l'estat dels pacients (a més dels criteris que estableixi el Departament de Salut derivats del consens de les societats científiques). No hi ha cap referència al fet de pertànyer a grups amb vulnerabilitat especial i que estan subjectes a protecció especial.

El Síndic recorda que l'agilitat en l'accés a les intervencions quirúrgiques, a les proves diagnòstiques i als especialistes és fonamental en el cas dels infants. La Convenció sobre els drets de l'infant i la resta d'ordenament jurídic en matèria d'infància i salut estableixen el dret de l'infant a gaudir del més alt nivell de salut possible i d'equipaments de tractament de les malalties i de restabliment de la salut, i també del deure dels poders públics d'assegurar que cap infant no sigui privat del seu dret a accedir a aquests serveis, des d'una protecció especial dels infants en aquest àmbit.

La mateixa Carta de drets i deures dels ciutadans en relació amb la salut i l'atenció sanitària situa els infants entre els col·lectius més vulnerables davant d'actuacions sanitàries específiques, amb dret, tenint en compte els mitjans i recursos disponibles, a actuacions i programes específics que preservin de forma efectiva la igualtat i la no-discriminació en l'àmbit de la salut.

Aquest tractament específic per al cas dels infants a l'hora de garantir-ne el dret a la salut i a una atenció sanitària adequada, a

més, és especialment pertinent no només perquè es tracta d'un col·lectiu especialment protegit per l'ordenament jurídic, sinó també perquè les seves condicions de salut afecten l'exercici efectiu d'altres drets fonamentals, com ara el dret a l'educació, que també estan especialment protegits.

Els problemes de salut dels infants generen efectes sobre altres esferes de la seva vida, de manera que el seu abordatge no només pot ser des de l'àmbit mèdic, ni pot estar condicionat a la urgència estrictament mèdica que pugui tenir una determinada problemàtica de salut. En cas que no sigui així, aquest plantejament situa en l'eix d'atenció la malaltia, i no pas l'infant. Durant aquest procés, que pot ser més o menys llarg, cal preservar intactes tots els drets de l'infant, i condicionar l'atenció que rep a la necessitat de garantir i protegir aquests drets fonamentals.

Les dades facilitades pel Departament de Salut corresponents al mes de juny-juliol-agost de 2014 indiquen que, en el cas consultes externes per especialitats, el temps mitjà d'espera era de 96 dies per a cirurgia ortopèdica i traumatologia; 90 dies, per a endocrinologia; 80 dies, per a al·lèrgies; 73 dies, per a afectacions del sistema digestiu; 65 dies, per a nefrologia; 60 dies, per a neurologia; 58 dies, per a pediatria hospitalària; 20 dies, per a otorinolaringologia, i 10 dies, per a cirurgia pediàtrica. En el cas de proves diagnòstiques, el temps mitjà d'espera era de 126 dies per a ressonàncies magnètiques; 87 dies, per a gammagrafies; 87 dies, per a ergometries; 84 dies, per a polisomnogrames; 80 dies, per a ecocardiografies; 76 dies, per a

endoscòpies esofagogàstriques; 71 dies, per a TC, 69 dies; per a mamografies; 69 dies, per a electromiogrames; 62 dies, per a ecografies abdominals; 55 dies, per a ecografies urològiques; 49 dies, per a ecografies ginecològiques, i 46 dies per a colonoscòpies. I en el cas d'intervencions quirúrgiques amb més nombre d'infants en llista, el temps mitjà d'espera són 9,7 mesos per a reparació d'hèrnia umbilical o abdominal; 8,5 mesos, per a operacions dentals; 7,5 mesos, per a operacions de l'aparell genital masculí; 6,9 mesos, per a operacions d'orella mitjana; 7,3 mesos, per a altres operacions d'otorinolaringologia; 4,7 mesos, per a la circumcisió; 4,6 mesos, per a amigdalectomia o adenoïdectomia; 4,5 mesos, per a reparació d'hèrnia inguinocrural; 3,7 mesos, per a artroscòpies; 3,5 mesos, per a operacions del tub digestiu inferior; 3,2 mesos, per a operacions del sistema nerviós central, i 0,9 mesos, per a cirurgia cardíaca.

Per a diferents proves i procediments quirúrgics, doncs, el temps mitjà d'espera supera els terminis previstos com a ordinaris o de prioritat mitjana. El mes d'agost de 2014, per exemple, el temps mitjà d'espera per a tots els procediments quirúrgics era de 6,5 mesos per als infants, superior als temps màxims garantits per a qualsevol de les vint-i-set intervencions quirúrgiques amb terminis màxims d'accés, o també superior als sis mesos establerts com a temps de referència per a la resta de procediments quirúrgics en el cas de prioritat mitjana. Convé recordar, a més, que si aquests són els temps mitjans hi ha nombrosos casos en què aquests temps d'espera són més elevats.

Recomanacions

- Establir la condició d'infant com un dels criteris de prioritació en l'accés dels pacients a les prestacions sanitàries que tenen establert un termini de referència.
- Estudiar la conveniència d'establir terminis màxims garantits per als infants per a les proves i els procediments quirúrgics que afecten més la seva salut.

Administracions afectades

- Departament de Salut

19. ATENCIÓ DELS INFANTS I ADOLESCENTS ALS CENTRES DE SALUT MENTAL INFANTIL I JUVENIL

Els articles 24 i 39 de la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant insten els estats membres a reconèixer el dret de l'infant a gaudir del nivell de salut més alt possible, i també els obliguen a prendre totes les mesures adequades per promoure la recuperació física i psicològica de l'infant víctima de maltractament.

El Síndic ha posat de manifest en els seus informes que hi ha una saturació de la xarxa de salut mental infantil i juvenil i una manca d'adequació dels recursos a les necessitats dels infants i adolescents.

La xarxa de salut mental catalana actual estableix l'existència de centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ) que presten atenció especialitzada i de suport a l'atenció primària de salut de manera ambulatoria, però la saturació d'aquesta xarxa comporta problemes de provisió de servei i la impossibilitat que pugui donar una resposta adequada a la demanda existent.

En determinats CSMIJ hi ha llista d'espera per a l'exploració i el diagnòstic de l'infant i el jove que afecta directament el seu estat de salut i benestar. D'altra banda, es detecten dèficits en la intensitat del tractament que s'ofereix des del CSMIJ amb relació a la freqüència de les sessions terapèutiques i, en alguns casos, les necessitats d'atenció terapèutica prescrites no poden ser ateses pels professionals del servei per la situació de sobredemanda en què es troba.

A més, la demanda ha augmentat i el nombre d'infants i joves de zero a disset anys atesos en CSMIJ durant el període 2003-2013 ha crescut un 79,8%. El nombre de visites en aquests centres l'any 2003 va ser de 207.250 i l'any 2013, 370.178, i el nombre de pacients atesos l'any 2003 va ser 32.575 i l'any 2013, 58.570.

A aquest augment de demanda, s'hi afegeix un element d'inequitat important. Així, a més de la dificultat d'accedir a recursos alternatius fora de la xarxa pública de

cobertura de necessitats en matèria de salut mental per part de la població menys afavorida econòmicament, s'hi ha de sumar la constatació de l'existència d'una forta relació entre els infants de famílies amb menys nivell d'estudis materns i classe socials menys afavorida i la probabilitat de patir un trastorn mental. Així, mentre un 5,4% dels infants de quatre a catorze anys en famílies de classe social inferior tenen probabilitat de patir un trastorn mental, aquest percentatge és només d'un 2,5% en el cas d'infants de classe social alta.

La forta crisi econòmica encara ha agreujat més aquesta situació pel fet que s'ha estès la pressió i l'estrès a famílies ja per si mateixes vulnerables i ha incrementat la repercussió en les problemàtiques de salut mental que presenten els infants i adolescents d'aquestes famílies.

Sovint, aquesta saturació del sistema d'atenció a la salut mental infantil i juvenil fa que no es puguin abordar situacions que també requeririen l'atenció dels professionals del CSMIJ, però que queden relegades davant d'altres de més greus, les quals, alhora, poden requerir una atenció més intensiva que no es pot oferir o bé, fins i tot, la derivació a un altre servei o recurs que, al seu torn, tampoc no pot cobrir aquesta necessitat perquè també està saturat per situacions més greus o d'emergència.

Es tracta d'un tipus de servei i d'atenció que, per la seva naturalesa, requereix un seguiment i una atenció a llarg termini en pràcticament tots els casos i el sistema, tal com està previst, no pot absorbir-ho.

Més concretament, també cal assenyalar la necessitat d'atenció específica que requereixen els infants i adolescents que es troben en el sistema de protecció perquè han patit una situació de risc molt greu de desprotecció que així ho ha aconsellat. En aquests casos, tan sols per la situació de risc que ha evidenciat la mesura de protecció, i a causa de la qual s'ha hagut de separar l'infant o adolescent de la seva família, ja és necessari posar a l'abast totes les mesures per garantir una adequada atenció d'aquests infants en matèria de salut mental per part dels professionals del CSMIJ, i també, indirectament, per mitjà de l'assessorament i la supervisió dels

professionals que hi treballen des d'altres abordatges professionals, a fi de garantir el dret dels infants a la recuperació i a la reinserció en un ambient que protegeixi la seva salut, autoestima i dignitat.

Per abordar aquesta situació i, d'acord amb l'objectiu 2.2 del Pla d'atenció a les persones amb trastorns mentals i addiccions, s'ha constituït la Comissió de Salut Mental, integrada en el Pacte per a la Infància.

Aquesta comissió està revisant el model assistencial en salut mental adreçat a la infància i l'adolescència atesa en el sistema de protecció, la qual cosa ha de permetre garantir una atenció global sota un projecte únic d'intervenció, i s'ha constituït una comissió entre representants de la DGAIA, de Salut i d'Ensenyament per elaborar un programa conjunt de formació adreçat als professionals del sistema de protecció de la xarxa de salut mental infantil i juvenil.

Recomanacions

■ Incrementar la dotació de recursos humans, materials i econòmics als centres de salut mental infantil i juvenil, i altres recursos específics en salut mental de la xarxa de salut mental infantil i juvenil, per afavorir-ne l'accés i augmentar la intensitat que exigeixen les necessitats reals de la població infantil.

Administracions afectades

- Departament de Salut
- Departament de Benestar Social i Família

20. SALUT BUCODENTAL I OFTALMOLÒGICA DELS INFANTS

L'article 24 de la Convenció sobre els drets de l'infant reconeix el dret al gaudi del nivell de salut més alt possible.

Si bé l'assistència sanitària universal implica que totes les persones tinguin assegurat l'accés als serveis bàsics de salut de manera gratuïta, es poden detectar diferències en funció de la situació econòmica de les famílies en l'accés als serveis sanitaris, fonamentalment especialitzats, que no estan inclosos en la Cartera de serveis. Aquesta situació podria vulnerar el dret reconegut als infants en l'article 24 de la Convenció.

En un context de manca d'inclusió de determinats serveis i prestacions sanitàries a la Cartera de serveis comuns, es constata que les condicions socioeconòmiques de les famílies tenen una clara influència en l'ús de les visites als especialistes, especialment, i amb relació als professionals més visitats entre la població infantil, l'odontòleg i l'oftalmòleg.

Si es contrasten aquestes dades amb la cobertura d'aquests serveis, hi ha determinats aspectes que no són coberts públicament i que, per tant, les situacions de precarietat econòmica són un condicionant clar d'aquest ús més baix.

La cobertura del servei d'odontòleg a Catalunya està determinada fonamentalment pel que es deriva de la Cartera de serveis establerta per l'Estat. El Reial decret 1030/2006, de 15 de setembre, és la norma per la qual s'estableix la Cartera de serveis comuns del Sistema Nacional de Salut (SNS). L'article 11.1 del Reial decret estableix que cada comunitat autònoma pot aprovar la seva pròpia cartera de serveis, sempre que inclogui, com a mínim, la Cartera de serveis comuns de l'SNS. A Catalunya, les prestacions són les comunes de l'SNS.

Així, amb relació a l'atenció odontològica, la Cartera de serveis comuns estableix la cobertura de les mesures preventives i assistencials per a la població infantil d'acord amb els programes establerts per

les administracions sanitàries competents: aplicació de fluor tòpic, obturacions, segellats de fissures i altres.

Es consideren exclosos de l'atenció bucodental bàsica els tractaments següents:

- Tractament reparador de la dentició temporal
- Tractaments ortodòntics
- Endodòncies de peces sanes
- Tractaments amb finalitat exclusivament estètica
- Implants dentals
- Realització de proves complementàries per a finalitats diferents de les prestacions finançades per l'SNS

Es tracta, doncs, d'un servei de sanitat pública en matèria bucodental limitat, ja que només cobreix el primer esglaió d'assistència (extracció d'una peça dental) i el darrer esglaió d'alta sofisticació tècnica (cirurgia maxil·lofacial), i deixa de banda un ampli ventall de mals pels quals irremeiablement el ciutadà ha de recórrer a l'assistència privada.

La manca de cobertura universal d'aquest servei perjudica especialment els infants en situació de pobresa, i provoca que determinats grups poblacionals no vegin cobertes les seves necessitats d'atenció. Aquests grups visiten menys el dentista, per la qual cosa cal insistir en la prevenció i en la informació a les famílies. D'altra banda, s'ha de remarcar que el segon motiu de la darrera visita al dentista recollit en l'enquesta de salut de 2006 és l'ortodòncia (col·locació o seguiment d'aparell o sistema corrector) (24,2%), prestació no coberta, i per tant, d'un accés més difícil per a persones en situació de pobresa.

Les queixes rebudes al Síndic palesen aquestes dificultats plantejades per famílies en situació precària que no poden fer front a la despesa de determinades prestacions odontològiques no cobertes.

Pel que fa a les prestacions relacionades amb el servei d'oftalmologia pediàtrica, el

Departament de Salut, en el Protocol d'activitats preventives i de promoció de la salut a l'edat pediàtrica, destaca la importància de dur a terme la detecció i el tractament precoç de les anomalies que poden causar ambliopia (defectes de refracció, opacitats, estrabismes, etc.). Aquestes anomalies oculars (de còrnia, globus ocular, etc.), encara que menys freqüents, poden ser greus, de manera que el cribratge sistemàtic a l'edat pediàtrica també té una gran importància. És per això que en aquest protocol es proposa la detecció sistemàtica de les següents patologies de l'aparell visual:

- Anomalies corneals
- Anomalies pupil·lars
- Anomalies de la motilitat
- Ametropies
- Anomalies de la visió cromàtica

No obstant això, no hi ha una cobertura pública específica per als infants en l'adquisició d'ulleres, la qual cosa pot representar una gran dificultat per a les famílies sense recursos econòmics. Cal esmentar que en el Pla de salut de 2007 s'estableix que es pretén avaluar la possibilitat d'incloure noves prestacions, com ara els audiòfons i les ulleres. Fins ara, però, aquesta ampliació no s'ha implantat.

Amb relació a les polítiques d'accés universal als serveis de salut d'atenció primària i especialitzada, és interessant destacar que les situacions de precarietat econòmica són un condicionant de l'ús dels serveis mèdics especialitzats no coberts per la Cartera de serveis de l'SNS. En el cas de l'atenció odontològica, el servei públic és limitat i deixa alguns problemes dentals sense cobrir.

Així doncs, determinats grups poblacionals amb dificultats socioeconòmiques poden veure no cobertes les seves necessitats d'atenció bucodental. Aquest fet és especialment greu en el cas dels infants.

Recomanacions

- Incorporar la cobertura de l'atenció bucodental i oftalmològica integral per als infants i adolescents en la Cartera de serveis de salut.

Administracions afectades

- Departament de Salut

II.3. Dret a l'educació (art. 28 i 29 de la CDI)

21. MESURES D'ACCESSIBILITAT A L'EDUCACIÓ INFANTIL DE PRIMER CICLE

L'educació infantil de primer cicle és un àmbit estratègic fonamental a l'hora de promoure els drets i les oportunitats dels infants. A banda de ser un recurs bàsic per a les famílies per conciliar la seva vida laboral i familiar, aquest àmbit ofereix als infants oportunitats de desenvolupament personal, social, cognitiu i emocional en plenes garanties en una etapa primerenca determinant per a la seva trajectòria vital futura. Entre la població socialment menys afavorida, a més, l'escolarització primerenca ajuda a prevenir i a combatre els efectes privatisms que la pobresa infantil genera en el desenvolupament dels infants que la pateixen. L'article 56.1 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (en endavant, LEC), disposa que l'educació infantil "ha de prevenir i compensar els efectes discriminadors de les desigualtats d'origen social, econòmic o cultural".

Tot i així, lluny d'eliminar les desigualtats educatives, l'educació infantil de primer cicle contribueix a reproduir-les, especialment perquè els infants que pertanyen a famílies amb un capital educatiu més elevat, que parteixen a priori d'una situació socioeducativament més favorable per a l'èxit de la seva trajectòria escolar, són els que més accedeixen a aquests recursos educatius, els que abans se socialitzen i entren en contacte amb la institució escolar i els que abans es beneficien del seu impacte positiu. Amb dades censals corresponents a l'any 2011, es constata que, a tall d'exemple, els infants de 0 a 2 anys amb el pare amb estudis primaris o inferiors hi participen en proporció la meitat (32,0%) del que ho fan els infants amb el pare amb estudis universitaris (65,1%).

Aquestes desigualtats s'expliquen per múltiples causes: algunes relacionades amb factors de caràcter socioeducatiu (concepció de l'escolarització primerenca per part dels progenitors com a etapa necessària per a la seva formació, per exemple) i d'altres

relacionades amb factors de caràcter socioeconòmic, relatives a les condicions d'ocupació dels progenitors, però també als costos d'accés a l'oferta. Els ingressos familiars, especialment de les famílies en una situació social menys avantatjosa, no sempre són suficients per poder cobrir la despesa que suposa l'escolarització en aquesta etapa educativa.

Cal afegir, a més, que en molts municipis no hi ha mesures d'accessibilitat econòmica suficients per facilitar l'accés dels infants de famílies socialment menys afavorides. Les restriccions pressupostàries aplicades pel Departament d'Ensenyament en l'àmbit de l'educació infantil de primer cicle, especialment arran de la reducció de la subvenció que atorgava a les administracions locals en concepte de sosteniment de plaça pública d'educació infantil de primer cicle, han derivat en augments de les quotes o taxes que l'alumnat ha de satisfer per accedir a les escoles bressol públiques o a determinats serveis educatius (menjador, acollida, etc.). A més, l'increment de quotes a escoles públiques en nombrosos municipis ha coincidit amb la suspensió, a partir del curs 2011/2012, de la convocatòria anual per part del Departament d'Ensenyament dels ajuts destinats als ajuntaments per a l'escolarització d'infants de 0 a 3 anys que es trobin en situacions socioeconòmiques desfavorides, i que tenen per objectiu minorar la quota a càrrec de les famílies.

La suspensió de la principal mesura que hi havia per finançar ajuts i promoure l'accessibilitat econòmica a l'educació infantil de primer cicle ha provocat que en la majoria de municipis no hi hagi hagut, com a mínim en els cursos immediatament posteriors, altres mesures enfocades específicament a facilitar l'accés de les famílies socialment menys afavorides. I quan, a iniciativa dels ajuntaments, hi ha un sistema d'ajuts econòmics establerts (beques, bonificacions, tarifació social, etc.), en alguns casos la dotació és escassa i els criteris d'accés en funció de la renda, restrictius. Sovint són ajuts que s'adrecen a infants de famílies usuàries de serveis socials, en situació de pobresa severa, amb criteris d'accés no suficientment

comprendius de la diversitat de situacions de precarietat econòmica, que no sempre discriminen positivament determinades situacions econòmiques de famílies que pateixen dificultats objectives per assumir la despesa d'escolarització i que, per aquest motiu, opten per quedar-se'n fora.

Si bé l'educació infantil de primer cicle no té reconeguda la gratuïtat ni la LEC no preveu de forma expressa l'establiment

d'un sistema de beques o ajuts, aquests ensenyaments formen part del sistema educatiu i aquest ordenament reconeix amb caràcter general als alumnes el dret a accedir a l'educació en condicions d'equitat i a gaudir d'igualtat d'oportunitats. En aquest marc, les polítiques que afavoreixen l'accessibilitat econòmica són bàsiques per garantir el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats de la població en una situació socioeconòmica més desafavorida.

Recomanacions

■ Restituir la convocatòria anual de subvenció als ajuntaments per a l'escolarització d'infants de zero a tres anys que es trobin en situacions socioeconòmiques desfavorides que s'havia estat atorgant fins al curs 2010/2011, i garantir que tots els ajuntaments disposin d'un sistema d'ajuts (beques, bonificacions i exempcions, etc.) que promogui l'accés en igualtat d'oportunitats a l'oferta d'escoles bressol i llars d'infants públiques de l'alumnat d'educació infantil de primer cicle socialment desfavorit.

■ Garantir que la subvenció per al funcionament de les llars d'infants públiques i privades no sigui lineal amb un import definit per alumne/curs, igual per a totes les escoles i municipis, sinó condicionada a la realitat social de l'entorn on s'ubica el centre, en compliment de la previsió que el finançament s'ha d'emprar "preferentment per satisfer les necessitats d'escolarització d'infants en entorns socioeconòmics o culturals desfavorits i en zones rurals", tal com estableix l'article 198.2 de la LEC.

Administracions afectades

- Departament d'Ensenyament
- Administracions locals

22. NOU DECRET D'ADMISSIÓ D'ALUMNES PER COMBATRE LA SEGREGACIÓ ESCOLAR

En nombroses ocasions, el Síndic ha alertat sobre els desequilibris existents en la composició social dels centres escolars en molts barris i municipis catalans i, més concretament, sobre la concentració de la complexitat educativa en determinades escoles (en contraposició amb la resta d'escoles del mateix territori). De vegades, aquests desequilibris acaben provocant elevades concentracions d'alumnat socialment desfavorit en aquests centres, com succeeix sovint amb l'alumnat immigrant, fins al punt de guetitzar-se. Així, per exemple, a Catalunya, el curs 2011/2012 hi havia un total de 78 centres de primària amb més d'un 50% d'alumnat estranger, el 3,4% del total, 20 dels quals amb més del 70%; i a secundària, hi havia 37 centres amb més d'un 50% d'alumnat estranger, el 3,5% del total, 8 dels quals amb més del 70%. En tots els municipis afectats, també hi havia altres centres (602) amb menys del 20% d'alumnat estranger.

Des de la perspectiva de la defensa de drets, el fenomen de la segregació escolar suposa una vulneració dels principis de no-discriminació, d'igualtat d'oportunitats i de cohesió social en l'exercici del dret a l'educació, protegits per la Convenció sobre els drets de l'infant de les Nacions Unides i per la legislació en matèria d'educació. Cal recordar que aquest fenomen limita les oportunitats dels infants d'assolir el seu màxim desenvolupament possible, bé perquè condiciona negativament les trajectòries educatives de l'alumnat, bé perquè dificulta les seves possibilitats de socialització en entorns escolars amb capitals socials i culturals equiparables a la realitat social en què viuen. Per al conjunt de la societat, a més, la segregació escolar té costos: té efectes negatius sobre el rendiment escolar del sistema educatiu i també sobre la convivència i la cohesió socials present i futura.

La segregació escolar és, en part, reflex de la segregació urbana, però en molts barris és clarament superior a la segregació urbana, fet que evidencia que la política educativa relacionada amb l'escolarització de l'alumnat té marge d'actuació per combatre el fenomen.

En aquest sentit, el Síndic constata que les administracions afectades, de vegades, infrautilitzen el marc normatiu i les eines de política educativa disponibles, especialment a través de mesures desenvolupades de seguiment de la demanda en l'admissió d'alumnat, que esdevenen un factor clau per entendre la segregació escolar i la seva reproducció al llarg del temps. La gestió de la matrícula viva, que durant anys ha concentrat l'alumnat nouvingut fora de termini als centres amb més vacants, se situa en l'origen dels processos de segregació escolar de molts centres d'arreu de Catalunya. O també l'aplicació d'ampliacions de ràtio o d'obertures de grup en determinats centres quan encara hi ha places vacants suficients en altres centres de la mateixa zona, que contribueix a consolidar la infraocupació de determinats centres, esdevé un escenari propici per a la reproducció de la segregació escolar. O també la infrautilització dels instruments de què disposa l'Administració educativa a l'hora de fomentar l'escolarització equilibrada d'alumnat, com passa freqüentment amb la poca aplicació de les reduccions de ràtio per als centres segregats, el poc aprofitament de les reserves de places per a la distribució efectiva de l'alumnat amb necessitats educatives específiques o el poc ús de les adscripcions de centres per revaloritzar determinades escoles, contribueix a reforçar la segregació escolar de determinades escoles.

Ben sovint, la desconfiança sobre l'impacte real que pot tenir un ús més intensiu dels instruments de planificació educativa disponibles per part de l'Administració i el fet que aquest ús més intensiu suposa limitar l'elecció de centre a les famílies i dificultar la gestió del procés d'admissió de l'alumnat que no ha vist satisfeta la seva tria escolar provoquen que en molts municipis aquests instruments encara no siguin utilitzats adequadament i de manera decidida pels responsables de la planificació i la gestió del procés d'admissió d'alumnat.

En aquesta línia, i a més d'utilitzar més i millor els instruments ja existents, el Síndic també destaca la necessitat de millorar els instruments disponibles i d'afegir-ne de nous, per incrementar l'eficàcia de les actuacions. Combatre el fenomen de la segregació escolar, a criteri d'aquesta institució, obliga a optimitzar el marc normatiu vigent, amb la incorporació de

noves mesures específiques en el decret d'admissió. Cal destacar que la LEC ja estableix nous instruments, com ara la proporció màxima d'alumnes amb necessitats educatives específiques que poden ser escolaritzats en cada centre en

l'accés als nivells inicials de cada etapa i, si escau, la reserva de llocs escolars que, com a mínim, cal destinar-los (art. 48.1). Aquests instruments, però, tot i ser essencials per combatre la segregació escolar, sis anys més tard encara no s'han desplegat.

Recomanacions

■ Aprovar un nou decret d'admissió d'alumnat, a fi d'ampliar els instruments disponibles per combatre la segregació escolar a través de:

- Desplegar l'article 48.1 de la LEC, que estableix una proporció màxima per centre d'alumnat amb necessitats educatives específiques.

- Suprimir els criteris complementaris que afavoreixen la segregació escolar, com ara el que atorga una puntuació addicional a l'alumnat que hagi tingut el pare, la mare, els tutors o els germans escolaritzats al centre per al qual es presenta la sol·licitud.

- Limitar l'escolarització de la matrícula fora de termini d'alumnat amb necessitats educatives específiques en determinats centres amb elevada concentració de problemàtiques socials.

- Incorporar l'escolarització equilibrada com a criteri per decidir sobre les adscripcions entre centres o sobre el model de zonificació escolar d'un municipi.

- Allargar la vigència de la reserva de places per a alumnat amb necessitats educatives específiques fins a l'inici de curs, tal com preveu l'article 48.1 de la LEC.

- Limitar les ampliacions de ràtio no relacionades amb l'escolarització equilibrada d'alumnat quan hi hagi altres centres amb places vacants.

- Reforçar les funcions de les comissions de garanties d'admissió en la gestió de la matrícula fora de termini i garantir la informació actualitzada sobre les vacants existents en cada moment.

Administracions afectades

Departament d'Ensenyament

23. MILLOR DOTACIÓ DE LES POLÍTIQUES DE BEQUES PER ASSUMIR ELS COSTOS D'ESCOLARITZACIÓ

Malgrat que l'ordenament jurídic estableix la gratuïtat de l'ensenyament, l'escolarització obligatòria comporta per als alumnes i les seves famílies l'assumpció de costos directes (llibres, material escolar, sortides escolars, activitats complementàries, etc.) i indirectes (menjador escolar, desplaçament, etc.), tant pel que fa a l'alumnat de centres públics com de centres concertats, que no sempre estan coberts per polítiques de beques.

De fet, el sistema educatiu català es caracteritza per una inversió en polítiques de beques baixa en comparació amb la mitjana europea. Catalunya destina al voltant de l'1% de la despesa en educació no universitària a beques, mentre que la inversió en el conjunt de la Unió Europea se situa al voltant del 3%.

Actualment, en el marc dels ensenyaments obligatoris, només hi ha un sistema de beques consistent per garantir l'accés de l'alumnat socialment desfavorit en el cas del servei de menjador escolar (i, parcialment, també en el cas del transport escolar). La resta de costos d'escolarització no estan coberts per polítiques consistents de beques del Departament d'Ensenyament per garantir que el capital econòmic familiar no interfereixi les oportunitats educatives de l'alumnat. Només alguns ajuntaments disposen de convocatòries d'ajuts a l'escolarització que cobreixen despeses de llibres de text, material escolar o sortides per a l'alumnat socialment més desfavorit, habitualment usuari de serveis socials.

Val a dir que les mesures d'austeritat aplicades pel Departament d'Ensenyament, amb finançament també del Ministeri d'Educació, han afectat les polítiques de beques d'ençà del curs 2011/2012, amb una reducció significativa de la inversió destinada i amb la supressió d'alguns dels ajuts que ja hi havia.

Així, per exemple, el Departament d'Ensenyament va suprimir els ajuts existents per a l'adquisició de llibres de text

i material didàctic complementari i informàtic que atorgava a alumnes de centres educatius sostinguts amb fons públics de Catalunya que complien els requisits de renda, amb una quantitat individual màxima d'aproximadament 100 euros. Aquesta supressió contrasta amb la previsió recollida en l'article 6.4 de la LEC, que estableix el deure del Departament d'Ensenyament d'adoptar les mesures necessàries per introduir progressivament un sistema d'ajuts general, en les diverses modalitats, per als llibres de text i altre material escolar en l'ensenyament obligatori per a l'alumnat dels centres públics i dels centres privats sostinguts amb fons públics. Aquesta previsió no es compleix actualment.

Arran d'aquesta supressió, i també de la crisi econòmica, que ha incrementat la precarietat social i econòmica de moltes famílies, el Síndic ha rebut diverses queixes de famílies que no podien fer-se càrrec de la compra de llibres i del material escolar necessari, ni tampoc del cost de les sortides escolars, i que no podien garantir als seus fills les condicions per seguir de manera adequada l'activitat escolar, tal com ho feien els seus companys. En el marc d'algunes queixes, el Síndic ha constatat que nombrosos alumnes comencen el curs sense llibres ni material escolar, i que no en disposen fins al cap de mesos, després d'adquirir-lo bé amb recursos propis, bé amb l'ajut de serveis socials, bé amb mesures de solidaritat aplicades pels centres. Aquesta intervenció dels serveis socials, si bé suposa atendre les necessitats dels infants des d'una perspectiva assistencialista, posa en qüestió la consideració del dret a l'educació amb caràcter gratuït que consagra la Constitució.

El Programa cooperatiu per al foment de la reutilització de llibres de text en centres educatius sostinguts amb fons públics que imparteixen ensenyaments obligatoris, que subvencionava els centres amb 20-25 euros per alumne en concepte de llibres de text i material curricular i de continguts digitals, ha suposat un gran avenç a l'hora d'abaratir, a través de l'ús compartit i la reutilització d'aquests materials, el cost associat a aquest concepte. Amb tot, les últimes subvencions es van atorgar per al curs 2011/2012.

En els darrers tres anys, el Departament d'Ensenyament ha dotat d'assignacions econòmiques els centres que imparteixen ensenyaments obligatoris i que estan en situacions complexes derivades de les característiques socioeconòmiques de l'alumnat i de l'entorn, per tal que aquests centres adquireixin llibres de text i material didàctic per deixar en préstec a l'alumnat que no pugui adquirir-los a causa de la situació econòmica de la seva família. Aquestes assignacions, però, es limiten als centres amb més complexitat educativa, no al conjunt de l'alumnat socialment desfavorit.

Malgrat els programes de reutilització de llibres i aquestes assignacions específiques, la majoria de centres educatius públics i privats cobren a les famílies quotes per a llibres, material i sortides escolars (a més de les activitats complementàries i altres serveis escolars en la majoria de centres concertats). Les queixes rebudes constaten que, en alguns casos, el mateix centre pressiona la família, directament o a través dels alumnes afectats, perquè assumeixi aquesta despesa, fins i tot, de vegades, condicionant la participació d'aquests alumnes a les activitats escolars previstes.

En relació amb el pagament de quotes de material i de sortides escolars, cal recordar, amb caràcter general, que la LEC estableix que l'educació infantil de segon cicle, l'educació primària i l'educació secundària obligatòria són ensenyaments declarats gratuïts (art. 5.2), i també que l'escolarització d'alumnes en els ensenyaments obligatoris i en els declarats gratuïts no pot estar condicionada al pagament d'aportacions econòmiques per part de les famílies (art. 50.2), de manera que l'Administració educativa ha d'assegurar els recursos públics per fer efectiva la gratuïtat d'aquests ensenyaments (art. 50.1).

La mateixa LEC estableix el deure del Departament d'Ensenyament d'adoptar un

sistema d'ajuts general, en les diverses modalitats, per als llibres de text i altre material escolar en l'ensenyament obligatori (art. 6.4) o també d'establir ajuts per accedir a les activitats complementàries i als serveis escolars en situacions socials o econòmiques desfavorides (art. 50.3 i 6.3).

L'existència d'ajuts i la possibilitat d'establir quotes de material o de sortides escolars no signifiquen, però, que aquest pagament sigui necessàriament obligatori. És més, implícitament, el deure d'establir ajuts per a determinades activitats escolars implica el reconeixement del dret de l'alumnat a participar-hi i a no ser-ne exclòs per raons econòmiques.

El Síndic ha destacat en diverses ocasions que les sortides escolars i les colònies escolars se situen en uns llimbs legals: no són considerades com a activitats obligatòries, i, per tant, gratuïtes, però es desenvolupen en horari lectiu. La prohibició de discriminar cap alumne per raons econòmiques s'ha d'aplicar en les activitats escolars que es duen a terme dins l'horari lectiu.

A criteri d'aquesta institució, condicionar la participació de l'alumnat a activitats escolars organitzades en horari lectiu en funció del pagament de les quotes de material o de sortides escolars, amb caràcter general, no s'ajusta a la norma, atès que vulnera el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats i les garanties de gratuïtat que han de regir la participació a l'educació infantil de segon cicle i a l'educació primària, entre altres ensenyaments.

En general, el fill d'una família que no ha pagat la quota de material o de determinades sortides escolars ha de poder desenvolupar la seva activitat escolar de manera normalitzada, en condicions d'igualtat amb el fill d'una família que hagi pagat aquesta quota.

Recomanacions

- Restablir una convocatòria d'ajuts per a l'adquisició de llibres de text i material didàctic complementari i informàtic, tal com estableix l'article 6.4 de la LEC.
- Atorgar als centres educatius subvencions per al desenvolupament de programes, orientats a sufragar els costos d'escolarització dels alumnes de famílies amb dificultats econòmiques, que cobreixin les despeses relacionades amb els llibres de text, el material escolar, les sortides escolars, etc., com ara el Programa cooperatiu per al foment de la reutilització de llibres de text en centres educatius sostinguts amb fons públics que imparteixen ensenyaments obligatoris.
- Garantir la igualtat de tracte a tots els alumnes durant l'horari lectiu i evitar l'exclusió dels alumnes a activitats que es fan durant l'horari lectiu (activitats que requereixen material escolar, sortides i colònies) per raons de caràcter econòmic.

Administracions afectades

- Departament d'Ensenyament

24. MESURES DE GARANTIA EFECTIVA DE LA VOLUNTARIETAT DE LES QUOTES DELS CENTRES CONCERTATS

L'existència de costos d'escolarització genera desequilibris en la composició social dels centres entre el sector públic i el concertat: en general, dins d'un mateix territori, els centres concertats tendeixen a presentar una composició social més afavorida que els centres públics, com a conseqüència, en part, de l'existència de les quotes que sufraguen les famílies per escolaritzar els fills durant l'activitat complementària.

Aquestes diferències en la composició social dels centres deriven en desigualtats en les oportunitats educatives de l'alumnat, en part, per diferències en la disponibilitat de recursos i serveis educatius als centres a l'abast de l'alumnat.

Per corregir els desequilibris en la composició social entre centres públics i concertats, a criteri del Síndic, és important evitar que hi hagi costos d'escolarització diferenciats i, si hi són, que no suposin un obstacle per a les famílies socialment menys afavorides.

Les desigualtats causades per l'existència de costos d'escolarització en el sector concertat reproduïxen la segregació escolar, generen situacions d'exclusió educativa dels alumnes socialment menys afavorits que tenen dificultats per sufragar-ne el cost i reclamen un compromís més gran del Departament d'Ensenyament i dels mateixos centres concertats per fer efectiu el que estableix ja l'ordenament jurídic, de manera que s'eviti que la possibilitat de rebre aportacions econòmiques (amb contraprestació d'activitats i serveis o no) generi aquestes desigualtats.

Els centres concertats cobren quotes mensuals significatives en concepte d'activitats complementàries, serveis escolars (més enllà del menjador escolar) i aportacions econòmiques voluntàries a les fundacions.

El Síndic constata, però, la dissonància existent entre els principis generals recollits en l'ordenament jurídic vigent, que garanteix la gratuïtat de l'ensenyament i el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, també en el cas de l'accés a les activitats complementàries i als

serveis escolars, i els resultats que es produeixen a la pràctica a causa de com es despleguen en realitat aquestes activitats i serveis, i de com es cobren aquestes quotes a les famílies.

Davant d'aquestes desigualtats, el Departament d'Ensenyament no acostuma a incidir, amb mesures concretes, en les desigualtats educatives que es puguin derivar per l'existència d'aquests costos d'accés, com si aquesta desigualtat fos inevitable, tingués cobertura jurídica i no suposés un problema fonamental a l'hora de garantir el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats.

La LEC i el Decret 198/1987, de 19 de maig, pel qual es regulen les activitats complementàries, extraescolars i de serveis als centres docents en règim de concert de Catalunya, ja estableixen clarament el caràcter voluntari, no lectiu i no lucratiu de l'hora complementària o dels serveis escolars, i també que les quotes han de considerar el cost real d'aquestes activitats. No es pot imposar, a més, l'obligació de fer aportacions a fundacions o associacions de qualsevol tipus, ni vincular l'escolarització a l'obligatorietat de rebre cap servei escolar addicional que requereixi aportacions econòmiques de les famílies.

No obstant això, pel que fa a les activitats complementàries, per exemple, el Síndic constata que aquestes activitats en nombrosos centres concertats no tenen la consideració real i pràctica de "complementària", és a dir, de "voluntària" i "no lectiva", i que no hi ha una diferenciació efectiva i clara entre l'horari lectiu i l'hora complementària. Aquesta manca de diferenciació entre l'horari lectiu i l'activitat complementària té a veure en bona part amb l'horari en què es desenvolupa. L'horari escolar en determinats centres concertats s'organitza de manera que no sempre les activitats complementàries s'ubiquen formalment abans o després de l'horari de matí o de tarda. El fet que les activitats complementàries no s'ubiquin abans o després de l'horari de matí, o abans o després de l'horari de tarda, limita les possibilitats de les famílies d'exercir de manera efectiva el dret a la voluntarietat de participació a aquestes activitats.

La manca de diferenciació també està relacionada amb els continguts que s'imparteixen, que no sempre tenen un caràcter pròpiament no lectiu, en el sentit que s'utilitzen ocasionalment per al desenvolupament del

currículum establert, com si tingués caràcter lectiu sense ser-ho, amb una clara continuïtat curricular amb les activitats lectives.

Aquest exercici efectiu del dret a la voluntarietat de la participació a aquestes activitats també es pot veure limitat per l'establiment d'una quota única mensual per a les diferents activitats complementàries que es fan al centre, quan aquestes poden ser diverses i comportar despeses diferenciades. En aquest cas, fórmules de fraccionament de les quotes i de pagament condicionat a les activitats complementàries que es facin podria facilitar-ne l'accessibilitat econòmica.

Alhora, a la pràctica, també hi ha dubtes que les quotes complementàries que cobren alguns centres concertats garanteixin el caràcter no lucratiu de les activitats.

En darrer terme, el caràcter voluntari de les activitats complementàries o serveis escolars no justifica que els centres concertats puguin excloure d'aquesta activitat l'alumnat de famílies socialment desfavorides que no tenen la possibilitat de sufragar-ne el cost, i més quan aquesta activitat està plenament integrada en l'activitat escolar ordinària del grup-classe. A banda dels principis fonamentals recollits en la legislació educativa

i en matèria d'infància, sobre el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, val a dir que el Decret 198/1987, de 19 de maig, preveu que l'establiment d'aportacions econòmiques per part dels centres ha de garantir la possibilitat d'accés de tots els alumnes i de vetllar perquè cap alumne en sigui discriminat (art. 4.1).

Pel que fa als serveis escolars, el Síndic constata que el cobrament de quotes en determinats centres per serveis vinculats clarament a l'escolarització dels alumnes o que tenen la concepció d'"obligatoris", és a dir, als quals les famílies no poden renunciar sense que aquesta renúncia afecti l'escolarització normalitzada dels seus fills.

Aquesta concepció d'"obligatorietat" també hi és amb relació a les aportacions "voluntàries" a les fundacions que molts centres concertats reclamen a les famílies.

L'estigmatització de qui no paga, les mesures de pressió a les famílies que no paguen (o que no poden pagar) adoptades per molts centres concertats o la manca d'informació que es dona sobre les garanties de gratuïtat de l'ensenyament contribueixen a generar en l'imaginari col·lectiu que les quotes voluntàries existents s'han de pagar obligatòriament.

Recomanacions

- Publicar en el període de preinscripció escolar les quotes dels centres concertats i el seu règim legal.

- Promoure un pacte entre el Departament d'Ensenyament i els mateixos centres concertats per garantir la voluntarietat real i efectiva de la participació dels alumnes a les activitats complementàries que inclogui mesures com ara:

- ajuts per fomentar l'accés a les activitats complementàries, d'acord amb el que estableix la LEC (article 50.3 i 202);

- ubicació de l'activitat complementària a la tarda o després de l'horari lectiu de matí;

Recomanacions

- diferenciació clara entre les activitats complementàries i les activitats lectives pel que fa al seu contingut curricular, sense possibilitat de reforçar el currículum oficial.

- no-autorització de quotes per a les activitats complementàries quan aquestes siguin superiors al cost real de l'activitat, de manera que se'n garanteixi la igualtat d'oportunitats i el caràcter no lucratiu.

Administracions afectades

- Departament d'Ensenyament

25. DOTACIÓ DE RECURSOS PER ATENDRE L'ALUMNAT AMB NECESSITATS EDUCATIVES ESPECIALS AMB GARANTIES D'INCLUSIÓ ESCOLAR

La LEC estableix la inclusió escolar com a principi rector del sistema educatiu, i l'escola inclusiva com a base per a l'atenció de tots els alumnes, independentment de les seves condicions i capacitats. En aquest context, doncs, els infants amb necessitats educatives especials tenen dret a gaudir de les mateixes oportunitats educatives que qualsevol altre infant escolaritzat, i a estar escolaritzats, sempre que sigui possible, en centres ordinaris i a rebre una atenció educativa adequada a les seves necessitats especials que en garanteixi el màxim desenvolupament possible.

Si bé és cert que en la darrera dècada el Departament d'Ensenyament ha incrementat la seva inversió en estratègies per avançar cap a l'objectiu de l'escolarització inclusiva, com passa amb el progressiu desplegament de les unitats de suport a l'educació especial (USEE), el Síndic s'ha ocupat de destacar algunes disfuncions relacionades amb la insuficient disponibilitat de recursos als centres ordinaris per atendre aquestes necessitats educatives especials.

La dotació dels mestres d'educació especial i de professionals de suport (vetlladors, etc.) de què disposen els centres no sempre està en consonància amb les necessitats d'atenció que requereixen els alumnes. L'assignació de professionals de suport no sempre té en compte les prescripcions fetes des dels EAP o des d'altres serveis educatius i de salut. En el context de restricció pressupostària que ha caracteritzat els darrers anys, a més, aquesta dotació de recursos s'ha vist clarament afectada, amb l'existència de centres, per exemple, que, tot i haver augmentat el nombre d'alumnat amb necessitats educatives especials, veien reduir la dotació d'hores de vetllador.

Pel que fa als mestres d'educació especial, el Síndic destaca que la normativa que regula les plantilles no estableix ràtios condicionades a la presència d'alumnat amb necessitats educatives especials als centres ordinaris. Tot i el marge de decisió de què disposa la

direcció a l'hora de configurar la plantilla del centre, la dotació dels mestres d'educació especial depèn més del nombre de grups de què disposa el centre que de les necessitats existents.

I, pel que fa als vetlladors, el Síndic ha lamentat que l'assignació d'hores a cada centre depengui de les sol·licituds rebudes cada curs i de la disponibilitat d'hores en una bossa finita i no necessàriament condicionada al nombre de sol·licituds existents: condicionar les hores assignades al volum d'una bossa d'hores limitada provoca que hi hagi necessitats educatives especials no prou cobertes o desigualment cobertes en funció del centre d'escolarització de l'infant (depenent, per exemple, del nombre d'alumnat amb necessitats educatives especials en cada centre o d'altres).

Aquestes mateixes consideracions també es poden fer extensives a la suficiència dels recursos de què disposen els EAP o els CREDA (centres de recursos educatius per a deficients auditius) i al suport que aquests serveis donen als centres, o també a la provisió d'hores d'atenció o suport d'altres professionals especialistes (fisioterapeutes, logopedes, etc.).

En el cas dels vetlladors, per exemple, el Síndic ha sol·licitat que es revisin els procediments d'assignació d'hores, a fi de garantir que les necessitats d'aquest suport educatiu siguin el criteri fonamental a l'hora de decidir sobre les assignacions d'hores a cada centre. La valoració de les necessitats educatives especials ha de ser el criteri que determini l'assignació d'hores, de manera que el volum de la bossa d'hores ha d'estar condicionat al volum de necessitats educatives especials existents.

En positiu, convé destacar que en els darrers anys el Departament d'Ensenyament ha desplegat les USEE, que són recursos organitzatius d'atenció als alumnes que presenten necessitats educatives especials susceptibles de ser escolaritzats en centres específics amb la finalitat d'afavorir-ne la integració en l'entorn ordinari. El nombre d'USEE s'ha anat incrementant progressivament en els darrers anys, de 332 el curs 2011/2012 a 377 el curs 2014/2015. El seu desplegament progressiu, però, no ha estat

aliè als problemes de dotació de professionals, fonamentalment relacionats amb les restriccions pressupostàries existents (reduccions en la dotació de personal docent als instituts, manca de cobertura de les reduccions de jornada i de les baixes temporals dels educadors d'educació especial, manca d'assignació de professionals durant tot l'horari de l'alumnat, etc.).

Aquests dèficits en la dotació de professionals també afecten l'horari no lectiu, especialment el migdia. Sovint, l'horari de menjador escolar no té una dotació específica de personal de suport, i això dificulta l'accés d'aquest alumnat. En relació amb el servei de menjador, i amb caràcter general, el Síndic destaca la importància de promoure la participació dels alumnes amb necessitats educatives especials a les diferents activitats organitzades i als diferents serveis existents als centres escolars, i també recorda el deure de les administracions de proporcionar els suports educatius que siguin necessaris per garantir aquesta participació en igualtat d'oportunitats.

Aquesta institució ha defensat que, d'acord amb la normativa vigent, el caràcter obligatori o no dels ensenyaments o el caràcter lectiu o no

lectiu dels serveis i de les activitats educatives no justifiquen l'existència de criteris d'admissió que puguin ser discriminatoris, ni eximeix l'Administració educativa d'intervenir per compensar les desigualtats d'accés. D'acord amb el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, un cop establert un servei educatiu, com succeeix en el cas del menjador escolar, tots els alumnes hi han de poder accedir en condicions d'igualtat, amb independència de les seves característiques personals.

En definitiva, els problemes de dotació dels centres ordinaris poden condicionar notablement la tria escolar manifestada per les famílies dels alumnes amb discapacitat i també els dictàmens d'escolarització que elaboren els mateixos EAP. Les mancances existents en la dotació de recursos sembla que han provocat, segons algunes fonts, que alguns centres d'educació especial rebin alumnat amb necessitats educatives especials que podria estar escolaritzat en centres ordinaris si aquests disposessin del suport adequat, de manera que no es compleix el principi d'escolarització en un centre d'educació especial únicament per als casos en què l'escolarització en un centre ordinari no és possible.

Recomanacions

■ Definir les ràtios de provisió de professionals adequades per a l'atenció dels alumnes amb necessitats educatives especials en règim d'educació inclusiva i les necessitats de suport a l'aula, i dotar els centres escolars dels recursos humans necessaris per fer possible l'escolarització d'aquests alumnes en condicions adequades, per mitjà de:

- la provisió suficient de mestres d'educació especial;
- l'assignació de personal de suport necessari, amb una dotació condicionada a l'evolució de necessitats educatives especials individuals present en cada centre per fer possible l'educació inclusiva;
- la implantació de les USEE, d'acord amb l'estudi de valoració de les necessitats del territori, per garantir l'atenció dels alumnes per als quals l'EAP ha indicat aquest tipus d'escolarització;

Recomanacions

- la reconversió definitiva dels CEE en centres de referència per a les escoles ordinàries com a mecanisme de suport per fer efectiva l'escolarització inclusiva dels alumnes amb discapacitats;
- mesures perquè els infants i els adolescents amb discapacitat tinguin accés als diversos serveis escolars (menjador, activitats complementàries, etc.) en condicions d'igualtat amb els altres infants i adolescents.

Administracions afectades

- Departament d'Ensenyament

26. INCREMENT DE LA PROVISIÓ DE PLACES DE PROGRAMES DE SEGONES OPORTUNITATS

Un dels dèficits estructurals del nostre sistema educatiu té a veure amb l'elevada prevalença de l'abandonament educatiu prematur (22,2% l'any 2014), amb proporcions que, malgrat la millora experimentada en els darrers anys, encara doblen la mitjana del conjunt de la Unió Europea (11,3%), i amb les desigualtats existents entre grups socials pel que fa als nivells de permanència al sistema educatiu en edats d'escolarització no obligatòria.

Val a dir, però, que, al marge de la conjuntura econòmica, que ha dificultat l'accés ràpid i fàcil al mercat de treball dels joves no qualificats, les polítiques de provisió de places de formació professional dutes a terme pel Departament d'Ensenyament han estat determinants per reduir progressivament els nivells d'abandonament educatiu prematur, des del moment que aquesta conforma l'itinerari formatiu preferent entre els grups socials desfavorits, més orientats cap a la inserció laboral i cap a trajectòries formatives professionalitzadores. D'ençà del curs 2007/2008, s'ha ampliat l'oferta de formació professional en quasi 40.000 noves places, a un ritme de creixement de 5.500 places per any.

Les elevades taxes d'abandonament educatiu prematur de joves que ni estudien ni han assolit ensenyaments secundaris postobligatoris també s'expliquen per les elevades taxes de no-graduació a l'ESO que hi ha a Catalunya. Al voltant del 20% de l'alumnat matriculat a quart no obté la graduació a l'ESO, amb proporcions lleugerament per sobre de la mitjana espanyola.

Un dels instruments que té per objectiu promoure la permanència de l'alumnat que no es gradua al sistema educatiu són els programes de formació i inserció (PFI, que substitueixen els PQPI). Aquests programes permeten assolir la graduació a l'ESO i donar oportunitats als joves amb més dificultats d'escolarització d'accés als cicles formatius de grau mitjà (CFGM).

Tot i tenir taxes de no-graduació a l'ESO més elevades, Catalunya presenta taxes d'escolarització als PFI sensiblement més baixes que la mitjana espanyola. Per cada 100 joves de 16 i 17 anys, hi ha 5 alumnes aproximadament que cursen un PFI, mentre que la mitjana espanyola se situa al voltant de 10. A més, d'ençà del curs 2010/2011 la provisió de places s'ha mantingut pràcticament estabilitzada, sense que aquest dèficit s'hagi corregit.

Recomanacions

- Ampliar l'oferta de places de programes de formació i inserció (PFI) per a alumnat amb dificultats d'escolarització fins a convergir amb la mitjana espanyola.

Administracions afectades

- Administracions locals
- Departament d'Ensenyament

27. ACCÉS A L'EDUCACIÓ PER A ADOLESCENTS AMB DISCAPACITAT DE MÉS DE SETZE ANYS

Des de fa anys, el Síndic rep queixes relacionades amb les dificultats que troben determinats infants amb necessitats educatives especials, especialment amb discapacitat intel·lectual o de desenvolupament lleu o moderada, per continuar la seva formació a través de l'oferta reglada de formació professional, bé en els programes de formació i inserció (PFI), bé en la formació professional de grau mitjà (CFGM).

Davant de la demanda de formació professional per a l'alumnat amb necessitats educatives especials a partir dels setze anys, el Departament d'Ensenyament planteja dos possibles itineraris formatius, equivalents als que disposa l'alumnat en general, amb les modificacions curriculars i l'atenció especial que correspongui a les seves necessitats: accedir a un PFI en el cas que l'alumnat no s'hagi graduat en ESO; i accedir als CFGM en cas que l'alumnat s'hagi graduat en ESO.

El Departament d'Ensenyament insisteix que l'alumnat graduat en ESO pot continuar la seva formació a través dels CFGM, en què hi ha una reserva de dues places per grup per a l'alumnat amb necessitats educatives especials. Es poden sol·licitar modificacions curriculars que analitzen les situacions particulars de cada alumne, modificacions que són autoritzades pel director general de Formació Professional Inicial i Ensenyament amb responsabilitat en ensenyaments de formació professional mitjançant una resolució individual. I, pel que fa als alumnes no graduats en ESO, i que, consegüentment, no poden accedir als CFGM, el Departament d'Ensenyament preveu la possibilitat d'accedir als PFI.

El Departament d'Ensenyament recorda que en els PFI actuals hi ha 960 alumnes amb necessitats educatives especials, distribuïts en 27 centres d'educació especial, 5 instituts i 2 PFI organitzats per ajuntaments, a més d'altres 304 alumnes amb necessitats educatives especials inclosos en els grups ordinaris. Actualment, amb fons de la Generalitat de Catalunya, hi ha 44 grups de PFI per a grups específics d'alumnat amb

necessitats educatives especials, a més dels PFI específics dels centres d'educació especials finançats per les diputacions i ajuntaments.

Alhora, el Departament d'Ensenyament informa que aquesta oferta s'adequa a les necessitats de l'alumnat, amb mesures com ara:

En el cas de PFI per a alumnes amb necessitats educatives especials, la durada s'allarga generalment a dos anys, a diferència dels PFI ordinaris, que es fan en un any.

A més de les competències de caràcter transversal, les competències professionals desenvolupades en un PFI corresponen a un àmbit professional. Dins d'aquest, els continguts abasten més d'una especialitat, a fi d'oferir un ventall més ampli d'adaptació del programa a cada alumne i de possibilitats professionals.

Durant el temps en què cursa els PFI, l'alumnat amb necessitats educatives especials té un seguiment tutorial individualitzat i adaptat cada alumne, per poder donar resposta a les seves potencialitats de creixement i millora.

Finalment, pel que fa a la diversificació de l'oferta, el Departament d'Ensenyament afegeix que s'imparteixen PFI específics per a necessitats educatives especials d'onze àmbits professionals i setze especialitats diferents d'entre les vint-i-set especialitats possibles.

Les limitacions d'accés, però, estan relacionades fonamentalment per impediments derivats de l'incompliment de determinats requisits establerts d'accés, com passa amb l'accés als PFI dels alumnes que tenen la graduació en ESO, o de la manca de disponibilitat d'una oferta de formació professional (ja sigui de PFI, ja sigui de CFGM) que s'adeqüi a les seves necessitats educatives.

L'anàlisi d'aquestes queixes posa de manifest que hi ha alumnes amb necessitats educatives especials que no troben oportunitats formatives reals més enllà dels ensenyaments obligatoris, i que es veuen exclosos dels itineraris formatius establerts pel mateix Departament d'Ensenyament:

alumnes amb necessitats educatives especials amb graduació en ESO que, d'acord amb les seves capacitats, no poden continuar la seva formació als CFGM i que no poden accedir a un PFI pel fet de tenir aquesta graduació; alumnes sense graduació en ESO que no poden accedir a l'oferta de PFI perquè la tipologia d'alumnat o el perfil professional que promou no s'adequa a les seves necessitats educatives; alumnes sense una oferta adequada geogràficament accessible, etc.

Val a dir que el Reial decret 127/2014, de 28 de febrer, pel qual es regulen aspectes específics de la formació professional bàsica dels ensenyaments de formació professional del sistema educatiu, obre la possibilitat d'establir itineraris formatius específics per a alumnat amb necessitats educatives especials, de durada variable, en funció de les necessitats.

El Síndic recorda que l'ordenament jurídic obliga els poders públics a vetllar perquè tots els alumnes, siguin quines siguin les seves necessitats, puguin accedir a oportunitats formatives en el marc de la formació professional. Entre d'altres, convé recordar la Convenció sobre els drets de l'infant de les Nacions Unides, que estableix, en el marc de la protecció del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, el deure dels estats de fomentar el desenvolupament de l'ensenyament professional, i fer que tots els infants hi tinguin accés (art. 28.1), i d'assegurar que l'infant amb discapacitat hi accedeixi de manera efectiva (art. 23.3); o també la LEC, que atorga a la formació professional de grau mitjà i als programes de qualificació professional inicial la condició d'ensenyaments de provisió universal i estableix el deure que aquests siguin inclusius.

Des de la perspectiva de trobar una resposta a l'exclusió de determinats alumnes amb necessitats educatives especials a la formació reglada més enllà dels ensenyaments obligatoris, la mateixa Resolució 573/X del Parlament de Catalunya, sobre l'atenció de les necessitats educatives, laborals i socials dels joves amb discapacitat intel·lectual, presentada el 6 de març de 2014, insta el Govern a crear nous recorreguts formatius, eliminar la limitació d'edat i el

títol de l'ESO per poder accedir a un PQPI (actualment PFI), i allargar-lo fins a anys, entre d'altres.

Pel que fa a l'exclusió en l'accés als PFI dels alumnes amb necessitats educatives especials graduats en ESO, la normativa no preveu que l'alumnat amb necessitats educatives especials que es gradua en ESO pugui continuar la seva formació a través dels PFI. Si bé la LEC no estableix limitacions ni especifica requisits d'accés als programes de qualificació professional inicial (substituïts posteriorment pels programes de formació i inserció), la Resolució ENS/241/2015, de 9 de febrer, per la qual es modifica la Resolució ENS/1102/2014, de 21 de maig, per la qual s'estableixen els programes de formació i inserció per al curs 2014/2015, i s'obre el termini per al curs 2015/2016, estableix que aquesta oferta està adreçada als joves no ocupats o sense estudis en curs que compleixin com a mínim setze anys d'edat i com a màxim vint-i-un en l'any d'inici del programa i que hagin deixat l'educació secundària obligatòria sense obtenir-ne el títol.

El Departament d'Ensenyament afegeix que aquest criteri està establert pel Reial decret 127/2014, de 28 de febrer, pel qual es regulen aspectes específics de la formació professional bàsica dels ensenyaments de formació professional del sistema educatiu. El Síndic considera, però, que en la seva literalitat aquest ordenament no exclou la possibilitat que l'alumnat graduat en ESO es pugui inscriure en un PFI. L'impediment legal està establert explícitament per la resolució ENS/1102/2014, de 21 de maig. En concret, tant el Reial decret 127/2014 com la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE), preveuen que "l'accés als cicles de formació professional bàsica requereix el compliment simultani de les condicions següents: a) Tenir complerts quinze anys o complir-los durant l'any natural en curs, i no superar els disset anys d'edat en el moment de l'accés o durant l'any natural en curs. b) Haver cursat el primer cicle d'educació secundària obligatòria o, excepcionalment, haver cursat el segon curs de l'educació secundària obligatòria. I c) Que l'equip docent hagi proposat als pares, mares o tutors legals la incorporació de l'alumne o alumna a un cicle de formació professional

bàsica, de conformitat amb el que indica l'article 30." De fet, l'alumnat graduat en ESO compleix també la condició d'haver cursat el primer cicle d'educació secundària obligatòria.

En tot cas, aquest ordenament obliga les administracions educatives a organitzar programes de formació i inserció destinats a alumnes que no que s'hagin graduat en ESO, però no impedeix que aquestes administracions, d'acord amb el seu mandat de vetllar pel dret a l'educació, puguin regular, encara que sigui amb caràcter excepcional, supòsits d'accés específics per als alumnes graduats en ESO (per exemple, per accedir a oferta adreçada a alumnat amb necessitats educatives especials).

Cal afegir, a més, que l'article 30.1 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, actualment modificat, establia que "1. Correspon a les administracions educatives organitzar programes de qualificació professional inicial destinats a l'alumnat més gran de setze anys, complerts abans del 31 de desembre de l'any de l'inici del programa, que no hagin obtingut el títol de graduat en educació secundària obligatòria". La Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, en canvi, en substitució d'aquest article, estableix, simplement, que "l'equip docent pot proposar als pares, mares o tutors legals, si s'escau a través del consell orientador, la incorporació de l'alumne o alumna a un cicle de formació professional bàsica quan el grau d'adquisició de les competències ho aconselli, sempre que compleixi els requisits que estableix l'article 41.1 d'aquesta Llei orgànica".

En aquest sentit, el Síndic recorda que aquesta previsió normativa s'ha d'interpretar d'acord amb el dret que té tota persona a l'educació en igualtat d'oportunitats, i amb el dret de les persones amb discapacitat d'accedir de manera efectiva a l'educació i de desenvolupar-se al màxim de les possibilitats, drets protegits especialment per l'ordenament jurídic vigent.

A més, cal tenir present que aquest ordenament jurídic també estableix la importància que els poders públics guïïn les seves actuacions d'acord amb l'interès superior de l'infant, tal com preveu la Convenció sobre els drets de l'infant (art. 3) o la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (art. 5). Totes les mesures que adoptin les institucions públiques, com ara el

Departament d'Ensenyament, han d'atendre amb una consideració primordial l'interès superior de l'infant.

Convé posar de manifest que, d'acord amb el que exposen les persones interessades i la mateixa administració educativa, hi ha determinats alumnes amb necessitats educatives especials que no tenen les capacitats necessàries per continuar la seva formació als ensenyaments secundaris postobligatoris, malgrat la possibilitat d'implantar adaptacions curriculars. Malgrat aquesta especial protecció del dret a l'educació dels infants amb discapacitat, doncs, es tracta d'alumnat que, més enllà dels ensenyaments obligatoris, no troben en el sistema educatiu una oferta alternativa als programes de formació i d'inserció que els ofereixi oportunitats de continuar amb la seva formació.

De fet, segons les informacions facilitades per les persones interessades, hi ha instituts que han suggerit a aquestes famílies que aquest alumnat no es graduï en ESO, a fi que pugui accedir sense problemes a aquesta oferta formativa. D'una banda, aquesta pràctica genera riscos associats a la possible demora en el temps del procés de graduació d'aquest alumnat i a les possibles ruptures en les trajectòries formatives que es poden produir en el futur. En demorar en el temps la graduació, pot passar que aparegui algun problema amb el seguiment dels PFI (relacionat amb les condicions de salut, amb l'adaptació a aquest recurs formatiu, etc.) i que hi hagi alumnes que acabin el seu pas pel sistema educatiu sense graduació en ESO i sense la qualificació inicial que ofereix el programa. L'experiència d'aquesta institució constata que aquesta oferta presenta nivells d'abandonament destacables. I, d'altra banda, aquesta pràctica vulnera les garanties d'educació inclusiva. L'experiència demostra que l'alumnat amb necessitats educatives especials que ha presentat queixa a aquesta institució s'ha pogut graduar en ESO a través d'aquest itinerari més normalitzat, sense necessitat d'un recurs alternatiu més enllà de les adaptacions curriculars fetes i dels recursos de suport a l'educació especial emprats dins dels mateixos centres ordinaris. Per fomentar l'accés d'aquest alumnat als PFI, hi ha el risc bé de no graduar-los a través d'un itinerari normalitzat, bé de configurar-los un itinerari formatiu en edat d'escolarització obligatòria poc inclusiu, allunyat dels recursos ordinaris més normalitzats.

Així mateix, el Síndic recorda que la graduació en ESO certifica l'adquisició de competències bàsiques previstes per a l'etapa d'escolarització obligatòria, independentment que posteriorment aquest alumnat accedeixi a ensenyaments postobligatoris o tingui opcions de graduar-se en aquests ensenyaments postobligatoris. Condicionar la graduació en ESO al futur acadèmic de l'alumnat, tal com

suggereixen alguns centres, a criteri del Síndic, s'allunya de la finalitat prevista per a aquesta acreditació, i també del manament que té l'Administració educativa de promoure-la, alhora que vulnera el seu dret a l'educació en igualtats d'oportunitats. La solució per promoure la continuïtat de la formació d'aquest alumnat en el marc del sistema educatiu no pot ser la no-graduació en ESO.

Recomanacions

- Adequar la normativa que regula la provisió i l'accés als PFI per autoritzar a accedir als programes de formació i d'inserció, encara que sigui excepcionalment o per indicació de l'EAP o del mateix centre, l'alumnat amb necessitats educatives especials graduat en ESO que no pot accedir als ensenyaments secundaris postobligatoris.
- Desenvolupar una oferta formativa reglada, especialment en l'àmbit de la formació professional, que garanteixi oportunitats formatives i de posterior inserció laboral als alumnes amb necessitats educatives especials, més enllà dels ensenyaments obligatoris.

Administracions afectades

- Departament d'Ensenyament

II.4. Dret al joc i al lleure (art. 31 de la CDI)

28. AJUTS ECONÒMICS PER ACCEDIR A LES ACTIVITATS DE LLEURE

La Convenció sobre els drets de l'infant de les Nacions Unides estableix el dret dels infants al lleure i a participar de les activitats culturals, artístiques, recreatives i d'esplai existents, i el deure de les administracions de fer-ho possible (art. 31). D'acord amb el caràcter educatiu del temps de lleure, aquest dret al lleure s'ha associat cada cop més amb el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats. Les activitats de lleure educatiu ofereixen als infants oportunitats importants de desenvolupament personal i social, i és per aquest motiu que cal reconèixer aquest dret i fomentar-ne l'accés en condicions d'igualtat.

A la pràctica, però, la participació dels infants està fortament afectada per desigualtats d'accés, de manera que, amb caràcter general, els infants socialment afavorits tendeixen a participar més a les activitats que els infants socialment menys afavorits. Així, per exemple, per classe social, les diferències en la participació a les activitats extraescolars esportives i no esportives (artístiques, acadèmiques, etc.) entre els grups ocupacionals més ben posicionats i els menys ben posicionats són de més de 30 punts percentuals, segons dades de l'Enquesta de salut de Catalunya.

Si bé el lleure és un dels àmbits educatius en què més incidència tenen les desigualtats d'accés, són escasses les polítiques efectives d'accessibilitat desplegades per les administracions públiques. La manca de protecció jurídica actua en detriment de polítiques compensatòries per situacions de desavantatge social.

Alhora, cal esmentar que l'àmbit del lleure educatiu és un dels més afectats per les mesures de contenció de la despesa i del dèficit públic aplicades per les administracions públiques en l'actual conjuntura econòmica. Aquestes desigualtats socials, combinades amb la crisi econòmica actual, que incrementa encara més el nombre d'infants socialment

desfavorits amb dificultats d'accés, evidencien la necessitat de promoure i preservar polítiques d'accessibilitat per part dels poders públics per evitar que les desigualtats ja presents en l'àmbit del lleure es reproduïxin i s'intensifiquin.

En relació amb les polítiques d'accessibilitat, la LEC preveu que les administracions públiques han d'establir mesures de foment per garantir que tots els alumnes puguin participar en els plans i programes socioeducatius i en les activitats d'educació en el lleure en condicions d'equitat, sense discriminació per raons econòmiques, territorials, socials, culturals o de capacitat (art. 41). Més específicament, preveu que les administracions públiques han de promoure mesures que facilitin l'accés de tots els alumnes a les activitats complementàries i extraescolars (art. 6.3), que el Govern pot atorgar ajuts per a la realització d'activitats educatives fora de l'horari lectiu (art. 6.6), i que el Departament d'Ensenyament, per raons d'oportunitat social, d'equitat o de no-discriminació per raons econòmiques, ha d'establir ajuts i atorgar beques amb relació a activitats complementàries i extraescolars (art. 202) i n'ha de regular la convocatòria (art. 50.3).

En aquesta mateixa línia, la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, estableix que les administracions han de fomentar la igualtat d'accés a les activitats de lleure dels infants i els adolescents (art. 57.3), sense cap tipus de discriminació per raó econòmica (art. 9.1), i recorda als poders públics que, en l'àmbit de les seves competències, han de donar prioritat en els seus pressupostos a la inversió en activitats de lleure, entre d'altres, dels infants i els adolescents (art. 15.1).

Malgrat les previsions legals esmentades, actualment no hi ha un sistema general d'ajuts que doni compliment a aquesta provisió i afavoreixi l'equitat en l'accés dels infants. En tot cas, fins ara, les polítiques d'accessibilitat econòmica en aquest àmbit han tingut un caràcter eminentment local i sectorial, com passa amb els ajuts que convoquen determinats ajuntaments per

fomentar la participació dels infants en determinades ofertes de lleure, amb les subvencions del Departament d'Ensenyament per promoure el sector de les activitats educatives fora de l'horari lectiu organitzades als centres escolars, actualment suspeses, o amb les subvencions del Departament de Benestar Social i Família a les principals entitats de lleure per a la concessió de beques per a places de colònies, casals i activitats de lleure per a infants i adolescents de famílies en situacions de risc social. En aquest sentit, a més, cal

garantir que aquests recursos acabin revertint en els infants, més que no pas a finançar estructures suplementàries per a la gestió dels ajuts públics.

En aquest escenari, la disponibilitat d'ofertes de caràcter assistencial i gratuït, com ara centres oberts, no és suficient per garantir l'accés al lleure de molts infants que, sense patir una situació de vulnerabilitat social severa, presenten dificultats econòmiques i tenen limitat l'accés normalitzat a la resta de l'oferta existent.

Recomanacions

■ Convocar els ajuts per fomentar l'accés de l'alumnat a les activitats extraescolars en igualtat d'oportunitats (art. 50.3 i 202 de la LEC) i garantir que la despesa pública destinada s'adreci efectivament a aquests ajuts per a infants o a les AMPA, especialment en zones socialment desfavorides, a fi de donar compliment als articles 50.3 i 202 de la LEC, que preveuen que el Departament, per raons d'oportunitat social, d'equitat o de no-discriminació per raons econòmiques, estableixi ajuts i atorgui beques amb relació a activitats extraescolars.

■ Promoure mesures d'accessibilitat econòmica (ajuts econòmics, bonificacions i exempcions, sistemes de tarificació social, etc.) en el cas de les administracions públiques que gestionen directament activitats i serveis de lleure educatiu sufragades amb fons públics o hi donen suport financer.

Administracions afectades

- Administracions locals
- Departament d'Ensenyament
- Departament de Benestar Social i Família

29. PLANS LOCALS DE DINAMITZACIÓ DEL LLEURE EDUCATIU EN ENTORNS SOCIALMENT DESFAVORITS

Les desigualtats d'accés que experimenten els infants socialment desfavorits també estan relacionades amb el fet que, de vegades, els barris i municipis amb una composició social menys afavorida tenen una oferta més feble i menys diversificada. La debilitat i la baixa implantació d'entitats de lleure educatiu en aquests territoris afavoreixen els dèficits de provisió d'oferta.

En alguns casos, aquests territoris depenen de la provisió pública de determinats serveis educatius, com ara centres oberts o d'altres, d'accés gratuït. Amb tot, no tots els municipis disposen de centres oberts i, quan n'hi ha, aquesta oferta acostuma a ser limitada en el temps (de vegades, amb períodes sense cobertura com ara les vacances) i en la disponibilitat de places.

Les desigualtats territorials es fan més evidents en els períodes de vacances. Els problemes d'accessibilitat econòmica dels casals i les colònies d'estiu, les desigualtats territorials en la disponibilitat d'aquests serveis o la manca d'oferta durant els mesos d'agost i de setembre (fins a l'inici del curs escolar) dificulten enormement les possibilitats de garantir el dret al lleure i les oportunitats educatives durant els períodes de vacances per als infants que viuen en entorns socialment desfavorits.

D'altra banda, cal afegir que les desigualtats territorials també són internes, dins d'un mateix territori, generalment relacionades amb les diferències entre escoles i instituts en la densitat d'oferta educativa no lectiva que ofereixen al seu alumnat. Per exemple, la segregació escolar i la feblesa de determinades AMPA, que condicionen la seva capacitat organitzativa d'activitats educatives, afavoreixen l'existència de diferències importants entre centres escolars pel que fa al seu nivell de dinamització educativa.

Altres factors de desigualtat territorial també es fan presents a través de la segregació/diferenciació del lleure en funció de l'origen social dels infants. Els

dèficits de polítiques d'accessibilitat econòmica a què s'ha fet referència anteriorment provoquen que els infants amb més dificultats econòmiques només puguin accedir, si n'hi ha als seus territoris, a serveis de caràcter assistencial i d'accés gratuït (centres oberts, casals infantils, etc.). Sovint, la composició social d'aquests serveis difereix enormement de la de les activitats de lleure amb un accés més normalitzat.

La mateixa segregació escolar i la manca d'obertura de les activitats que s'organitzen als centres escolars també fan que l'espai de lleure de molts infants, si es vehicula a través del mateix centre, reproduïxi aquestes desigualtats socials.

Aquests dèficits remetent a la necessitat que les administracions públiques i els agents educatius intensifiquin els esforços en la planificació de mesures de suport al lleure educatiu i combatin les desigualtats en la provisió d'activitats (entre centres escolars, per exemple), especialment en barris i municipis socialment desfavorits.

En aquesta línia, a banda de l'obligació de foment esmentada, l'article 57.3 de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, també estableix que el Departament de Benestar Social i Família, en coordinació amb els ens locals i els departaments de la Generalitat corresponents, ha de desenvolupar programes integrals d'atenció als adolescents en risc i desavantatge social en entorns territorials en què es concentren desigualtats i situacions de conflicte social, i entre aquests programes hi ha mesures extraordinàries de suport al lleure i mesures socioeducatives intenses, com ara centres oberts i centres diürns (art. 77.4).

Els plans locals de dinamització del lleure educatiu han d'atendre les necessitats de provisió d'oferta als barris que no en tenen, però també assegurar les garanties d'accessibilitat econòmica, el foment de l'accés i l'obertura dels equipaments públics i de les instal·lacions escolars, el suport a les entitats de lleure educatiu existents, l'elaboració de sistemes d'informació de les activitats de lleure educatiu disponibles en els seus territoris

adreçades als infants i a les seves famílies, la promoció del treball integrat (estructures de coordinació, protocols de derivació

d'infants, projectes compartits, etc.) entre ajuntaments, centres escolars i entitats, etc.

Recomanacions

■ Promoure plans locals de dinamització del lleure educatiu, especialment en municipis amb entorns socials desfavorits, a fi de combatre les desigualtats territorials en la provisió d'oferta, i garantir també la continuïtat dels plans educatius d'entorn pel que fa a les actuacions relacionades amb el lleure educatiu.

Administracions afectades

- Administracions locals
- Departament d'Ensenyament
- Departament de Benestar Social i Família

30. DRET AL LLEURE DELS INFANTS AMB ALGUNA DISCAPACITAT

Aquestes desigualtats d'accés també es fan paleses en les dificultats de participació dels infants amb discapacitat o pluridiscapacitat (o altres infants amb necessitats educatives especials, incloses les de caràcter conductual) a les ofertes de lleure. Cal afegir, doncs, la necessitat que les activitats promoguin el seu caràcter inclusiu i que garanteixin la participació i l'adequada atenció de les necessitats educatives d'aquests infants.

Els dèficits d'educació inclusiva es fan presents en l'entorn escolar, especialment en les activitats complementàries i extraescolars, i també en altres activitats i serveis fora d'aquests organitzats per entitats i administracions públiques (casals de vacances, etc.). Les mancances detectades pel Síndic són les dificultats d'accés per manca de personal educador suficient, o amb la formació adequada, i pels dèficits en la provisió de personal de suport per part de l'administració afectada que acompanyi la participació d'aquests infants (o per la necessitat que la família es faci càrrec econòmicament de la provisió d'aquest personal, amb un cost molt més elevat que les altres famílies). Sovint les ràtios establertes per norma no són adequades per als infants amb discapacitat que participen en activitats de lleure ordinàries.

El reconeixement del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats en un sentit més ampli, que compregui també el temps no escolar i la integració de l'educació en el lleure en el sistema educatiu –tal com preveu la mateixa LEC–, i el reconeixement del dret

dels infants amb discapacitat a participar activament i en igualtat d'oportunitats en la vida social i comunitària i el deure dels poders públics de prestar una atenció especial i d'eliminar actituds discriminatòries per fer-ho possible –tal com estableixen la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (art. 42.1, 42.2), o la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant (art 23)– són referències jurídiques que reforcen la necessitat de preservar i fomentar el caràcter inclusiu del lleure educatiu.

El caràcter lectiu o no lectiu dels serveis i de les activitats educatives no justifica l'existència de criteris d'admissió que puguin ser discriminatoris, ni exigeix les administracions afectades d'intervenir per compensar les desigualtats d'accés. Les activitats organitzades més enllà de l'horari lectiu als centres escolars o fora d'aquests no constitueixen una prestació de caràcter obligatori, però un cop establerta tots els infants hi han de poder accedir en condicions d'igualtat, amb independència de les seves característiques personals.

Així mateix, en aquests àmbits les administracions han de garantir amb el seu suport l'atenció adequada de les necessitats educatives especials dels infants.

La mateixa Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, també “insta els poders públics a introduir la perspectiva de la diversitat funcional en el desenvolupament i l'avaluació de les mesures que adopten amb relació als infants i els adolescents, de manera que en totes les actuacions i tots els programes que els adrecen es tinguin en compte les diferents maneres en què funciona llur cos i que poden tenir necessitats iguals o específiques” (art. 10.2)

Recomanacions

■ Garantir la integració dels infants amb discapacitat en les activitats de lleure educatiu amb:

- l'adaptació de l'activitat a les necessitats educatives especials d'aquests infants (adaptabilitat de l'entorn, dels espais, dels materials, del mobiliari; accessibilitat de la informació, etc.);

Administracions afectades

- ☑ Administracions locals
- ☑ Departament d'Ensenyament
- ☑ Departament de Benestar Social i Família

Recomanacions

- la formació dels educadors (voluntaris o professionals) en l'atenció d'aquestes necessitats educatives especials;
- la no-assumpció de costos addicionals en les quotes d'accés (pels suports addicionals requerits), que és essencial per promoure la participació d'aquests infants en igualtat d'oportunitats;
- la prohibició d'impedir l'admissió d'infants per raons de discapacitat.

Administracions afectades

- Administracions locals
- Departament d'Ensenyament
- Departament de Benestar Social i Família

III. SEGUIMENT DELS INFORMES ANTERIORS *

Interès superior de l'infant (art. 3)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració*	Grau de compliment
<p>▪ Regular els serveis d'atenció a la primera infància de forma que s'impedeixi l'existència de centres que funcionen de forma anàloga a escoles bressol/ludoteques sense autorització administrativa (condicions de qualitat, responsabilitats competencials, etc.)</p>	<p>Ensenyament / Benestar Social i Família</p>	<p>Ensenyament:</p> <p>La LOE (Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig) estableix el primer cicle d'educació infantil que compren l'etapa del 0-3.</p> <p>A Catalunya, l'article 56.7 de la LEC (Llei 12/2009, d'educació) estableix que el Govern ha de definir els continguts educatius del primer cicle de l'educació infantil, ha d'establir les característiques dels centres que imparteixen aquest cicle i ha de determinar, d'acord amb els ajuntaments, els requisits exigibles a les instal·lacions dels centres i la capacitat que ha d'acreditar el personal educador que hi treballa.</p> <p>D'altra banda, hi ha el Decret 282/2006, que regula el primer cicle d'educació infantil i els requisits dels centres. Això s'aplica des de la promulgació de la normativa (2006). Si no tenen aquesta autorització, els centres no poden funcionar com a tals.</p> <p>Benestar Social i Família:</p> <p>La DGACC està tramitant una ordre de registre de ludoteques amb l'objectiu de regular l'organització i el funcionament del Registre de ludoteques de Catalunya.</p>	<p>INCOMPLIMENT</p> <p>El Síndic constata que hi continua havent un buit normatiu.</p>

* En l'espai corresponent al posicionament de l'Administració hi consta la informació elaborada per les mateixes administracions públiques afectades sobre les actuacions dutes a terme en relació amb cada recomanació. En concret, en el conjunt del seguiment, la informació ha estat tramesa pel Departament d'Ensenyament en data 25 de novembre de 2015, pel Departament de Benestar Social i Família en data 27 de novembre de 2015 i pel Departament de Salut en data 1 de desembre de 2015.

Dret a tenir un contacte regular amb els pares (art. 9)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Establir horaris de visites dels progenitors amb infants tutelats en acolliment residencial d'acord amb l'interès superior de l'infant, sense que en cap cas s'interfereixi de forma regular l'horari escolar, i sense que prevalguin criteris organitzatius o les possibilitats i limitacions del centre, de la família acollidora o dels professionals de les ICIF, de l'espai de visites per a infants i adolescents o del punt de trobada. 	Benestar Social i Família	<p>Les visites es realitzen als centres sempre fora de l'horari escolar. En l'espai de visites controlades (EVIA) a Barcelona, s'han establert horaris fora de l'escolar i en dissabtes. Aquest tema s'inclourà molt acuradament en el seguiment que durà a terme la nova Unitat de Seguiment i Suport de centres de la DGAIA.</p>	<p>EN VIES DE COMPLIMENT</p> <p>El Síndic té constància que es continuen fent visites en horari escolar.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Adoptar mesures per proveir amb celeritat el servei de punt de trobada i respectar el dret de l'infant al contacte amb la seva família. 	Benestar Social i Família	<p>El Departament de Benestar i Família està duent a terme un esforç important de cara a facilitar l'accés al servei de tots els infants que ho requereixin amb la màxima celeritat.</p> <p>Actualment, disposem de 23 STPT arreu del territori i, durant aquesta darrera legislatura, s'han posat en funcionament tres nous STPT a les ciutats de Mataró, Badalona i Tarragona, i s'ha col·laborat en l'obertura d'un espai de trobada a la Vall d'Aran.</p> <p>De tota manera, en moments de saturació puntuals d'un servei concret, pot haver-hi dificultats d'inici de la intervenció d'un cas determinat, que dependrà que finalitzi un altre cas. Tot i que la normativa concep el STPT com un servei transitori i estableix la durada màxima de la intervenció, no sempre aquests terminis són respectats pels òrgans derivants, la qual cosa dificulta el tancament de les intervencions.</p>	<p>EN VIES DE COMPLIMENT</p>

Dret a ser escoltat (art. 12)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Fomentar l'establiment d'òrgans de participació i òrgans consultius integrats per infants i adolescents, tant en l'àmbit local com en d'altres. 	Benestar Social i Família/ ajuntaments	<p>El passat 20 de novembre de 2014 es va constituir el primer Consell Nacional dels Infants i Adolescents de Catalunya. El CNIAC està compost per 54 vocals, que representen els infants i adolescents de 29 municipis catalans. Durant aquest primer any del CNIAC s'haurà reunit en tres ocasions, mentre que la Comissió Permanent, s'ha reunit bimensualment. En el pla de treball del CNIAC s'ha creat un grup de treball específic de comunicació externa, amb l'objectiu de potenciar la creació de consells territorials dels infants i els adolescents a tots els ajuntaments.</p> <p>Actualment s'ha iniciat el treball de la Comissió Tècnica que ha de definir la proposta de programa d'impuls dels consells territorials dels infants i els adolescents, que té per objectiu potenciar la creació de Consells Territorials d'infància arreu del territori català. S'està elaborant el document on s'especificaran els requisits mínims que hauran de tenir els consells territorials per aprovar, en un segon moment, a partir de 2016, el programa específic que ha d'impulsar-ne la creació.</p>	<p>COMPLIMENT</p> <p>Manca desenvolupar àmbit local</p>
<ul style="list-style-type: none"> Garantir que els infants tutelats per l'administració coneguin efectivament el procediment de queixa, que tinguin un accés efectiu a l'entitat que n'exerceix les funcions tutelars i a organismes de supervisió externs (Fiscalia de Menors i Síndic) en condicions de seguretat, confidencialitat i confortabilitat per als infants, sense la intervenció dels centres o dels acollidors. 	Benestar Social i Família	<p>La Instrucció 3/2010, de 27 de maig, sobre la carta dels drets i deures dels nens i nenes i adolescents que viuen en centres, estableix l'obligatorietat de donar-la a conèixer a tots els infants i adolescents. Entre aquests drets es reconeixen el dret a adreçar-se a la DGAIA mitjançant formulari accessible a la pàgina web del Departament, per escrit o per correu electrònic al Síndic de Greuges i al servei Infància Respon.</p> <p>El compliment d'aquesta instrucció el segueixen tant els referents dels centres com la Inspecció de Serveis.</p> <p>Pel que fa als CREI i els centres terapèutics, la Nota de la subdirecció general de 12 d'agost de 2015 estableix, davant l'entrada en vigor de la Llei 8/2015, que en el moment de l'ingrés al centre el menor d'edat ha de rebre informació escrita sobre els seus drets i deures, les normes de funcionament del centre, les qüestions d'organització general, el règim educatiu, el règim disciplinari i els mitjans per formular peticions, queixes i recursos. Aquesta informació ha de ser tramesa de manera que en garanteixi la comprensió en atenció a l'edat i a les circumstàncies del menor d'edat. L'entrega de la documentació escrita ha d'integrar sempre la Carta de drets i deures dels nens, nenes i adolescents que viuen en centre, d'acord amb el que disposa la Instrucció 3/2010, de 27 de maig, sobre la Carta de drets i deures dels nens, nenes i adolescents que viuen en centre. Tanmateix, en el desplegament reglamentari de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, es preveu regular la garantia que tots els infants i adolescents tutelats tinguin accés per presentar queixes a la DGAIA i organismes de supervisió externs (Fiscalia i Síndic de Greuges).</p>	<p>EN VIES DE COMPLIMENT</p> <p>El Síndic té constància d'algunes situacions de desconeixement efectiu d'aquests procediments per part dels infants tutelats.</p> <p>Manca desenvolupar la part dels infants tutelats.</p>

Dret a ser escoltat (art. 12)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Assignar professionals de referència de la DGAIA als quals es puguin adreçar els infants tutelats per presentar queixes o demanar informació sobre la seva situació. 	Benestar Social i Família	<p>Afegit a l'anterior, la Unitat de Centres està treballant per tal que durant les visites que farem al centre anualment (un mínim de tres) es pugui mantenir entrevista amb alguns dels infants que hi resideixen (com a mínim durant una de les visites), per tal de valorar-ne el benestar i per tal que puguin plantejar les queixes o propostes que considerin.</p>	<p>COMPLIMENT PARCIAL</p> <p>Manca desenvolupar la figura de referència per a tots els infants tutelats.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Garantir la màxima preparació dels professionals que treballen amb infants perquè es pugui fer efectiva una escolta real de l'infant o adolescent de manera directa i indirecta, i adequada a les característiques de l'infant. 	Administracions públiques	<p>La DGAIA treballa en l'aplicació, la difusió i el coneixement del dret d'escolta, d'acord amb l'Observació general núm. 12 (2009) del Comitè de Drets de l'Infant de les Nacions Unides, sobre el dret de l'infant a ser escoltat, i també d'acord amb la nova redacció de l'article 9 (dret a ser oït i escoltat) de la Llei orgànica de protecció jurídica del menor, donada per la Llei orgànica 8/2015, de 22 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència.</p> <p>S'han fet sessions internes per al coneixement i la difusió d'aquesta normativa.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Garantir que el professional que adopta una decisió sobre l'infant l'informi del resultat del procés i de com s'han tingut en compte les seves opinions en la presa de decisions (o, en cas contrari, que li expliqui de manera motivada per què no s'han tingut en compte o s'han tingut en compte parcialment). 	Administracions públiques	<p>D'acord amb els principis i la normativa exposada en el punt anterior, tota proposta de resolució ha de recollir el compliment del dret a ser oït i escoltat de l'infant o adolescent, i la valoració de la seva opinió, així com el recull de la informació posterior del resultat del procés.</p> <p>En aquest sentit, es reconeix el dret de l'infant a ser escoltat, informat i a participar en el procés d'estudi (article 7, 17, 106.4 i 117 de la Llei 14/2010), el caràcter vinculant de la seva opinió per constituir o finalitzar determinades mesures de protecció (articles 130, 148 i 150 de la Llei 14/2010), el dret a ser notificat com a interessat (article 108.d) de la Llei 14/2010 i el dret a impugnar davant l'autoritat judicial totes les decisions de l'Administració en matèria de protecció que l'afectin (articles 113.2 i 123.2 de la Llei 14/2010).</p> <p>La forma i les garanties de la notificació es recullen en la Instrucció 4/2010, de 30 de juny, de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència, per la qual s'adapta la tramitació dels expedients de protecció dels infants i adolescents a la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.</p>	COMPLIMENT

Dret a ser escoltat (art. 12)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Garantir que l'infant o adolescent és escoltat en totes les decisions escolars, tant pel que fa a l'escolarització com als procediments sancionadors o als conflictes escolars. 	Departament d'Ensenyament	<p>S'indica la participació dels alumnes en les decisions sobre escolarització en els canvis d'etapa o altres, en la carta de compromís educatiu, en la tutoria, en la concreció dels plans individualitzats i en moltes actuacions derivades del desenvolupament del currículum (per assegurar l'atenció a la diversitat, la motivació i el compromís dels alumnes amb el seu procés d'aprenentatge).</p>	<p>COMPLIMENT PARCIAL</p> <p>El Síndic constata en casos concrets deficiències en l'aplicació del protocol</p>
		<p>El Departament d'Ensenyament posa a l'abast dels centres educatius una aplicació informàtica i orientacions per elaborar el <i>Projecte de convivència</i>. En el marc d'aquest projecte, s'impulsa la participació i, per tant, l'escolta activa de l'alumnat en diversos àmbits com ara l'elaboració de normes (assemblees, cercles de diàleg) i la gestió positiva dels conflictes (mediació entre iguals, cercles restauratius).</p>	
		<p>El Departament d'Ensenyament posa a l'abast dels centres educatius una aplicació informàtica i orientacions per elaborar el <i>Projecte de convivència</i>. En el marc d'aquest projecte, s'impulsa la participació i, per tant, l'escolta activa de l'alumnat en diversos àmbits com ara l'elaboració de normes (assemblees, cercles de diàleg) i la gestió positiva dels conflictes (mediació entre iguals, cercles restauratius).</p>	
		<p>El Departament d'Ensenyament posa a l'abast dels centres educatius el <i>Protocol de prevenció, detecció i intervenció entorn el ciberassetjament entre iguals</i>, que conté elements per a la prevenció, indicadors per a la detecció i orientacions per a la intervenció al centre educatiu en situacions de ciberassetjament, que, de vegades, es donen fora del centre, però que tenen una clara incidència en les relacions entre l'alumnat i el clima de convivència. El protocol facilita la coordinació entre els diferents agents educatius que poden intervenir en una situació de ciberassetjament entre iguals i preveu el seguiment per part de la Inspecció educativa.</p>	
		<p>El Departament d'Ensenyament posa a l'abast dels centres educatius el <i>Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront situacions d'odi i discriminació</i>, que conté elements per a la prevenció, indicadors per a la detecció i orientacions per a la intervenció en situacions de discriminació que tenen major incidència als centres educatius: per raons pertinença a un grup ètnic, orientació afectivosexual, gènere i discapacitat. Aquest protocol, elaborat en col·laboració amb el Departament d'Interior, proposa, a nivell preventiu, activitats de sensibilització i formació dutes a terme pel centre educatiu i pels Mossos d'Esquadra.</p>	

Dret a ser escoltat (art. 12)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Afavorir la divulgació dels drets dels infants perquè els coneguin la població general i els mateixos infants considerats com a subjectes actius. 	Administracions públiques	<p>A més, el Protocol facilita la coordinació entre els diferents agents educatius que poden intervenir en una situació d'odi i discriminació, i preveu fer el seguiment per part de la Inspecció educativa.</p> <p>INCLÒS A:</p> <ul style="list-style-type: none"> . Orientacions als documents d'organització i gestió del centre . Als nous currículums d'educació infantil, primària i secundària <p>En darrer lloc, l'article 126.1 de la LOE estableix, entre d'altres, la participació dels alumnes al consell escolar dels centres públics.</p> <p>Departament de Benestar Social i Família:</p> <p>Com a DGAIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a través de l'Observatori dels Drets de la Infància s'ha continuat la difusió de materials sobre els drets de la infància entre professionals i entitats. - s'ha fet la traducció a llenguatge amigable per als infants i adolescents dels documents següents: Decret dels consells territorial i CNIAC, Pacte per a la infància i Pla integral 2015-2018. - s'ha editat una llibreta amb els drets dels infants atesos en centres residencials i d'acolliment per lliurar als infants i adolescents acollits. - s'ha participat activament a la Festa dels Súpers, a la Tamborinada i és previst de fer-ho al Saló de la Infància amb tallers de sensibilització i difusió dels drets dels infants <p>Com a Consell Nacional dels Infants i els Adolescents</p> <ul style="list-style-type: none"> - s'ha acceptat la proposta de la Direcció General d'Atenció a la infància i l'Adolescència de recollir dels seus consells territorials de participació infantil diferents propostes per tal de divulgar els drets dels infants i la necessitat de ser considerats com a subjectes actius. <p>A l'Assemblea Extraordinària d'octubre del CNIAC es van recollir i seleccionar les propostes i es va lliurar un dossier que actualment s'està fent operatiu vinculant-lo a la celebració del 20 de novembre, altres fires i festes territorials i la utilització dels mitjans de comunicació.</p>	COMPLIMENT

Obligacions comunes dels pares i assistència de l'Estat en el desenvolupament de l'infant (art.18)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Garantir l'existència i el manteniment dels espais familiars per prevenir una criança inadequada, donar suport parental i evitar situacions de desprotecció. 	Benestar Social i Família	<p>En la proposta d'un nou model d'intervenció socioeducativa per a la prevenció del risc de desprotecció infantil, es donaran serveis per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies amb un catàleg de serveis, entre els quals se'n preveuen d'específics per a la primera infància i de suport a la criança, incorporant-hi les famílies i els fills/illes, conjuntament amb el servei i el suport a la interacció entre els infants i la família, i la família i els serveis educatius.</p> <p>Per part de la Secretaria de Família ja hi ha cinc (SOAF) projectes subvencionats d'entitats que ofereixen acompanyament i suport a la maternitat, i que fomenten el vincle amb els fills de 0 a 3 anys.</p> <p>Des del 2013 està en funcionament el programa de parentalitat positiva "Créixer en família", que disposa d'una franja específica per a famílies amb infants de 0 a 3 anys i en franges d'edat fins als 18 anys.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Garantir una dotació suficient de recursos humans i econòmics als serveis socials perquè puguin atendre adequadament les necessitats existents entre les famílies en situació de vulnerabilitat social i preservar la qualitat de la seva intervenció social. 	Benestar Social i Família / ajuntaments	<p>En el marc del nou període del contracte programa es mantindrà la dotació de professionals a totes les ABSS i s'incrementarà en aquelles que estiguin pitjor dotades. S'estan estudiant, conjuntament amb la Secretaria d'Inclusió Social i de Promoció de l'Autonomia Personal, les necessitats d'increment dels recursos humans necessaris, pel que fa a treball social i educació Social, en les àrees bàsiques socials, a fi que puguin complir amb les responsabilitats i funcions que els atorga la Llei de serveis socials i la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.</p> <p>El Departament de Benestar Social i Família, l'Obra Social "la Caixa", la Fundació del FC Barcelona i la Fundació Rosa Oriol estan impulsant un programa pilot de lluita contra la pobresa, amb la voluntat d'iniciar el camí que marquen els Objectius de Desenvolupament Sostenible, aprovats en l'Agenda 2030 de l'Assemblea General de les Nacions Unides pel que fa a l'eradicació de la pobresa. El programa pilot es dirigeix als infants i les famílies que viuen en un context de màxima vulnerabilitat. Aquesta intervenció haurà de donar resposta a les necessitats bàsiques no cobertes i oferir acompanyament i suport integral a la família, i orientació a pares i mares. Per portar-lo a terme, s'han triat set territoris d'acord amb l'equilibri territorial i en funció dels resultats dels indicadors territorials del risc de pobresa i exclusió social, presentats el passat mes d'octubre pel Departament de Benestar Social i Família i l'Institut d'Estadística de Catalunya:</p>	INCOMPLIMENT

Obligacions comunes dels pares i assistència de l'Estat en el desenvolupament de l'infant (art.18)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Augmentar la provisió i la dotació de prestacions, programes i serveis terapèutics orientats a garantir l'acompanyament psicològic d'infants i famílies que, a causa de la crisi o d'altres factors, hagin vist deteriorades les seves condicions de vida i les seves competències personals i relacions familiars i socials, i que presentin mancances afectives i d'atenció familiar. 	Benestar Social i Família / ajuntaments	<p>- indicadors de renda, de desocupació, de protecció social i de demografia. Els set territoris seleccionats són: Figueres, Manlleu, Lloret de Mar, Manresa, el Vendrell, Tortosa, i el barri de la Mariola, a Lleida.</p> <p>L'any 2012 es va iniciar el programa de servei de tractament especialitzat de suport a les famílies, que consisteix a oferir teràpia breu sistèmica a infants i adolescents i a les seves famílies, derivades pels serveis (EAIA). Les famílies en tractament s'han incrementat cada any de mitjana un 44%.</p>	COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> Garantir el finançament i la provisió de serveis i programes preventius de criança positiva i de suport a les famílies en les diferents etapes i moments claus del cicle vital i en determinades circumstàncies específiques (conflictes familiars, etc.), especialment quan els progenitors poden patir més dificultats en l'exercici de les seves funcions parentals. 	Benestar Social i Família / ajuntaments	<p>Durant el 2014 s'han subvencionat un total de 525 iniciatives relatives a programes preventius d'atenció social i educativa davant de situacions de risc per un valor de 4.686.016€, la qual cosa representa un increment de 57 projectes respecte de l'any anterior i gairebé un 40% més de pressupost. S'estan establint les bases per als acords del nou contracte programa 2016-2019, a partir de l'aprovació del nou model d'intervenció socioeducativa. Aquestes preveuen, a partir de l'acord del personal necessari per a la provisió de serveis, efectuar l'anàlisi de costos conseqüent i planificar l'increment d'oferta de serveis arreu de Catalunya per assolir l'equilibri territorial necessari per donar resposta a les necessitats existents, les quals seran analitzades d'acord amb l'establiment dels criteris oportuns.</p> <p>Per altra banda, la Secretaria de Família ha impulsat programes com ara:</p> <ul style="list-style-type: none"> Créixer en família, adreçat a pares i mares amb fills i filles de 0 a 18 anys, que es desenvolupa des de l'any 2013 en AMPA, escoles, centres de salut, biblioteques, centres cívics, ajuntaments, etc. <p>Aquest programa està basat en el concepte de parentalitat positiva, i està dirigit a orientar i reforçar les famílies i a donar-los eines perquè exerceixin el seu paper educatiu, amb l'objectiu de potenciar el reconeixement i la confiança en les capacitats pròpies dels progenitors i la millora del seu benestar.</p> <p>Es tracta de cicles de tallers, dividits per franges d'edat dels fills i filles dels participants (0-3 anys, 3-6 anys, 6-12 anys, 12-16 anys i 16-18 anys), que es realitzen en</p>	EN VIES DE COMPLIMENT

Obligacions comunes dels pares i assistència de l'Estat en el desenvolupament de l'infant (art.18)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Analitzar i compensar les desigualtats territorials existents en la provisió de programes i serveis de suport a la família i garantir el finançament suficient dels ens locals per desenvolupar aquestes polítiques en el seu territori. 	Benestar Social i Família / ajuntaments	<p>diferents municipis de tot Catalunya i versen sobre temàtiques tals com: els vincles, l'autonomia, l'autoritat, les estratègies educatives, la resolució de conflictes, les responsabilitats en l'àmbit domèstic, el lleure i l'entorn, el paper educatiu de l'escola, etc.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Àpats en família, d'orientació a les famílies en temes alimentaris des de la vessant relacional, nutricional i econòmica. Guies: 0-2 anys, 2-6 anys, 6-12 anys i 12-18 anys. <p>Respecte a donar suport a les famílies en determinades circumstàncies específiques i dificultats, la SF subvenciona a entitats de família que donen resposta a les diverses circumstàncies i dificultats . Dades 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 33 projectes subvencionats de parentalitat que atenen situacions d'especial dificultat en l'exercici de les seves funcions parentals • 44 projectes subvencionats que inclouen accions d'atenció a famílies amb un membre malalt. <p>Actualment s'estan establint les bases per als acords del nou contracte programa 2016-2019, a partir de l'aprovació del nou model d'intervenció socioeducativa. Aquestes bases preveuen, a partir de l'acord del personal necessari per a la provisió de serveis, efectuar l'anàlisi de costos conseqüent i planificar l'increment d'oferta de serveis arreu de Catalunya per assolir l'equilibri territorial necessari per donar resposta a les necessitats existents, les quals seran analitzades d'acord amb l'establiment dels criteris oportuns.</p> <p>La Secretaria de Família està treballant en el Mapa de recursos de criança positiva (parentalitat positiva) i el servei de suport a la família, que té com a finalitat conèixer i recollir les experiències, accions i programes orientats a millorar les pràctiques educatives de la família. L'objectiu final és construir un mapa amb referències geogràfiques que permeti als professionals i a les famílies poder conèixer i visualitzar globalment la informació i els recursos existents de manera entenedora i accessible en tot el territori.</p> <p>S'està treballant en l'elaboració del model per implementar un servei d'orientació i acompanyament a la família en els ens locals.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT

Protecció contra tota forma de violència (art. 19)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Instaurar programes i protocols específics de prevenció contra situacions d'abús sexual i maltractament d'infants/adolescents en centres. 	Benestar Social i Família	<p>Respecte de la prevenció amb els infants que viuen als centres s'està utilitzant el material de la FAPMI "La regla de Kiko". http://www.fapmi.es/images/subsecciones1/Kiko_02_Guia%20para%20Padres%20y%20Educadores.pdf</p> <p>És un material dissenyat arran de la Campanya per frenar la violència sexual contra nens, nenes i adolescents, iniciada pel Consell d'Europa el 2010 per promoure la ratificació i l'aplicació del Conveni del Consell d'Europa per a la protecció dels infants contra l'explotació i l'abús sexual</p> <p>També el Programa "Sentir que sí, sentir que no", publicat el 2014 per ACASI (Associació contra l'abús sexual infantil). És un programa de prevenció dels abusos sexuals dirigit a la infància.</p> <p>Amb l'encàrrec de la Unitat de Centres d'unificar criteris, aquests i altres materials es treballaran properament a les reunions de directors de centres residencials.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Assegurar la formació especialitzada i continuada dels equips i els professionals d'atenció social primària, d'atenció a la infància i l'adolescència, d'atenció bàsica de la salut, centres escolars i serveis de lleure per a la detecció del maltractament. 	Benestar Social i Família / Ensenyament / Salut / ajuntaments	<p>Benestar Social i Família:</p> <p>La Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència ha promogut i organitzat 30 cursos especialitzats. Amb un total de 539 hores formatives i més de 1.400 professionals participants.</p> <p>Igualment, s'ha promogut la signatura de convenis entre el Departament de Benestar Social i Família i les diferents universitats per als postgraus següents: Postgrau d'acolliment residencial en centres de protecció a la infància i l'adolescència (UB), Postgrau en funció directiva de centres residencials d'atenció a la infància i l'adolescència (URLL-Fundació Pere Tarrés), Postgrau en atenció socioeducativa a infants petits i famílies (UB).</p> <p>Ensenyament:</p> <p>El Departament d'Ensenyament posa a l'abast dels centres educatius el Protocol de detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu que conté indicadors per detectar la possible existència d'un maltractament o abús sexual infantil. Aquest protocol ha estat elaborat conjuntament amb el Departament de Benestar Social i Família.</p>	<p>EN VIES DE COMPLIMENT</p> <p>El Síndic observa desequilibris en l'aplicació i el coneixement dels protocols.</p>

Protecció contra tota forma de violència (art. 19)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vetllar per la prompta detecció dels signes de patiment dels alumnes, per caus d'assetjament escolar, i pel compliment dels procediments d'observació, de valoració i d'intervenció que emprenen els centres davant d'aquestes situacions, amb la supervisió adequada de la Inspecció d'Educació. 	Ensenyament	<p>El Departament d'Ensenyament posa a l'abast dels centres educatius el <i>Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament entre iguals</i> que conté elements per a la prevenció, indicadors per a la detecció i orientacions respecte la intervenció. El protocol facilita la coordinació entre els diferents agents educatius que poden intervenir en una situació d'assetjament entre iguals i contempla la informació i seguiment per part de la Inspecció educativa.</p>	COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Revisar la Directriu general d'actuació núm. 1/2014, de 6 de febrer, sobre criteris per a la intervenció en situacions de conflicte familiar en l'atribució de la guarda de fills en els supòsits de nul·litat, divorci o ruptura de parella de fet, en el sentit de definir més clarament els supòsits d'intervenció i d'ampliar-los, i la intervenció de la DGAIA en aquest tipus de maltractament. 	Benestar Social i Família/Justícia	<p>El conflicte entre els progenitors pot tenir repercussions en els fills menors d'edat, per la qual cosa cal actuar de manera coordinada per salvaguardar el benestar dels infants i els adolescents afectats, i preservar, en la mesura que sigui possible, unes relacions paternofilials sanes i segures. Una de les preocupacions fonamentals de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència és evitar aquestes situacions i actuar coordinadament amb els òrgans judicials i la resta de serveis implicats en aquest objectiu.</p> <p>En el marc del I Simposi sobre els criteris d'actuació de les administracions públiques, el Ministeri Fiscal i els òrgans jurisdiccionals davant la protecció a la infància, es va debatre el treball desenvolupat per representants del poder judicial, la Universitat de Barcelona, el Departament de Justícia, el Col·legi d'Advocats, la DGAIA i l'EAIA sobre "Processos civils de ruptura familiar i intervenció administrativa de protecció", un dels documents de debat i treball del qual va ser la Directriu general d'actuació núm. 1/2014, amb l'objectiu de treure conclusions compartides sobre com actuar, revisar la directriu, si cal, i protegir els infants en els casos de conflicte familiar.</p> <p>Com a conseqüència d'aquesta actuació en va resultar un document de treball per proposar criteris per a la intervenció en situacions de conflicte familiar i facilitar la coordinació entre els òrgans judicials, els serveis tècnics de suport judicial, l'entitat pública de protecció de la infància (la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència, DGAIA) i els serveis socials especialitzats i bàsics. Les propostes d'aquest document són transversals i s'estan revisant.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT

Protecció contra tota forma de violència (art. 19)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
	Benestar Social i Família/Justícia	<p>Aquest document de treball fa propostes concretes com ara les següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Introduir l'avaluació i la determinació de l'interès superior de l'infant en els termes previstos per l'Observació núm. 14 del Comitè dels Drets de l'Infant en tots els processos judicials i administratius. • El temps de les decisions judicials s'han d'adequar al temps i les necessitats dels infants. Cal que els òrgans judicials puguin resoldre els processos civils de ruptura en el menor temps possible, per la qual cosa és necessari que disposin dels recursos necessaris. • És necessari millorar la coordinació i la comunicació entre els òrgans judicials i l'entitat pública per evitar les situacions d'inseguretat jurídica respecte al règim de guarda i comunicació dels menors d'edat. • Cal millorar la coordinació i la comunicació entre els diferents serveis i és del tot necessari el treball en xarxa: EATAF, EAIA, Serveis Socials bàsics per evitar multiintervencions i demores en els processos que el que fan és mantenir i agreujar la situació de l'infant. • Quan hi ha intervenció respecte a una mateixa família per part de diferents serveis, cal que tots els serveis (EAIA, EATAF..) puguin donar resposta al seu encàrrec d'acord amb les seves funcions. La intervenció del sistema judicial no ha de paralitzar el procés d'intervenció i de valoració dels serveis especialitzats d'infància. • Seria convenient estudiar la legitimació de l'entitat pública per demanar les mesures previstes en l'article 236-3 del CCC com a forma de possibilitar que l'entitat públic insti directament l'òrgan judicial per a les mesures de canvi de guarda o visites que es considerin urgents. • Els serveis socials bàsics i especialitzats han de disposar de serveis i recursos de suport, teràpia i mediació familiar en totes les fases del procés de ruptura per abordar els efectes negatius en els infants. • És necessària la formació especialitzada sobre les situacions de conflicte interparental i els seus efectes, i sobre les formes d'intervenció i suport als infants i adolescents implicats. <p>- Cal analitzar altres propostes que es treballen en altres àmbits, com ara la figura del coordinador/a de parentalitat. Aquestes propostes s'estan analitzant i s'hauran de desenvolupar i treballar transversalment.</p>	

Protecció contra tota forma de violència (art. 19)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Desplegar reglamentàriament la Llei 14/2010, de 27 de maig, sobre els drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, per regular els drets dels infants i adolescents sota tutela o guarda de la DGAIA, la realització de pràctiques de contenció i el funcionament dels centres residencials d'acció educativa, d'acolliment i d'educació intensiva. 	Benestar Social i Família / Salut	<p>S'ha iniciat la tramitació del Projecte de decret de procediment i mesures de protecció de la infància i l'adolescència en situació de risc, desemparament i guarda protectora. En aquest decret, es regulen els drets dels infants i adolescents sota tutela o guarda de la DGAIA i en situació d'acolliment residencial i la realització de pràctiques de contenció.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Regular, amb caràcter general, la garantia dels drets dels infants en qualsevol tipologia d'establiment residencial, com ara centres socio-sanitaris, per a l'atenció d'infants amb discapacitat o d'altres 	Benestar Social i Família / Salut		INCOMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Demandar, amb caràcter general, una autorització judicial per efectuar internaments d'infants i adolescents en centres terapèutics, i garantir que tots ells tenen un diagnòstic mèdic que indica la necessitat de l'ingrés. 	Benestar Social i Família / Salut	<p>Des del 12 d'agost de 2015, data d'entrada en vigor de la Llei orgànica 8/2015, s'estan complint aquests requisits i es demana autorització judicial per ingressar [infants] als centres terapèutics i als CREI.</p>	COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Garantir l'existència del recurs residencial terapèutic educatiu tant per a infants i adolescents sota tutela o guarda de la DGAIA com per a infants i adolescents no tutelats. 	Benestar Social i Família / Salut	<p>Entenem que el dret d'accés a un recurs no és específic dels infants tutelats, sinó de la població general.</p> <p>Pel que fa als infants tutelats es garanteix mitjançant la concertació de places en recursos socio-sanitaris especialitzats.</p>	<p>COMPLIMENT PARCIAL</p> <p>Els infants tutelats sense recursos econòmics no poden accedir a aquest recurs.</p>

Protecció contra tota forma de violència (art. 19)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Impulsar la creació de taules sectorials d'atenció a la infància en les quals participin representants de tots els serveis del territori que treballen amb infants. 	Benestar Social i Família / ajuntaments	<p>Enguany hem finalitzat el desplegament de les taules territorials d'infància, que tenen com a funció principal coordinar, impulsar i promoure les polítiques d'infància arreu del territori adscrit. El calendari de constitució de les taules ha estat el següent:</p> <ul style="list-style-type: none"> El passat 14 de maig es va constituir la Taula Territorial d'Infància de Barcelona El 4 de juny, la Taula Territorial d'Infància de Tarragona El 15 de juny la Taula Territorial d'Infància de Girona El 17 de juny, la Taula Territorial d'Infància de la Catalunya Central El 25 de juny la Taula Territorial d'Infància de l'Alt Pirineu i Aran i la de Lleida El 1 de juliol, la Taula Territorial d'Infància de les Terres de l'Ebre. 	COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Impulsar l'establiment de protocols de comunicació entre els diversos serveis amb els equips bàsics d'atenció primària i els EAIA en l'àmbit de Catalunya, amb la implicació de les dues administracions implicades, l'autonòmica i la local. 	Benestar Social i Família / ajuntaments	Des dels diferents serveis d'atenció a la infància i l'adolescència dels territoris s'estan impulsant protocols de coordinació i comunicació entre els diferents serveis, especialment serveis socials i equips especialitzats en l'atenció a la infància i l'adolescència.	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Garantir que es fa un seguiment intensiu i freqüent del funcionament dels centres on hi ha infants ingressats sota tutela o guarda, del tracte que reben i, en general, del respecte dels seus drets (seguiment que inclogui l'escolta dels nois i noies, dels educadors i del personal que treballa directament amb els infants). 	Benestar Social i Família	<p>Un dels encàrrecs de la Unitat de Centres és millorar el seguiment dels centres de tot Catalunya. En aquesta línia, ja s'estan fent reunions mensuals de tots els referents territorials amb l'objectiu d'unificar el protocol de visites als centres, de manera que prevegi un mínim de tres visites l'any (alguna visita serà sense previ avís), la participació en la reunió de l'equip i poder parlar amb els educadors fora d'aquesta, visites en horari de tarda per poder veure la dinàmica amb els infants i poder-los entrevistar.</p> <p>També s'estan fent reunions periòdiques amb la Inspecció del Departament de Benestar Social i Família per tal d'unificar criteris i diferenciar visions d'uns i altres en les visites als centres, com, per exemple, plantejar un control més exhaustiu, visites conjuntes i sense previ avís.</p> <p>S'està elaborant un document conjunt en què, a partir dels diferents drets dels infants, es plantegen les accions que han realitzar en les visites tant la inspecció com les àrees de centres de tots els territoris.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT

Protecció contra tota forma de violència (art. 19)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Protegir la situació jurídica de l'educador (davant l'empleador o d'altres) perquè pugui dur a terme la seva tasca de protegir l'interès superior dels infants. 	Benestar Social i Família	L'article 100 de la Llei 14/2010 preveu la confidencialitat de les denúncies o comunicacions de possibles maltractaments. Aquesta confidencialitat es garanteix sempre fora d'aquelles situacions en les quals o bé hi ha una resolució judicial que ho acorda o un procediment sancionador que requereix les necessàries garanties de defensa.	EN VIES DE COMPLIMENT Hi ha constància de situacions en què no s'ha complert.
<ul style="list-style-type: none"> Fomentar l'escolta de l'educador per part de la DGAIA en la tasca de supervisió dels centres de protecció. 	Benestar Social i Família	<p>Qualsevol persona de l'equip pot demanar entrevista personal amb la responsable de la Unitat de Centres, la qual mantindrà total confidencialitat sobre el que es plantegi i trametrà la informació als estaments que correspongui.</p> <p>Es planteja un format de visites que també permeti parlar amb els educadors i altres professionals dels centres, fora de l'espai de reunió.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Garantir que els professionals que atenen infants i joves tenen formació especialitzada sobre indicadors de risc i de maltractament i sobre drets dels infants. 	Benestar Social i Família / Ensenyament / ajuntaments	<p>Benestar Social i Família:</p> <p>La DGAIA ha promogut i organitzat 30 cursos especialitzats. Amb un total de 539 hores formatives i més de 1.400 professionals participants.</p> <p>Igualment, s'ha promogut la signatura de convenis entre el Departament de Benestar Social i Família i les diferents universitats per als postgraus següents: Postgrau d'acolliment residencial en centres de protecció a la infància i l'adolescència (UB), Postgrau en funció directiva de centres residencials d'atenció a la infància i l'adolescència (URLL-Fundació Pere Tarrés), Postgrau en atenció socioeducativa a infants petits i famílies (UB).</p> <p>Ensenyament:</p> <p>El Departament d'Ensenyament posa a l'abast dels centres educatius el <i>Protocol de detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu</i> que conté indicadors per a detectar la possible existència d'un maltractament o abús sexual infantil. Aquest protocol ha estat elaborat conjuntament amb el Departament de Benestar social i família. El Departament d'Ensenyament, en col·laboració amb Unicef, posa a l'abast del professorat la formació telemàtica <i>Viure (aprendre i ensenyar) els drets de la infància a l'escola</i> que té com a objectius donar a conèixer el contingut de la Convenció sobre els Drets dels infants i posar de relleu la importància d'integrar aquests drets als projectes educatius del centre.</p>	COMPLIMENT PARCIAL

Infants privats de l'entorn familiar i dret a un examen periòdic del tractament (art. 20 i 25)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Desplegar el programa de famílies acollidores professionals. 	Benestar Social i Família	<p>En la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, es regula, per primera vegada, aquest tipus d'acolliment, l'acolliment familiar en unitat convivencial d'acció educativa (UCAE), que pretén donar resposta a la necessitat d'oferir la possibilitat, a infants i adolescents sota tutela de la Generalitat de Catalunya que presenten necessitats especials, de ser acollits i de viure en família, i evitar, d'aquesta manera, haver de continuar vivint en un centre.</p> <p>En el cas de l'acolliment familiar en unitat convivencial d'acció educativa, l'atenció especialitzada haurà d'estar sustentada per la formació de la persona o família acollidora, formació relacionada amb els àmbits de la infància i l'adolescència i amb experiència en la intervenció infantil i juvenil.</p> <p>L'any 2012 es va fer una revisió del projecte per redefinir-lo i fer-lo més àgil.</p> <p>Un dels objectius que persegueix el Departament de Benestar Social i Família és potenciar aquest acolliment especialitzat (un 64% del total d'infants amb proposta d'acolliment són infants amb necessitats educatives especials.)</p> <p>Aquest 64% respon majoritàriament a infants amb disfuncionalitats físiques i psíquiques, infants grans i grups de germans.</p> <p>Actualment la campanya de difusió que s'està dissenyant conjuntament amb la FEDAIA està focalitzada en la cerca de famílies que puguin acollir aquest perfil d'infants amb necessitats educatives especials. Estadísticament, veiem una evolució en aquest tipus d'acolliment especialitzat. L'any 2012 es va començar amb 12 infants acollits en UCAE. El desembre de 2013 n'hi havia 29; el desembre de 2014, 31, i l'octubre de 2015, 35</p>	INCOMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Elaborar una guia o carta de drets dels infants i dels adolescents acollits en la qual constin els seus drets i la persona o persones de referència a qui poden acudir. 	Benestar Social i Família	<p>S'està estudiant aquesta possibilitat, partint també de la nova legislació estatal aprovada per la Llei 26/2015, que regula i desenvolupa aquests drets. En aquest sentit, el Projecte de reglament de desplegament de la Llei 14/2010, actualment en tramitació, concreta la relació dels drets dels infants i adolescents acollits en família</p>	EN VIES DE COMPLIMENT

Infants privats de l'entorn familiar i dret a un examen periòdic del tractament (art. 20 i 25)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Regular específicament els drets dels infants acollits en família. 	Benestar Social i Família	El Projecte de decret de procediment i mesures de protecció a la infància i l'adolescència en situació de risc, desemparament i guarda protectora regula els drets dels infants acollits en família.	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Establir criteris de seguiment dels acolliments: protocols d'actuació i circuits de coordinació entre tots els agents que intervenen en el recurs d'acolliment familiar, i instruccions per a les ICIF que tenen encomanat el seguiment dels acolliments. 	Benestar Social i Família	El projecte "La meva família m'acull" per promoure i millorar la família extensa i donar-li suport, recull la metodologia de treball, funcions, seguiment, etc. En aquest àmbit, la DGAIA està treballant per millorar aquesta actuació i la coordinació amb la resta de serveis (EAIA, serveis socials bàsics, etc.). En aquesta línia, s'han elaborat models d'informe de seguiment.	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Establir criteris de validació de les ICIF que incloguin la garantia que es respecten els drets dels infants i dels adolescents. 	Benestar Social i Família	La disposició addicional segona de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, va recollir el que preveia el Decret 337/1995, de 28 de desembre, sobre l'acreditació i el funcionament de les institucions col·laboradores d'integració familiar i les entitats col·laboradores d'adopció internacional, que, a més d'altres requisits i condicions d'acreditació, en l'article 5 punt e) hi figurava "Ajustar les seves actuacions al Conveni Internacional dels Drets de l'Infant i a la resta de la legislació aplicable en matèria de serveis socials i protecció a la infància i l'adolescència."	EN VIES DE COMPLIMENT
		En el Protocol d'actuacions de millora en l'àmbit de l'acolliment familiar en família aliena que l'ICAA va elaborar, es va posar en marxa tot un seguit d'actuacions i activitats encaminades tant al coneixement de les famílies acollidores, com a un seguiment més exhaustiu i continuat i un coneixement de la situació real de l'infant o adolescent acollit dins la seva quotidianitat. Les ICIF elaboren un informe trimestral de seguiment que va encaminat a conèixer i constatar els aspectes que es puguin recollir en l'escolta de l'infant o adolescent acollit. En aquest informe s'integra, a més, informació del seu desenvolupament bàsic i de la seva situació emocional i relacional.	

Infants privats de l'entorn familiar i dret a un examen periòdic del tractament (art. 20 i 25)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Establir criteris i instruccions perquè l'ICAA dugui a terme les funcions de supervisió i inspecció de les entitats en qui ha delegat la gestió dels acolliments familiars. 	Benestar Social i Família	<p>En el plec de prescripcions tècniques que regula la gestió del servei públic en matèria de preparació i valoració de les famílies que sol·liciten l'acolliment en família aliena, sense finalitat adoptiva, de menors d'edat tutelats per la Generalitat de Catalunya, i el corresponent seguiment de l'acolliment a diferents territoris de Catalunya per part de les institucions col·laboradores d'integració familiar, vigent i utilitzat en l'últim concurs públic per a les ICIF d'acolliment familiar, establia en el punt 3, de funcions, entre d'altres:</p> <p>L'entitat té obligació de:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fer totes les visites i entrevistes necessàries, i utilitzar la resta de recursos disponibles, per tenir coneixement de la situació dels menors d'edat acollits i dels desenvolupament de la mesura per tal de garantir-ne el benestar dintre de la família acollidora. Així mateix, haurà d'informar l'ICAA, per escrit, de qualsevol novetat, canvi, incidència o problemàtica que afecti el menor d'edat acollit o el seu nucli acollidor. Els incompliments en aquesta matèria podran comportar l'inici del corresponent expedient de resolució del contracte. Aquesta obligació tindrà la consideració de condició especial d'execució. • Coordinar-se periòdicament amb la representació de l'ICAA corresponent i respectar les normes i directrius de procediment que s'estableixin. • Elaborar mensualment estadístiques i quadre de situació de les famílies d'acord amb les instruccions de l'ICAA. • Trametre a l'ICAA una memòria anual en la qual s'inclourà: <ol style="list-style-type: none"> a. Un informe sobre les activitats realitzades i sobre la situació de la institució. b. Una indicació del nombre anual de menors en seguiment amb família acollidora. c. Una indicació del nombre anual dels casos nous d'acolliment amb família acollidora. d. Una còpia dels balanços i pressupostos. e. Un informe sobre la disponibilitat de comptes corrents. f. La relació del personal amb especificació de les seves titulacions i tipus de vinculació. 	COMPLIMENT

Infants privats de l'entorn familiar i dret a un examen periòdic del tractament (art. 20 i 25)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Elaborar instruccions de compliment obligat respecte l'especialització, la formació i la supervisió dels professionals de les ICIF. 	Benestar Social i Família	<p>Aquests aspectes d'especialització, de formació i de supervisió dels professionals de les ICIF són valorats i considerats en els concursos públics per adjudicar la gestió dels acolliments familiars.</p> <p>Pel que fa a les competències professionals, el 75% de la puntuació que poden obtenir les entitats que es presenten al procés d'adjudicació correspon a l'acreditació de la formació especialitzada de l'equip de professionals de la ICIF amb relació a l'acolliment familiar.</p> <p>Entre tots els requisits que es demanen a les ICIF que es presenten, es valoraran altres millores addicionals proposades que perfeccionin els requisits establerts en el Plec de prescripcions tècniques en funció de la seva utilitat per a la prestació del servei, al marge dels projectes complementaris que pugui dur a terme l'entitat en benefici de famílies i/o infants. En concret, es consideren millores addicionals les iniciatives que dugui a terme l'entitat relacionades amb activitats de treball en tercers. En l'últim concurs es va valorar la supervisió tècnica de què disposaven els professionals.</p>	COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Establir un professional referent que faci el seguiment de l'infant i un per supervisar la família en l'exercici de les seves funcions i donar-li suport. 	Benestar Social i Família	<p>El Projecte de reglament de desplegament de la Llei 14/2010 inclou com a dret dels infants i adolescents en el sistema de protecció tenir assignat un professional de referència encarregat de vetllar per la coherència global del procés d'atenció i per a la coordinació entre els diferents professionals i equips implicats, i també conèixer el seu nom i el mitjà per contactar-hi.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Establir un procediment de queixa per als infants i els adolescents en acolliment familiar. 	Benestar Social i Família	<p>Els infants i els adolescents en acolliment familiar (pel que fa a l'extensa) tenen els mateixos mecanismes telefònics (116 111) i telemàtics de queixa. Tanmateix, en el desplegament reglamentari de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, es preveu regular la garantia que tots els infants i adolescents tutelats tinguin accés per presentar queixes a la DGAIA i a organismes de supervisió externs (Fiscalia i Síndic de Greuges).</p>	EN VIES DE COMPLIMENT

Infants privats de l'entorn familiar i dret a un examen periòdic del tractament (art. 20 i 25)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Revisar els requisits per accedir al programa ASJTET, a fi de millorar-ne l'accessibilitat i maximitzar l'impacte de les actuacions d'acompanyament a la transició a la majoria d'edat. 	Benestar Social i Família	Els criteris d'accés per accedir als programes de l'Àrea estan marcats en la Llei 14/2010 (article 152) i en la Llei 13/2006, de prestacions socials de caràcter econòmic. Tanmateix, s'està treballant en el desplegament reglamentari de la Llei 14/2010, que fixarà amb major precisió els requeriments dels diferents programes de l'ASJTET. Es preveu que aquest desplegament pugui estar finalitzat a principis de 2017.	INCOMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Elaborar un pla d'actuació urgent per canviar la situació de dèficits greus en el dret a l'educació dels infants i dels adolescents tutelats per l'Administració, amb actuacions orientades a promoure el reconeixement de les seves necessitats educatives específiques, la formació i implicació específica dels professors (en el pla educatiu individualitzat dels infants i els adolescents en un recurs residencial o d'acolliment familiar, per exemple), programes de suport i d'acompanyament a l'escolaritat, estructures de coordinació entre els diversos agents implicats, etc. 	Benestar Social i Família / Ensenyament	<p>Benestar Social i Família:</p> <p>El 7 de maig de 2015 el Parlament de Catalunya va aprovar la Moció 213-X, per la qual instava el Govern a</p> <p>c) Crear, en el termini de sis mesos, un grup de treball operatiu dins la Taula Nacional de la Infància de Catalunya –que inclogui els departaments d'Economia i Coneixement, Empresa i Ocupació, Benestar Social i Família i Ensenyament i les entitats representatives del col·lectiu de joves extutelats– amb l'objectiu d'analitzar i aplicar propostes de millorament dels itineraris dels joves extutelats i establir un sistema de beques formatives per a joves sense accés a prestació econòmica i establir un sistema de beques formatives per a joves sense accés a prestació econòmica.</p> <p>Aquest grup de treball es va constituir el 2 d'octubre de 2015 amb representants dels departaments d'Ensenyament, Empresa i Ocupació, Economia i Coneixement, Benestar Social i Família i, en representació de les entitats del sector, dos membres designats per FEPA. En la seva primera reunió va acordar proposar a la Direcció General fer una enquesta sobre la realitat acadèmica de la població tutelada que en aquests moments té 15, 16 i 17 anys. En aquests moments, l'enquesta està llençada i es preveu tenir recollides les dades durant el mes de gener, moment en el qual es començaran a analitzar. El grup de treball podrà concretar propostes referides al món educatiu a finals del primer semestre de 2016.</p> <p>Ensenyament:</p> <p>El Departament d'Ensenyament realitza una actuació amb la taula de docents jubilats del Departament que fan acompanyament escolar fora de l'horari lectiu a menors tutelats per l'Administració.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Potenciar l'acolliment en família, per mitjà de mesures de difusió i de campanyes informatives i de sensibilització social, per proveir l'infant d'aquest recurs quan aquesta sigui la proposta i evitar el perllongament de l'acolliment en centre per manca de famílies acollidores. 	Benestar Social i Família	<p>L'acolliment familiar sempre ha estat un dels objectius prioritaris d'actuació de l'ICAA i una de les funcions principals, tal com preveu la Llei 13/1997, de creació de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció. Tant directament el mateix Institut com les entitats que gestionen directament l'execució d'aquest programa han dut a terme actuacions d'informació, de difusió, de sensibilització per acostar la realitat dels infants que necessiten un acolliment familiar al nostre entorn social i poder disposar de més famílies que s'ofereixin per col·laborar.</p> <p>L'any 2014 es va iniciar una campanya sobre l'acolliment familiar a través del 012 adreçada a cercar famílies que poguessin acollir infants més grans de 7 anys, grups de germans o infants amb necessitats especials.</p> <p>Enguany, conjuntament amb la FEDAIA, s'ha dissenyat una nova campanya de difusió adreçada a poder disposar de famílies que puguin acollir infants amb necessitats educatives especials, en especial infants grans, grups de germans i infants i adolescents amb disfuncionalitats.</p> <p>S'hi ha treballat durant aquest any amb la previsió de fer-la pública a inicis de l'any vinent.</p> <p>Cal remarcar l'augment que hi ha hagut en el nombre d'infants acollits durant l'any 2015, que ha passat de 974 el mes de gener a 1.023 el mes d'octubre.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Potenciar l'acolliment en famílies d'urgència i diagnòstic, amb l'objectiu d'evitar l'ingrés en centres d'acolliment dels infants amb menys de tres anys. 	Benestar Social i Família	<p>Tal com preveu l'article 120 de la Llei 14/2010, les mesures d'acolliment familiar, sempre que sigui possible, tenen preferència respecte de les que comporten l'internament del menor o la menor d'edat en un centre públic o concertat. Per aquest motiu, el Govern ha prioritzat les actuacions adreçades a potenciar aquesta figura. Així, un dels objectius de l'Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció és la promoció de l'acolliment familiar mitjançant campanyes de difusió i informació sobre aquesta mesura de protecció de la infància.</p> <p>L'acolliment familiar pot oferir l'atenció en exclusivitat que tot infant necessita, contribuir a reforçar-ne l'autoestima i oferir un entorn familiar, amb tot el que això implica.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
		<p>Per aquest motiu, i amb la finalitat de disposar de més famílies acollidores, l'any passat es va donar continuïtat a les actuacions de promoció i difusió de l'acolliment familiar iniciades el 2013, com ara les campanyes televisives de 012 i 8TV, o la presència a diferents mitjans de comunicació tant de premsa escrita com radiofònica.</p>	
		<p>L'ICAA segueix treballant i apostant per la potenciació d'aquesta figura, amb la finalitat que cap infant amb proposta de mesura d'acolliment en família aliena resti en un centre.</p>	
		<p>Així, durant aquest any 2015 s'està treballant conjuntament amb la FEDAIA (Federació d'Entitats d'Atenció i d'Educació a la Infància i l'Adolescència) en la realització d'una campanya per potenciar la figura de l'acolliment, que es farà pública l'any vinent.</p>	
		<p>Pel que fa a l'evolució del nombre d'infants acollits, en data 31 d'octubre de 2015 el nombre total d'infants en família aliena era de 1.023 infants, mentre que al gener n'hi havia 974. Cal destacar, doncs, la tendència positiva pel que fa al nombre d'infants acollits en família aliena.</p>	
		<p>Amb relació als nadons i infants menors de 6 anys, cal dir que en els darrers anys al voltant de 40% dels acolliments nous que es constitueixen anualment han estat acolliments d'urgència i diagnòstic, que han donat resposta a les demandes que han arribat des de l'organisme competent, la qual cosa ha permès l'atenció d'aquests infants petits que necessiten un recurs temporal, n'han evitat la institucionalització i n'han afavorit una atenció personalitzada, bàsica en aquestes edats tant primerenques. L'any 2014, 75 infants van ser acollits per una família d'urgència i diagnòstic i durant el 2015 fins al mes d'octubre n'han estat 70. Del total de nous acolliments que fins a l'octubre d'enguany s'han constituït un 66% era d'infants fins als 6 anys.</p>	
		<p>Continuem podent dir que actualment no hi ha llista d'espera en acolliment d'urgència i diagnòstic. L'ICAA dona resposta a les demandes que arriben i evita l'ingrés dels infants més petits en centres d'acolliment</p>	

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Establir un pla de xoc per assolir la desinstitucionalització progressiva dels infants de menys de sis anys i suprimir l'acolliment residencial per a infants d'aquesta edat. 	Benestar Social i Família	*Es dona resposta en l'apartat anterior.	EN VIES DE COMPLIMENT

Adopció (art.21)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Fomentar el recurs específic postadoptiu, d'acord amb l'interès superior de l'infant, i garantir-ne un seguiment adequat, i enfortir l'acompanyament de les famílies adoptives amb especials dificultats. 	Benestar Social i Família	<p>L'atenció postadoptiva de l'ICAA, com a servei públic i gratuït, s'ha anat potenciant a mesura que es detectaven unes necessitats creixents i reals de les famílies i dels infants adoptats. Així, en els darrers anys s'han anat oferint aquelles activitats i recursos que podien ajudar en els processos que es donaven en les famílies, posteriors a l'adopció. Es va començar amb una atenció familiar individual, per assessorar i orientar a nivell familiar, posteriorment es va complementar amb l'organització de sessions grupals de treball i suport, i ja en aquests darrers anys s'han organitzat xerrades formatives per a parees adoptius, on s'han tractat temes específics i concrets entorn dels processos adoptius.</p> <p>Enguany, s'ha continuat amb totes aquestes activitats i s'ha creat un nou espai adreçat directament als joves adoptats. En aquest any 2015 ja s'ha creat el segon grup de joves adoptats, que en sessions mensuals tenen la possibilitat de compartir els seus neguits, realitats i qüestions sobre l'adopció acompanyats per professionals.</p> <p>Així mateix, l'aprovació del Decret 169/2015, de 21 de juliol, pel qual s'estableix el procediment per facilitar el coneixement dels orígens biològics, estableix el marc jurídic en la recerca d'orígens, i el Servei d'Atenció Postadoptiva de l'ICAA ha creat un nou espai de suport en la recerca d'orígens en Adopció Internacional. L'acompanyament en aquests processos de recerca és bàsic per als joves adoptats que volen iniciar aquest procés. Aquest espai és per al jove, i també per l'assessorament a les seves famílies en aquest moment. Aquest servei també duu a terme una tasca de coordinació amb altres serveis, escoles, centres d'atenció precoç, centres de salut mental, escoles, etc. per tal de compartir informació de la realitat i les necessitats dels infants adoptats i de les seves famílies adoptives. Anualment l'ICAA organitza una jornada adreçada a professionals de tots els àmbits (ensenyament, salut, justícia, etc.) com a espai de debat, anàlisi i reflexió.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT

Infants refugiats o sol·licitants d'asil i menors estrangers no acompanyats (art. 22)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Revisar el protocol d'atenció a infants estrangers no acompanyats perquè els infants sobre els quals no hi hagi dubtes de minoria d'edat no siguin posats a disposició de la Fiscalia per determinar-ne l'edat. 	Benestar Social i Família, coordinat amb Interior i Fiscalia	<p>Els infants MENA estan subjectes a les disposicions de la Llei d'estrangeria. La Instrucció de la Fiscalia 2/2001 estableix que en el cas dels infants MENA, abans de posar-los a disposició de la DGAIA, se n'ha de verificar l'edat.</p> <p>Les directrius de 19 de novembre 2012 del fiscal degà i delegat de menors de la Fiscalia Provincial de Barcelona estableixen el procediment que s'ha de seguir quan "les persones al·leguen ser menors d'edat i demanen ser acollides pel sistema de protecció".</p> <p>El procediment s'inicia en sèu policial. "Tot estranger indocumentat o amb documentació no fefaent que al·legui ser menor d'edat, cal que passi per dependències policials per tal de ser identificat .</p> <p>La Policia ho comunicarà immediatament al fiscal de guàrdia, si la persona no pot ser identificada, o consta que no ha estat identificada mai o no se n'ha determinat l'edat, i passarà pel metge forense, que dictaminarà si presumptament és un menor d'edat, sense dubtes, si és major d'edat, sense dubtes, o si hi ha dubtes de si és menor d'edat o no. El dictamen establirà quines proves de determinació d'edat cal practicar en cada cas concret, tant si és un menor amb seguretat com si pot ser un adult.</p> <p>El procediment de desemparament preventiu s'inicia quan la Fiscalia emet un decret que ordena la posada a disposició de la DGAIA als efectes de donar assistència immediata al MENA, moment en el qual oficia al Cos de Mossos d'Esquadra el seu trasllat i a la DGAIA perquè l'atengui. En aquest decret també s'acorda la practica de les proves de determinació de l'edat que hagi establert el metge forense.</p> <p>En definitiva, és la Fiscalia qui determina si un MENA és menor o major d'edat, i per tant, si segueix o no sota la tutela de la DGAIA.</p>	INCOMPLIMENT

Infants amb discapacitats (art. 23)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Promoure una assignació de personal de suport necessari per a l'atenció adequada dels alumnes amb necessitats educatives especials en cada escola ordinària, amb una dotació condicionada a l'evolució de necessitats educatives especials present en cada centre (d'acord amb la valoració de necessitats feta per l'EAP), sense una bossa d'hores finita prèviament determinada. 	Ensenyament	La contractació actual del servei preveu la possibilitat de gestionar un increment d'un 10% del pressupost si les necessitats ho fan necessari. Cada any es publica una ordre que regula la concessió de subvencions destinades a la contractació de personal per atendre alumnes amb necessitats educatives especials en centres ordinaris. El curs 2014-2015 ja es va ampliar el contracte per atendre les noves necessitats detectades als diferents serveis territorials.	COMPLIMENT PARCIAL Es detecten situacions en què la dotació de personal no s'ajusta a les necessitats dels infants.
<ul style="list-style-type: none"> Implantar les USEE segons l'estudi de necessitats del territori per garantir l'atenció dels alumnes per als quals l'EAP hagi indicat aquest tipus d'escolarització. 	Ensenyament	La implantació de noves USEE ja es fa partir del mapa de recursos que els serveis territorials (ST) proposen. Per al curs 2015-2016 s'han creat 49 noves USEE, que suposen una ampliació de 28 mestres, 31 docents de secundària i 49 educadors d'EE.	COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Reconvertir els CEE en centres de referència per a les escoles ordinàries com a mecanisme que ajudi a assegurar una escolarització inclusiva. 	Ensenyament	Es reconeix que els CEE poden ser proveïdors de serveis i recursos per a les escoles ordinàries com a mecanisme que ajudi a assegurar una escolarització inclusiva. S'estudia el procediment per articular aquest procés. Per al curs 2015-2016 s'ha ampliat el nombre de centres d'EE que presten aquests serveis i recursos a escoles i instituts.	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Adoptar mesures per assegurar l'atenció dels infants als CDIAP (0-6 anys) mentre ho necessitin. 	Benestar Social i Família		
<ul style="list-style-type: none"> Dotar els CREDA dels recursos necessaris per garantir l'atenció logopèdica de tot l'alumnat amb greus dificultats d'audició, de llenguatge i/o comunicació 	Ensenyament	En paral·lel a la concreció dels mapes de recursos dels ST està previst l'estudi de la distribució territorial dels serveis educatius (entre els quals s'inclouen els CREDA), que comportarà en alguns casos l'ampliació de les plantilles, quan la conjuntura econòmica ho permeti. Per al curs 2015-2016 s'han prioritzat increments en les dotacions als centres de suports específics per a l'escolarització d'alumnes amb NEE.	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Adoptar mesures perquè els infants i els adolescents amb discapacitat tinguin accés als diversos serveis escolars (menjador, activitats complementàries, etc.) en condicions d'igualtat amb els altres infants i adolescents. 	Ensenyament	<p>Les normes així ho preveuen i els recursos per a fer-ho possible existeixen.</p> <p>Cada any es publica una Ordre la qual es regula la concessió de subvencions destinades al finançament de despeses</p>	COMPLIMENT PARCIAL

Infants amb discapacitats (art. 23)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
		de personal dels monitors de menjador, esbarjo i transport dels centres educatius privats concertats d'educació especial.	El Síndic té constància de situacions d'alumnes que no tenen garantit l'accés per manca de dotació de recursos de suport en horari de menjador.
		Per una Ordre es regula la concessió de subvencions destinades a dotar de finançament addicional els centres d'educació especial que presten el servei en entorns de característiques socioeconòmiques desfavorides.	
		S'intervé per assegurar que el dret es respecta quan es té notícia d'alguna incidència.	
▪ Garantir l'accés dels infants amb discapacitat a les escoles bressol.	Ensenyament / ajuntaments	El Departament d'Ensenyament garanteix l'accés dels infants amb discapacitats a les escoles bressol. Actualment a les llars d'infants hi ha 802 alumnes amb NEE escolaritzats i representen l'1% del total d'alumnes matriculats.	COMPLIMENT PARCIAL El Síndic detecta manca de suport en alguns casos i problemes en supòsits de pluridiscapacitat.
▪ Desplegar la normativa que ha de regular les disposicions recollides en la mateixa LEC, en l'àmbit de les activitats complementàries, de les activitats extraescolars organitzades als centres escolars i de les activitats d'educació en el lleure, a fi de garantir el dret dels infants amb discapacitat a participar-hi en igualtat d'oportunitats.	Ensenyament		INCOMPLIMENT
▪ Autoritzar excepcionalment l'accés als PFI de l'alumnat amb necessitats educatives especials graduat en ESO que, per indicació de l'EAP o del mateix centre, no pot accedir als ensenyaments secundaris postobligatoris.	Ensenyament	S'està elaborant una proposta de nous estudis d'FP adaptat als alumnes amb NEE amb més anys de durada i que permeti l'accés a alumnes amb el GESO.	EN VIES DE COMPLIMENT
▪ Adoptar mesures perquè qualsevol servei, institució o programa sigui accessible als infants i als adolescents amb discapacitat, en tots els àmbits de la vida quotidiana: educació, lleure, transport, joc, etc. (amb mesures de formació als professionals i amb mecanismes de suport).	Benestar Social i Família / ajuntaments	Ensenyament: S'aplica la norma. S'intervé per assegurar que el dret es respecta quan es té notícia d'alguna incidència. Benestar Social i Família: El Departament va impulsar i elaborar el projecte de Llei d'accessibilitat com a element necessari i essencial perquè totes les persones, i, per tant, els infants, especialment els que tenen discapacitat, puguin utilitzar	EN VIES DE COMPLIMENT PARCIAL

Infants amb discapacitats (art. 23)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
		<p>amb autonomia i igualtat d'oportunitats els espais d'ús públic, els edificis, els mitjans de transport, els productes i els serveis amb les millors condicions possibles d'accessibilitat i seguretat, per evitar qualsevol discriminació per raó de la discapacitat o de les barreres físiques, de comunicació i d'actitud. Actualment, el Departament de Benestar Social i Família està elaborant el Projecte de decret de desplegament d'aquesta llei, en format de nou codi d'accessibilitat d'ampli abast, ja que establirà els requisits concrets de com han de ser els àmbits de la societat i de la vida diària, incloent-hi els elements i les accions en els serveis educatius, de lleure, transport, joc, etc. en els quals participen els infants, per ser accessibles per a totes les persones amb discapacitat.</p>	
		<p>El Departament de Benestar Social i Família, mitjançant les seves secretaries sectorials o direccions generals, està impulsant i elaborant les normatives o reglaments dels seus serveis i establiments amb criteris i mesures d'accessibilitat, que obligaran i permetran que el lleure, el transport, el joc, els productes de suport, etc. siguin accessibles als infants i als adolescents amb discapacitat.</p>	
		<p>Projectes que inclouen l'accessibilitat de forma específica:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projecte de Decret... /2015, de les activitats d'educació en el lleure en les quals participen menors de 18 anys • Projecte de Decret ... /2015, d'aprovació del Reglament d'instal·lacions juvenils 	
		<p>Programes que actualment fomenten l'accessibilitat i la participació dels infants i adolescents (i adults) en tots els àmbits de la vida quotidiana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Convocatòria anual per a la concessió dels ajuts del Programa d'atenció social a les persones amb discapacitat (els destinataris de la qual són persones amb discapacitat de qualsevol tipologia reconeguda des de la infància fins abans dels 65 anys). • Elaboració normativa de desplegament de la Llei 13/2014, d'accessibilitat: <ul style="list-style-type: none"> o Projecte de decret de condicions d'accessibilitat en tots els àmbits (futur codi d'accessibilitat de Catalunya). o Foment del transport adaptat per a persones amb discapacitat. • Contracte programa , des de fa anys amb els ens locals per al suport en el finançament del transport adaptat. • Elaboració de model del transport adaptat i probable reglamentació en el marc del desplegament de la Llei 13/2014. 	

Infants amb discapacitats (art. 23)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> En la resolució que regula el preu màxim de menjador escolar, preveure la impossibilitat d'establir preus diferenciats en funció de la situació de salut i de les necessitats de suport de l'alumnat. 	Ensenyament	<p>S'ha establert que el preu d'un menjador escolar ha de ser el mateix per a tots els comensals. La norma s'ha explicat en la Resolució per la qual es determina el preu màxim de la prestació del servei escolar de menjador dels centres del Departament d'Ensenyament (Res /1479/2015, de 23 de juny).</p>	COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Crear unitats funcionals d'atenció als infants amb discapacitat, formades per equips d'atenció primària de salut, serveis de pediatria hospitalària, CDIAP i CSMIJ, amb un model organitzatiu de porta d'entrada única en què comparteixin professionals, un referent de cas, guies clíniques i formació. 	Benestar Social i Família / Salut	<p>Les unitats funcionals existents en l'actualitat en set territoris, creades a partir del Pla integral d'atenció a les persones amb trastorn de l'espectre autista (0 a 18 anys) i integrades per professionals dels serveis sanitaris, socials i educatius, són un model organitzatiu que està contribuint a millorar l'atenció integral i a homogeneïtzar criteris i instruments de treball.</p> <p>Entenem que aquest ha de ser, en un futur, el model que atengui altres tipus de discapacitats.</p>	COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> En casos amb dret reconegut a la prestació de dependència, establir un ordre de prelación per atendre els pagaments amb criteris objectius clars i públics per a la prioritziació que garanteixin la transparència i la seguretat jurídica, d'acord amb l'interès superior de l'infant. 	Benestar Social i Família	<p>Tots els casos en què s'acredita alguna situació de vulnerabilitat són prioritzats per davant dels altres a l'hora d'entrar-los al sistema de la dependència. En aquest sentit, el Departament de Benestar Social i Família està en contacte permanent amb els serveis socials municipals, que coneixen i valoren les situacions personals de cadascuna de les persones beneficiàries. Aquest contacte permet determinar els casos que cal prioritzar.</p>	COMPLIMENT PARCIAL

Dret a la salut i als serveis sanitaris (art. 24)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Regular el dret a la prestació de farmàcia gratuïta, determinant els criteris i les condicions per accedir-hi i tenint en compte les famílies amb fills i en condició econòmica precària com a col·lectiu d'una vulnerabilitat especial. 	Salut	<p>El maig de 2014 va entrar en vigor la Instrucció 03/2014, de reconeixement, amb caràcter excepcional i de forma temporal, de la reducció del percentatge d'aportació de l'usuari en la prestació farmacèutica ambulatoria a càrrec del CatSalut, amb la voluntat de coadjuvar a garantir unes condicions mínimes d'equitat en l'accés a la prestació farmacèutica ambulatoria, amb la finalitat de garantir el dret a la salut, com a dret inclòs en el dret a la dignitat de la persona.</p> <p>A les persones que acrediten una situació economicosocial i unes despeses en concepte d'aportació de l'usuari en la prestació farmacèutica ambulatoria del Sistema Nacional de Salut (a càrrec del CatSalut) que els comporten vulnerabilitat en l'accés a la prestació farmacèutica (quan aquestes despeses suposen un determinat percentatge de la renda bruta de la unitat familiar del pacient o de la unitat econòmica de convivència), se'ls redueix el percentatge d'aportació en la prestació farmacèutica ambulatoria al 10% del preu de venda al públic, amb un límit màxim d'aportació mensual de 8,26 euros (o quantitat anual actualitzada que correspongui).</p> <p>L'any 2015 s'han tramitat 133 expedients de sol·licitud d'acord amb la instrucció esmentada.</p>	INCOMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Completar la cartera de serveis per incloure-hi les prestacions que assegurin la plena garantia del dret al nivell de salut més alt possible dels infants i l'atenció sanitària adequada al seu nivell evolutiu, especialment en aspectes relacionats amb l'atenció bucodental, amb dèficits sensorials (ulleres, audiòfons, etc.), entre d'altres, que tinguin una prevalença especial entre els infants en situació de pobresa. 	Salut / Benestar Social i Família	<p>La Cartera de serveis d'atenció bucodental és majoritàriament d'activitats preventives, que es duen a terme al llarg de la infància i l'adolescència amb revisions periòdiques, consell i educació sanitària.</p> <p>El contingut de la Cartera complementària del 2016 en aquests moments està en fase d'avaluació. Entre d'altres, s'estudia la possibilitat d'incloure com a prestacions les ulleres i la prestació odontològica a la població infantil en risc de vulnerabilitat.</p> <p>Tot i això, les carteres complementàries de les comunitats autònomes es dimensionen en funció dels recursos de què es disposa i, en aquests moments, és difícil implementar millores i noves prestacions.</p>	INCOMPLIMENT

Dret a la salut i als serveis sanitaris (art. 24)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Ampliar l'oferta dels centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ) i altres recursos específics en salut mental (hospitals de dia, serveis residencials, programes específics de salut mental, etc.), especialment entre els adolescents, d'acord amb la prevalença més alta de trastorns de salut mental entre els infants en situació de pobresa, i adaptar-la a la demanda creixent. 	Salut	<ul style="list-style-type: none"> S'ha implantat el Programa de trastorns mentals greus (TMG) en el 100% dels CSMIJ de Catalunya. S'han dotat de psicòleg set unitats de suport a l'educació especial per a alumnes amb TMG. S'han implantat programes específics d'atenció a adolescents d'alt risc a Nou Barris (BCN), Badalona, Santa Coloma i Sant Andreu. 	COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> Estudiar les necessitats de places d'atenció en unitats hospitalàries i residencials per a adolescents amb problemes greus de salut mental i prendre mesures per adaptar l'oferta a les necessitats resultants. 	Salut / Benestar Social i Família	<p>Salut:</p> <ul style="list-style-type: none"> S'han ampliat els recursos d'hospitalització d'aguts infantojuvenil a l'Hospital Clínic de Barcelona, i al Consorci Parc Taulí de Sabadell i a l'Hospital Sant Joan de Reus (total 23 llits) Abans de finalitzar l'any 2015 es posarà en marxa una nova unitat de subaguts per trastorns del comportament alimentari a la ciutat de Barcelona (20 llits) <p>Benestar Social i Família:</p> <p>El Grup de Treball Operatiu de la Taula Nacional d'Infància i també el Grup de Treball del Pla interdepartamental de salut mental i addiccions han elaborat i presentat al Consell General de Serveis Socials, a la Taula Nacional d'infància, a la Comissió de Seguiment del Pacte i a la Comissió Interdepartamental de Salut Mental i Addiccions, un mapa de recursos d'aquest àmbit, en què es recullen centres de salut mental, centres de protecció de la DGAIA (CRAE, CREI i centres terapèutics), així com els centres més preventius (les cases d'infants i els centres oberts) i els centres especialitzats d'ensenyament, per tal d'establir la millor coordinació i precisar les necessitats reals, tenint en compte el nombre de casos i els recursos a tot el territori per comarques i, en el cas de la ciutat de Barcelona, per districtes.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Proveir places residencials públiques especialitzades en funció de les diverses necessitats de salut mental que es detectin als infants que ho requereixin. 	Salut	*Mateixa resposta que en l'apartat anterior.	EN VIES DE COMPLIMENT

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Reforçar i garantir els serveis de salut mental, tant ambulatoris com residencials, per a infants tutelats per l'Administració, prioritzant l'especial situació de vulnerabilitat derivada de vivències anteriors al sistema de protecció i l'especial responsabilitat de l'Administració. 	Salut / Benestar Social i Família	<p>Benestar Social i Família:</p> <p>El document marc "Model assistencial en salut mental a la infància i l'adolescència atesa en el sistema de protecció", que es presentarà properament, està pensat per donar cobertura a les necessitats d'aquests usuaris, de forma integrada (implicació atenció primària, CSMIJ, CDIAP, Ensenyament, sistema de protecció, recursos preventius, etc.), tenint en compte la multidisciplinarietat que requereixen i que cal un referent de cada cas.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Garantir l'atenció ambulatoria i les unitats hospitalàries especialitzades per atendre patologies que estan mancades dels recursos especialitzats necessaris, com ara els trastorns de l'espectre autista o els trastorns alimentaris. 	Salut	<p>Desplegament del pla TEA: actualment es cobreix el 19,51% de la població total de Catalunya i es preveu l'ampliació de nous territoris el 2016. Ampliació de places específiques d'atenció al TCA amb una nova unitat de subaguts per a TCA a la ciutat de Barcelona.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Assegurar una major transversalitat en l'atenció de la infància, i també en les valoracions i les decisions que s'adopten respecte dels infants i dels adolescents amb problemes de salut mental que estan en situació de risc a causa de determinats entorns familiars. 	Salut / Ensenyament / Benestar Social i Família / Ajuntaments	<p>Ensenyament:</p> <p>En el marc del Pla de salut mental i addiccions, hi ha un seguit d'actuacions coordinades prioritàriament amb Salut i Benestar Social i Família. S'està treballant en la coordinació, la revisió i la regulació de la prestació dels serveis que es comparteixen entre els tres departaments</p> <p>Benestar Social i Família:</p> <p>En el document marc "Model assistencial en salut mental a la infància i l'adolescència atesa en el sistema de protecció" es garanteix l'objectiu de la transversalitat, permet garantir una atenció global sota un projecte únic d'intervenció i estableixi el sistema per a la prestació dels serveis de salut mental. El document promou la millora i/o la creació de protocols d'actuació també en els casos de situacions de risc.</p>	<p>EN VIES DE COMPLIMENT</p> <p>El Síndic constata supòsits de manca de coordinació dels diversos serveis en casos concrets.</p>

Dret a un nivell de vida adequat (art. 27)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Desplegar normativament el dret dels infants a un nivell de vida adequat i establir criteris per assegurar-lo. 	Benestar Social i Família	Aquest és un treball transversal amb implicació interadministrativa i d'entitats del tercer sector. Tot i que en aquests moments no se'n preveu el desplegament reglamentari, val a dir que s'està treballant en el marc del desplegament del Pacte per a la infància, eix dos: "De la inclusió social a la qualitat de vida: igualtat d'oportunitat".	INCOMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Garantir jurídicament la consideració de la pobresa familiar com a risc social infantil als efectes d'accedir a ajuts i prestacions públiques. 	Benestar Social i Família / Altres administracions públiques	<p>Benestar Social i Família:</p> <p>Cal analitzar totes les normes actualment existents per garantir que les famílies amb infants en situacions de vulnerabilitat social puguin accedir en condicions preferents o prioritàries als ajuts i les prestacions públiques.</p>	INCOMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Prioritzar la despesa social en polítiques adreçades a la infància i la família, amb nivells que s'equiparin a la mitjana europea. 	Administracions públiques	<p>Benestar Social i Família:</p> <p>El Pacte per a la Infància a Catalunya preveu que cal garantir la inversió pública en infància, amb la tendència a apropar-se a la mitjana europea, que per a l'any 2009 era d'un 2,27% del PIB</p> <p>La planificació anual de la Generalitat de Catalunya del Pla d'atenció integral a la infància i l'adolescència 2015-2018, que desplega el Pacte per la infància en aquest període, recull per al 2015 un pressupost de 668.918.731,84 euros. D'altra banda, en el marc de la Taula Nacional, que duu a terme el desplegament del Pacte i el seguiment del Pla d'atenció integral, hi ha un grup de treball sobre el càlcul de la inversió pública en infància.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Determinar la renda de suficiència econòmica per garantir l'accés de qualsevol infant als mínims establerts i crear una prestació específica condicionada a la renda per garantir ingressos mínims, d'acord amb l'Estatut d'autonomia. 	Benestar Social i Família	El Govern de la Generalitat és conscient de la necessitat de seguir avançant per tal d'assolir unes polítiques de protecció familiars que donin resposta a les famílies amb infants a càrrec, especialment les que es troben en situació de vulnerabilitat, i és per això que considera que cal estudiar totes les propostes que vagin en aquesta direcció.	INCOMPLIMENT

Dret a un nivell de vida adequat (art. 27)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dissenyar un pla integral contra la pobresa infantil 	Benestar Social i Família	El Pla d'acció per a la lluita contra la pobresa i per a la inclusió social a Catalunya 2015 - 2016 estableix com eixos prioritaris del Pla la pobresa i la inclusió social de la infància i l'adolescència, amb 32 actuacions de diferents departaments i un pressupost d'uns 281.633.467 euros.	COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Configurar un sistema integrat de prestacions econòmiques per combatre la pobresa infantil, tot identificant les prestacions existents i les possibles millores. 	Benestar Social i Família / Ensenyament	El Departament de Benestar Social i Família ha presentat el mapa de prestacions, que permetrà reordenar ajuts, guanyar eficiència en la gestió i millorar l'eficàcia protectora de l'Administració.	INCOMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Incrementar la inversió en ajuts de menjador escolar, segons les necessitats socials i econòmiques. 	Ensenyament	Per tal d'homogeneïtzar els criteris de concessió d'ajuts de menjador, el Departament d'Ensenyament va constituir un grup de treball format per representants del Departament, dels consells comarcals i de les entitats municipalistes, que va elaborar uns criteris comuns que els consells comarcals van començar a aplicar el curs 2014-2015. Aquests criteris preveuen tant aspectes econòmics com aspectes de caire social i determinen uns llindars per als quals es garanteix l'ajut. El compliment d'un dels llindars garanteix ajut del 50% i el compliment de l'altre garanteix ajut del 100% del cost del menjador. L'assignació de fons, per tant, és oberta per poder donar ajuts a totes les persones que compleixin els requisits. També és oberta en el sentit d'atendre els casos sobrevinguts durant el curs escolar que reuneixin requisits per obtenir l'ajut del 50% o del 100%.	COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Establir un llindar de renda unificat a totes les comarques per sota del qual totes les sol·licituds de menjador escolar rebin ajut de menjador escolar. 	Ensenyament	Per tal d'homogeneïtzar els criteris de concessió d'ajuts de menjador, el Departament d'Ensenyament va constituir un grup de treball format per representants del Departament, dels consells comarcals i de les entitats municipalistes, que va elaborar uns criteris comuns que els consells comarcals van començar a aplicar el curs 2014-2015. Aquests criteris preveuen tant aspectes econòmics com aspectes de caire social i determinen uns llindars per als quals es garanteix l'ajut. El compliment d'un dels llindars garanteix ajut del 50% i el compliment de l'altre garanteix ajut del 100% del cost del menjador. L'assignació de fons, per tant, és oberta per poder donar ajuts a totes les persones que compleixin els requisits. També és oberta en el sentit d'atendre els casos sobrevinguts durant el curs escolar que reuneixin requisits per obtenir l'ajut del 50% o del 100%.	COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Consensuar entre els diversos consells comarcals criteris més homogenis per ordenar la concessió dels ajuts de menjador escolar. 	Ensenyament / Consells comarcals	Les convocatòries es resolen amb efectes de la data d'inici de curs per tal que des del primer dia l'alumnat beneficiat pugui utilitzar el menjador escolar.	COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fomentar l'accessibilitat econòmica als serveis de menjador de les escoles bressol per als infants de zero a tres anys que es trobin en situacions socioeconòmiques desfavorides. 	Ensenyament / ajuntaments	Per al curs 2015-2016 s'ha implementat un procés de concessió d'ajuts de menjador per a infants escolaritzats en llars d'infants públiques	COMPLIMENT

Dret a un nivell de vida adequat (art. 27)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Resoldre i pagar els ajuts de menjador escolar abans de l'inici de curs o durant els primers dies. 	Ensenyament / Consells comarcals	Són els consells comarcals els que efectuen els pagaments, amb els fons que el Departament d'Ensenyament abona cada mes. El pagament dels ajuts, en general, es fa a les empreses que presten el servei, bé directament, bé a través de les escoles o les associacions de mares i pares.	COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Garantir el funcionament del servei de menjador als instituts de secundària els cinc dies de la setmana, tinguin jornada compactada o no, i la provisió de beques als alumnes socialment desfavorits. 	Ensenyament	Per a la provisió d'ajuts als alumnes de secundària amb situació familiar socialment desafavorida no és necessari tenir obert el servei de menjador del propi institut. Per als alumnes que estan en situació que els permeti obtenir ajut de menjador, però no està obert el menjador del seu institut es busquen solucions individualitzades que poden ser des de dinar a un centre proper fins a un ajut familiar dels serveis socials perquè l'alumne pugui dinar a casa seva.	COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> Planificar la provisió gratuïta de places suficients de casals i colònies d'estiu al conjunt de municipis de Catalunya per garantir que tots els infants en situació de pobresa, i amb possibles problemes de malnutrició infantil, puguin participar en aquestes activitats de lleure i tenir garantit, com a mínim, un àpat diari. 	Benestar Social i Família / ajuntaments	<p>Benestar Social i Família:</p> <p>Durant les vacances escolars dels darrers anys s'han realitzat accions específiques destinades a atendre la cobertura de les necessitats bàsiques dels infants i joves que ho necessiten. Les línies d'actuació del Departament en aquest àmbit impliquen reforçar les accions pròpies d'entitats socials i ajuntaments, i enfortir el treball en xarxa entre tots els agents. En concret per a l'estiu del 2015:</p> <ul style="list-style-type: none"> Garantir l'obertura durant els mesos d'estiu dels centres oberts d'entitats i d'ens locals: 2.022 places en 70 centres oberts. Consolidar el taller 'Menjar sa, tot és començar', que ofereix esmorzar i berenar als infants participants del programa "Jugar i llegir a l'estiu". Aquest programa socioeducatiu s'ha desenvolupat en 29 casals cívics de la Generalitat situats en 22 municipis catalans. Consolidar les beques del programa "L'estiu és teu": 1.200 places becaades. Mantenir el suport envers les federacions d'entitats d'educació en el lleure, que per a aquest 2015 és de 4,5 milions d'euros, dels quals 2,3 milions són per a ajuts a infants i adolescents en situació de vulnerabilitat. <p>Cal destacar altres mesures de suport als infants de famílies en situació de vulnerabilitat que s'implementen du-</p>	EN VIES DE COMPLIMENT

Dret a un nivell de vida adequat (art. 27)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
		<p>rant tot l'any i que són clau per cobrir les necessitats bàsiques dels seus fills i filles:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Protocol de detecció de malnutrició infantil establert entre els departaments de Benestar Social i Família, Salut i Ensenyament. • Convocatòria extraordinària de subvencions per atendre famílies amb fills en situació de vulnerabilitat. La dotació inicial de 3 milions d'euros s'ha ampliat fins a més de 3,6 milions d'euros, xifra que suposa un increment de més d'1 milió d'euros respecte a la convocatòria de 2014 (2,5 M €). En total, se n'han beneficiat 108 entitats socials, 36 entitats més que l'any passat. En concret, es financen projectes d'ajudes econòmiques i de prestació de serveis amb l'objectiu de cobrir les necessitats bàsiques d'alimentació, higiene personal, vestimenta, medicaments i altres productes per promoure la millora o la preservació de la salut, així com les despeses de manteniment bàsic de la llar o altres de naturalesa similar. 	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Garantir l'obertura dels centres oberts durant tot l'any, també en els períodes de vacances. 	Benestar Social i Família / ajuntaments	Està garantit des de l'estiu del 2014.	COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Desenvolupar protocols de detecció de casos de malnutrició infantil a escala local que comptin amb la implicació dels serveis socials, els centres escolars i altres serveis que s'ocupen d'atendre infants. 	Benestar Social i Família / Ensenyament / Salut	<p>Benestar Social i Família:</p> <p>El passat 15 de juliol de 2013 els departaments d'Ensenyament i de Benestar Social i Família i l'Associació Catalana de Municipis i la Federació de Municipis de Catalunya van signar el Protocol per a la detecció i prevenció de situacions de dificultat en l'alimentació d'infants i adolescents. El 4 de març de 2014 els dos departaments esmentats més el Departament de Salut van signar el Document de desenvolupament del protocol per a la detecció i seguiment de situacions de dificultat en l'alimentació d'infants i adolescents, amb l'objectiu d'incorporar els serveis sanitaris en el procés de coordinació de les diferents xarxes.</p> <p>Més enllà de seguir implementant-lo, es va crear un grup de treball operatiu en la Taula Nacional d'Infància anomenat "Necessitats bàsiques en l'alimentació saludable", que s'ha proposat com a objectiu prioritari per a l'any 2016 recollir</p>	COMPLIMENT

Dret a un nivell de vida adequat (art. 27)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Reallotjar les famílies amb infants a càrrec que resideixen en assentaments i que viuen en condicions materials inadequades i desenvolupar les actuacions que escaiguin per garantir l'acompanyament de les famílies després del reallotjament. 	Benestar Social i Família / Territori i sostenibilitat / ajuntaments	<p>els criteris per detectar i establir o determinar l'estat nutricional d'una família i valorar si necessita ajuda per a una alimentació adequada, a tres nivells: pediatria d'atenció primària, tutors de l'escola on pertany i professionals dels centres oberts.</p> <p>Ensenyament:</p> <p>El Protocol per a la detecció i el seguiment de situacions de dificultat en l'alimentació d'infants i adolescents es va signar el juliol de 2013 entre el Departament d'Ensenyament, el Departament de Benestar Social i Família, l'Associació Catalana de Municipis i Comarques i la Federació de Municipis de Catalunya. El Protocol permet que les situacions de dificultats d'alimentació, que ja són detectades habitualment pels ens locals, tinguin una millor resposta amb una actuació coordinada entre els serveis bàsics d'atenció social i els serveis educatius.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Agilitar del pagament de les prestacions per infant a càrrec que queden pendents de ser abonades de les convocatòries dels anys 2010 i 2011, tenint en compte l'article 41 de la Llei 14/2010, que estableix el dret dels infants i adolescents a un nivell bàsic de benestar material i personal. 	Benestar Social i Família	<p>El Departament de Benestar i Família està fent totes les gestions perquè els imports meritats per les famílies corresponents a l'any 2010 i que encara no s'han pagat es puguin fer efectius entre finals de 2015 i primer trimestre de 2016.</p> <p>El pagaments de les quantitats meritades per les famílies corresponents a l'any 2011 faran durant l'any 2016.</p>	INCOMPLIMENT

Dret a un nivell de vida adequat (art. 27)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Adoptar criteris de prioritització de pagament de les prestacions per infant a càrrec en els casos de famílies que presentin una situació de vulnerabilitat econòmica, ateses pels serveis socials o amb informe dels serveis socials, per raó de la seva situació socioeconòmica. 	Benestar Social i Família	<p>Les prestacions universals són drets subjectius que s'han de gestionar d'acord amb el preceptiu tracte successiu (és a dir, es tramiten, necessàriament, per ordre de presentació). Van adreçades a les famílies amb infants a càrrec, amb independència de la situació socioeconòmica de la unitat familiar. Els requisits d'accés no inclouen informes socials ni dades fiscals, per exemple.</p> <p>La consideració de vulnerabilitat d'una família determinada, sense tenir present la resta de famílies que poden estar en una situació precària i que no han manifestat queixa, podria arribar a ser un greuge comparatiu, sobretot si no hi ha paràmetres objectius per valorar-ho, és a dir, sense disposar de dades socials i econòmiques per ponderar la situació de la família concreta, ni havent estat contrastada amb la resta d'unitats familiars que també estan pendents d'abonament.</p>	INCOMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> No condicionar l'accés dels infants a ajuts econòmics o a serveis al compliment per part dels seus progenitors de determinades obligacions (tributàries, etc.) o de compromisos adquirits ni preveure mesures per impedir que cap infant socialment desfavorit quedi fora d'aquest accés per aquest incompliment. 	Administracions públiques		COMPLIMENT PARCIAL

Dret a l'educació (art. 28 i 29)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Desenvolupar un nou decret d'admissió d'alumnat amb nous instruments per combatre la segregació. 	Ensenyament	<p>Per aconseguir un equilibri en la distribució de l'alumnat i evitar la segregació, cal un treball territorialitzat per part dels diferents agents implicats en l'escolarització i calen actuacions específiques en l'àmbit de municipi, barri o escola.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Suprimir, en el nou decret, el criteri complementari de malaltia crònica del sistema digestiu, endocrí o metabòlic i el criteri que discrimina positivament l'alumnat que hagi tingut progenitors o germans escolaritzats al centre. 	Ensenyament	<p>Actualment, els menjadors dels centres educatius i les empreses que presten el servei poden servir menús específics per a alumnat amb celiaquia i altres malalties de característiques similars. Per tant, esdevé innecessari que els alumnes afectats per aquestes malalties tinguin prioritat en la tria d'escola. Quant a l'alumnat que ha tingut progenitors o germans al centre, el Departament considera que cal mantenir-lo com a criteri de desempat.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Afegir al nou decret un nou criteri per garantir el dret preferent d'escolarització d'infants en situació de desemparament o acolliment, i també un criteri de renda més ampli, no restringit només als perceptors de la renda mínima d'inserció. 	Ensenyament	<p>L'article 51.1 de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, determina que l'infant o l'adolescent en situació de desemparament o d'acolliment familiar té un dret preferent a l'escolarització en el centre escolar més adequat a les seves circumstàncies personals.</p> <p>En compliment d'aquest article, en el procediment de preinscripció d'enguany, per a les situacions en què, malgrat el que recull el punt 5.2.a) de l'annex 1 de la Resolució ENS/280/2015, de 18 de febrer, per la qual s'aproven les normes de preinscripció i matrícula per al curs 2015-2016, no es pugui fer efectiu el dret preferent a l'escolarització al centre escolar més adequat, les comissions de garanties d'admissió poden actuar d'acord amb el protocol d'alumnat amb necessitats educatives específiques i assignar-los aquestes places, d'acord amb la valoració que facin de cada cas.</p> <p>Per tal que la Comissió de Garanties d'Admissió pugui valorar la sol·licitud i assignar la plaça, les famílies hauran d'acreditar l'acolliment amb la resolució administrativa d'acolliment corresponent i justificar de forma raonada l'elecció de centre per tal de valorar-ne l'adequació.</p> <p>En el procés d'admissió al llarg del curs, se seguirà la mateixa actuació.</p>	<p>INCOMPLIMENT</p> <p>Cal incorporar el criteri de prioritat en el decret d'admissió.</p>

Dret a l'educació (art. 28 i 29)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
		Quant al criteri de prioritització relatiu a la renda, el nou decret tindrà en compte el que indica la LEC: les rendes anuals de la unitat familiar, atenent les especificitats que per calcular-les s'apliquen a les famílies nombroses.	
<ul style="list-style-type: none"> Reforçar les funcions de les comissions de garanties d'admissió i les oficines municipals d'escolarització, amb l'objectiu que emprin tots els instruments per a una distribució equitativa de l'alumnat als centres. 	Ensenyament	Les funcions de les comissions de garanties d'admissió estan fixades en l'article 46.2 de la LEC, entre les quals hi ha la de garantir la distribució adequada i equilibrada dels alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu entre tots els centres. Aquesta funció es desenvolupa mitjançant el treball de cadascuna de les comissions amb els Serveis Territorials del Departament, treball que permet determinar les mesures més adequades per a cada zona en particular.	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Estudiar l'efecte que poden tenir els nous models de zonificació en la lluita contra la segregació. 	Ensenyament	Els models de zonificació útils en la lluita contra la segregació són aquells que comporten un treball territorialitzat per part dels diferents agents implicats en l'escolarització i actuacions específiques a nivell de municipi, de barri o d'escola.	COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> Regular específicament el procés d'admissió d'alumnat a l'educació infantil de primer cicle, també per a les admissions fora de termini. 	Ensenyament	El procés d'admissió de l'alumnat de primer cicle d'educació infantil en llars d'infants o escoles bressol públiques està regulat mitjançant la Llei 12/2009, d'educació, el Decret 75/2007, de 27 de març, i les resolucions que es publiquen amb caràcter anual mitjançant les quals s'aproven les normes de preinscripció i matrícula per al corresponent curs escolar. D'acord amb aquestes disposicions, els ajuntaments tenen la competència en la gestió de l'admissió d'alumnes en el primer cicle d'educació infantil, i establir-ne el procediment i els barems, la qual cosa també inclou les admissions al llarg del curs escolar.	COMPLIMENT PARCIAL

Dret a l'educació (art. 28 i 29)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Planificar els processos constructius dels centres pendents de construcció/reforma, prestant una atenció especial als centres amb més concentració de necessitats. 	Ensenyament	Les actuacions arquitectòniques que es programen es prioritzen en funció de la seva necessitat i es té en compte la tipologia de centre i d'alumnat.	COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> Garantir una oferta suficient de places públiques d'escola bressol als municipis, específicament on hi ha forts desequilibris entre oferta i demanda. 	Ensenyament / ajuntaments		COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> Regular les activitats complementàries i també els ajuts per fomentar-ne l'accés, d'acord amb el que estableix la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (article 50.3). 	Ensenyament	Les activitats complementàries, extraescolars i serveis als centres docents en règim de concert a Catalunya estan regulades pel Decret 198/1987. Cada any es publica una ordre per la qual es regula la concessió de subvencions destinades a dotar de finançament addicional els centres privats concertats (inclosos els centres concertats d'educació especial) que presten el seu servei en entorns de característiques socioeconòmiques desfavorides. L'ordenació de les activitats complementàries, ara com ara, queda suficientment coberta pel Decret 137/2003, de 10 de juny, per a les activitats de caràcter més general, i per les Resolucions per les quals s'aproven els documents per a l'organització i la gestió dels centres per a les activitats de caire més escolar.	COMPLIMENT PARCIAL Cal actualitzar la regulació per incorporar-hi nous instruments que garanteixin l'equitat.
<ul style="list-style-type: none"> Fer una convocatòria d'ajuts per garantir l'accés en igualtat d'oportunitats a les activitats complementàries, tal com estableix la LEC (article 202 i altres) 	Ensenyament	Els recursos disponibles per a ajuts s'han hagut de destinar a cobrir necessitats més prioritàries: ajuts per a menjador i transport escolar. Per a activitats extraescolars i complementàries, el Departament impulsa, en col·laboració amb ajuntaments i altres entitats i organismes, actuacions com ara els plans educatius d'entorn i altres activitats de baix o nul cost per tal que els infants d'entorns socialment desfavorits no vegin perjudicat el seu accés.	COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> Establir programes d'acompanyament a l'escolaritat, especialment per als infants socialment menys afavorits i amb més dificultats d'escolarització. 	Ensenyament	En el marc dels plans educatius d'entorn (PEE) s'han organitzat 136 tallers d'estudi assistit que han atès un total de 1.500 alumnes. Per al curs 2015-2016 hi ha la previsió d'organitzar 175 tallers d'estudi assistit que atenguin un total de 2.000 alumnes.	COMPLIMENT PARCIAL

Dret a l'educació (art. 28 i 29)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Desplegar l'article 48.1 de la LEC i fer-ho, especialment, per garantir l'impacte positiu d'aquesta mesura sobre els centres que concentren una proporció més elevada d'alumnat amb necessitats educatives específiques. 	Ensenyament	El nou decret d'admissió ha de preveure el desplegament de l'article 48.1 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, i, per tant, que s'estableixi una proporció màxima d'alumnes amb necessitats educatives específiques que poden ésser escolaritzats en cada centre en l'accés als nivells inicials de cada etapa i una reserva amb caràcter general, així com la possibilitat de modificar aquesta reserva. Aquestes són mesures que es poden aplicar a nivell micro (municipi, barri, escola) quan sigui necessari per a evitar la segregació escolar, en el marc de treball que duu a terme el Departament, de forma territorialitzada, a través dels serveis territorials i les comissions de garanties d'admissió	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Limitar l'escolarització de la matrícula fora de termini d'alumnat amb necessitats educatives específiques en determinats centres amb elevada concentració de problemàtiques socials. 	Ensenyament	En els centres amb una important concentració d'alumnes amb NEE tipus C ja s'aplica sovint una reducció de ràtio i es desplega l'article 48.1, a banda de reservar places a tots els centres de la zona.	COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> Incorporar l'escolarització equilibrada com a criteri per decidir sobre les adscripcions entre centres o sobre el model de zonificació escolar d'un municipi. 	Ensenyament	<p>Cada any es publica una ordre per la qual es regula la concessió de subvencions destinades a dotar de finançament addicional els centres privats concertats (inclosos els centres concertats d'educació especial) que presten el seu servei en entorns de característiques socioeconòmiques desfavorides.</p> <p>Sempre que això no comporti desarrelar l'alumne nouvingut del lloc que l'ha acollit, es fa. A l'hora de proposar el canvi d'una adscripció o zona d'influència el criteri d'una escolarització equilibrada es té en compte.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> Allargar la vigència de la reserva de places per a alumnat amb necessitats educatives específiques fins a l'inici de curs, tal com preveu l'article 48.1 de la LEC. 	Ensenyament	El procediment que se segueix actualment permet donar resposta a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives específiques. La vigència de la reserva de les places s'estén fins al moment en què totes les sol·licituds d'alumnat d'aquestes característiques ja han estat ateses. Essent així, no tindria sentit que quedessin buides places que poden ser ocupades per alumnat ordinari en llista d'espera. Quan es doni el cas d'alumnes amb NEE que es matriculin una vegada iniciat el curs, les comissions de garanties d'admissió han de procurar distribuir-lo convenientment entre els diferents centres, a fi i efecte d'evitar la segregació que podria donar-se en cas d'una elevada concentració en algun centre determinat.	INCOMPLIMENT

Dret a l'educació (art. 28 i 29)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Limitar les ampliacions de ràtio no relacionades amb l'escolarització equilibrada d'alumnat quan hi hagi altres centres amb places vacants. 	Ensenyament	<p>Aquesta és una de les mesures que es poden aplicar a nivell micro (municipi, barri, escola), quan sigui necessari, per evitar la segregació escolar, en el marc de treball que duu a terme el Departament, de forma territorialitzada, a través dels serveis territorials i les comissions de garanties d'admissió.</p> <p>Ja es fa així sempre que el centre amb places vacants formi part de la mateixa zona d'escolarització.</p>	COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> Reforçar les funcions de les comissions de garanties d'admissió en la gestió de la matrícula fora de termini i garantir la informació actualitzada sobre les vacants existents en cada moment. 	Ensenyament	<p>Les funcions de les comissions de garanties d'admissió estan fixades en l'article 46.2 de la LEC. La nova aplicació informàtica del Departament, de registre d'alumnes, conjuntament amb l'aplicació d'admissió d'alumnes, permetran tenir dades actualitzades de les places ocupades i de les vacants existents.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Garantir que l'autonomia de centre s'orienta a assegurar l'equitat de l'activitat educativa, tal com estableix l'article 90.3 de la LEC, i s'exerceix en el marc dels drets i les llibertats que recullen les lleis, i vetllar perquè els centres educatius estableixin projectes educatius compromesos amb la inclusió de la diversitat social del seu entorn (no com a estratègia per atraure determinats col·lectius, i reproduir així la segregació escolar). 	Ensenyament		COMPLIMENT PARCIAL
<ul style="list-style-type: none"> Dimensionar la reserva de places al volum d'alumnat amb necessitats educatives específiques present en cada zona d'escolarització, d'acord amb la detecció que se n'hagi fet, i que amplii la reserva de places als municipis en què les necessitats educatives específiques detectades siguin superiors a les places reservades. 	Ensenyament	<p>Aquesta és una de les mesures que es poden aplicar a nivell micro (municipi, barri, escola), quan sigui necessari, per evitar la segregació escolar, en el marc de treball que duu a terme el Departament, de forma territorialitzada, a través dels serveis territorials i les comissions de garanties d'admissió.</p> <p>El Departament treballa en aquesta línia en el marc de les comissions d'escolarització.</p>	COMPLIMENT PARCIAL

Dret al joc, al descans i a les activitats recreatives i culturals (art. 31)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Desplegar normativament el dret dels infants al lleure educatiu en condicions d'igualtat, especialment les activitats extraescolars, les sortides i colònies escolars i els serveis escolars dels centres i les activitats i els serveis de lleure educatiu dutes a terme per les administracions o per entitats sufragades amb fons públics (casals municipals d'estiu, escoles de música i de dansa, ensenyaments d'idiomes de règim especial, etc.). 	Ensenyament / Benestar Social i Família	<p>Ensenyament:</p> <p>L'ordenació de les activitats complementàries i les activitats extraescolars, de moment, queda suficientment coberta pel Decret 137/2003, de 10 de juny, per a les activitats de caràcter més general, i per les resolucions per les quals s'aproven els documents per a l'organització i la gestió dels centres, per a les activitats de caire més escolar.</p>	INCOMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Convocar els ajuts econòmics per als infants socialment desfavorits previstos per la llei per fomentar l'accés de l'alumnat a les activitats complementàries i extraescolars en igualtat d'oportunitats i les subvencions per a la creació i el manteniment d'AMPA en entorns socials desfavorits, i que es promoguin mesures d'accessibilitat econòmica (ajuts econòmics, bonificacions i exempcions, sistemes de tarifació social, etc.) a les activitats i els serveis de lleure educatiu dutes a terme per les administracions o per entitats sufragades amb fons públics. 	Ensenyament / Benestar Social i Família / ajuntaments	<p>Ensenyament:</p> <p>Cada any es publica una ordre per la qual es regula la concessió de subvencions destinades a dotar de finançament addicional els centres privats concertats (inclosos els centres concertats d'educació especial) que presten el seu servei en entorns de característiques socioeconòmiques desfavorides.</p> <p>La situació econòmica ha forçat a destinar els recursos disponibles a les necessitats més prioritàries, és a dir, a ajuts per a menjador i transport escolar. Per a activitats extraescolars i complementàries, el Departament impulsa, en col·laboració amb ajuntaments i altres entitats i organismes, actuacions com els plans educatius d'entorn. Aquesta col·laboració s'estén a la promoció del lleure educatiu i a la realització d'activitats de baix o nul cost per tal que els infants d'entorns socialment desfavorits no vegin perjudicat el seu accés.</p> <p>Benestar Social i Família:</p> <ul style="list-style-type: none"> Consolidació de les beques del programa "L'estiu és teu": 1.200 places becaades. Manteniment del suport envers les federacions d'entitats d'educació en el lleure que per aquest 2015 és de 4,5 milions d'euros, dels quals 2,3 milions d'euros són per a ajuts a infants i adolescents en situació de vulnerabilitat. 	COMPLIMENT PARCIAL

Dret al joc, al descans i a les activitats recreatives i culturals (art. 31)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Garantir la continuïtat dels plans educatius d'entorn i els plans locals de dinamització del lleure educatiu, especialment en municipis socialment desfavorits. 	Ensenyament / ajuntaments	<p>Durant el curs escolar 2014-2015 s'han mantingut 93 plans educatius d'entorn (PEE). Per al curs escolar 2015-2016 hi ha la previsió de crear 18 PEE nous. Això fa un total de 111 PEE en 81 municipis, que atenen 402.393 alumnes de 980 centres educatius.</p>	EN VIES DE COMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Potenciar la participació dels infants i els adolescents als consells de participació territorial i nacional, com a instrument clau per a l'anàlisi i la planificació de polítiques en l'àmbit del lleure educatiu. 	Benestar Social i Família / ajuntaments	<p>Per part de la DGAIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Tant en el procés de la creació del Consell Nacional dels Infants i els Adolescents, com en l'actualitat, la DGAIA ha mantingut una permanent coordinació amb els dinamitzadors dels consells infantils territorials existents per reflexionar sobre la necessitat de potenciar i facilitar la participació activa dels infants i adolescents en les polítiques públiques integrals d'infància del seu territori. Com a Consell Nacional dels infants i adolescents de Catalunya, el CNIAC està participant, a través de la Comissió de Seguiment del Pacte per a la Infància i la Comissió Sectorial del Consell General de Serveis Socials, en la planificació de les polítiques públiques integrals d'infància, inclosa la del lleure. D'altra banda, s'ha traduït a lectura fàcil el Pla integral per a la infància i l'adolescència a Catalunya 2015-2018 per tal que el CNIAC i els consells territorials puguin conèixer a fons la planificació de les polítiques públiques adreçades als nois i noies, i puguin participar activament a l'hora de confeccionar-les. 	COMPLIMENT

Tortures, tractes degradants, privació de llibertat i justícia de menors (art. 37 i 40)

Recomanació	Responsable	Posicionament de l'Administració	Grau de compliment
<ul style="list-style-type: none"> Habilitar a la Ciutat de la Justícia un nou espai d'espera per a menors de protecció, diferenciat de l'espai de detenció. 	Justícia / Interior	El Síndic no té constància de l'habilitació d'aquest espai.	INCOMPLIMENT
<ul style="list-style-type: none"> Adoptar les mesures necessàries per garantir la separació efectiva dels adolescents menors dels adults joves als centres educatius del Departament de Justícia mitjançant la seva assignació en unitats diferenciades, si no és que consten motius d'interès, que s'han de poder justificar cas per cas. 	Justícia	Als tres centres de justícia juvenil que disposen de més d'una unitat de convivència (L'Alzina, Can Llupià i El Segre) s'han fet canvis organitzatius per prioritzar el criteri d'edat a l'hora de distribuir els interns i per mantenir la separació dels majors i menors d'edat en unitats diferents, llevat dels casos individualitzats, previstos en la Llei, que justifiquen que puguin estar junts.	COMPLIMENT

IV. CONSELL ASSESSOR JOVE DEL SÍNDIC DE GREUGES

Durant el curs 2014/2015, el Consell Assessor Jove del Síndic de Greuges, òrgan de participació i assessorament del Síndic, ha estat format pels següents nois i noies:

- Mahamadou Lamin Jaitteh i Fàtima Boutouil (Secció d'Institut Salvador Sunyer i Aymerich de Salt)
- Pere Marsillach i Aylen Nuzzi (Institut Baix Camp de Reus)
- Julieta Rodríguez i Marc Sánchez (Institut Bisbe Berenguer de l'Hospitalet de Llobregat)
- Eloi García i Judith Quintana (Institut Sant Andreu de Barcelona)
- Marta Campamà i Adrià Torras (Institut Francisco de Goya de Barcelona)
- Sara Bouzmani i Junior Moruno (Institut Miquel Tarradell de Barcelona)
- Marc Totajada i Aleix Roldrán (Escola Cintra de Barcelona)
- Edwin Diovito i Manuel Moreta (UEC Casal dels Infants de Barcelona)
- Carme Gausa i Adrià Coca (Escola Sant Ignasi de Sarrià, Barcelona)
- Camila Inés Fernández i Arnau Capelleras (Institut Escola Industrial i Arts d'Oficis de Sabadell)
- Enric Serra, Jordi Alba i Anna Illamola (Escola Ses Bisaura de Sant Quirze de Besora)
- Marina Pérez i Ester Serra (Institut de Vic)
- Mireia Sin i Joan Medina (Maristes La Immaculada de Barcelona)

Els temes es van tractar i debatre en les diverses sessions del Consell que van tenir lloc al Síndic i es van presentar davant la Comissió d'Infància del Parlament de Catalunya, en la sessió tinguda el 2 de juny de 2015.

Els portaveus del Consell Jove en la sessió del Parlament van ser:

- Camila Inés Fernández, Institut Escola Industrial i Arts i Oficis de Sabadell
- Joan Medina, Maristes La Immaculada de Barcelona
- Arnau Capelleras, Institut Escola Industrial i Arts i Oficis de Sabadell
- Judith Quintana, Institut de Sant Andreu de Barcelona
- Marta Campamà, Institut Francisco Goya de Barcelona
- Adrià Torras, Institut Francisco Goya de Barcelona

PRINCIPALS PROPOSTES APORTADES PELS MEMBRES DEL CONSELL ASSESSOR JOVE AL PARLAMENT DE CATALUNYA

1. Principi d'igualtat i no-discriminació per raó de gènere

- Fer pedagogia perquè la societat assumeixi que s'han de combatre els estereotips de gènere.
- Fomentar que tots els nois i noies puguin estudiar allò que vulguin i que no estiguin condicionats pels estereotips de gènere.
- Conscienciar els joves de la necessitat que el gènere no condicioni les persones.
- Proveir places en escoles bressol perquè les dones no estiguin condicionades en la seva vida professional.
- Reservar quotes en els càrrecs públics i a les empreses perquè es pugui superar la situació de desigualtat.
- Evitar que la publicitat també reproduïxi rols de gènere.
- Fer pedagogia perquè als instituts i en les xarxes socials no es reproduïxin els rols de gènere: noies mostrant el seu físic, etc.

2. Diversitat cultural i respecte als drets de les persones procedents d'altres països i cultures en la nostra societat

2.1. Recomanacions

En general:

- És important ajudar les persones immigrades amb mesures socials i també amb activitats per afavorir-ne la integració social.
- Cal reforçar l'adquisició de la llengua autòctona.
- Cal lluitar contra els prejudicis i estereotips negatius lligats a les cultures (p. ex. Identificar islam amb gihadisme).
- Cal evitar que es facin grups segons origen (fomentar la integració i les relacions, millorar l'adaptació).
- Cal fomentar el respecte als costums de les diferents cultures (vel, collaret amb creu, etc.).

En particular, a les aules:

- Cal garantir menús adaptats a la diversitat cultural.
- S'han de sancionar els insults i les agressions racials a les aules (com es fa en el futbol).
- S'ha de fomentar la relació entre diferents ètnies perquè hi hagi més respecte.

- S'ha de fomentar un tracte igualitari, sense prejudicis.

- Cal que es respecti la diversitat cultural per llei (p. ex. s'ha de poder treballar i estudiar amb vel).

3. El dret al bon tracte i la tolerància entre els companys: evitem la discriminació i l'assetjament

3.1. Recomanacions

- Cal potenciar la mediació, es valora molt positivament.

- Cal fer més xerrades amb la classe, l'agressor i la víctima.

- Cal fer més activitats a les classes per conscienciar tothom.

- Cal més implicació per part de les escoles.

- Cal fer xerrades que facin pensar molt: exagressors i exvíctimes.

- Evitar la discriminació professor-alumne, de manera que hi hagi igualtat entre tots els alumnes i no es discrimini per raó d'origen, ideologia o orientació sexual.

- Fer més xerrades sobre orientació sexual, de manera que no es vegi com un tema incòmode per parlar.

V. XARXA EUROPEA DE DEFENSORS DELS INFANTS: ENOC

L'ENOC (Xarxa Europea de Defensors dels Infants) és una associació formada per institucions independents de defensa dels infants. Va ser fundada el 1997 i actualment en són membres 43 institucions de 35 països.

La seva tasca és facilitar la promoció i la protecció dels drets dels infants establerts per la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant, donar suport als col·lectius de defensa dels drets dels infants, compartir informacions i estratègies entre els estats membres i promoure el desenvolupament d'oficines d'ombudsman per a infants, ja siguin independents o integrades en institucions de defensa dels drets humans.

CONFERÈNCIA ANUAL DE L'ENOC

La 19a Conferència Anual de l'ENOC va tenir lloc a Amsterdam el 22 i 23 setembre de 2015 i va girar entorn de la violència envers els infants. Hi van assistir l'adjunta al Síndic per a la defensa dels drets dels infants i els adolescents, Maria Jesús Larios, i l'assessora de l'Àrea d'Infància Anna Piferrer.

A la Conferència, hi van assistir 90 participants, incloent-hi defensors o adjunts per a la defensa dels drets dels infants, assessors, representants de les Nacions Unides, de la Unió Europea, del Consell d'Europa, ONG, acadèmics i professors. Entre d'altres, hi va intervenir Marta Santos Pais (especial representant de la Secretaria General de les Nacions Unides sobre violència envers els infants), Marga Haagmans (cap de la Policia i Departament d'Innovació de la Fundació AUGEO), Marcel Mannens (professor de Genome Diagnostics, laboratori vinculat de la Universitat d'Amsterdam), Bernet Elziga (professor de Psicopatologia de la Universitat de Leiden), Corinne Dettmeijer (reportera de tràfic d'éssers humans i explotació sexual envers infants), Maaïke Pekelharing (coordinadora del servei d'ajuda telefònica contra la pornografia infantil a Internet), Margaret Tuite (coordinadora dels drets dels infants en l'àmbit de la Comissió Europea), Astrid Podsiadlowski (cap de l'Àrea dels Drets dels Infants de l'Agència Europea per als Drets Fonamentals), Howard Dubowitz

(catedràtic de Pediatria i director del Centre per a Famílies de la Universitat de Maryland), Regina Jensdóttir (cap de l'Àrea dels Drets dels Infants del Consell d'Europa) i Jana Hainsworth (secretària general d'Eurochild).

A banda de les conferències, la jornada es va estructurar en dues sessions: una va consistir en tallers entorn del tema sobre el qual tractava la conferència i l'altra, sobre activitats desenvolupades per cada institució al voltant d'aquest tema. Finalment, es va presentar públicament l'activitat portada a terme pel projecte ENYA i es va visualitzar el documental *Violència envers els infants* (Let's talk young, Let's talk about violence).

(http://enoc.eu/?page_id=479)

A continuació de la Conferència Anual, va tenir lloc la 19a Assemblea General Anual de l'ENOC, que es va celebrar a l'Haia el 24 de setembre. L'Assemblea General va elegir la nova junta. Marc Dullaert, defensor dels drets dels infants d'Holanda, va reemplaçar en la presidència Tam Baillie, comissari per a la defensa dels infants i els adolescents d'Escòcia; Edita Ziobiene, defensora dels drets dels infants de Lituània, va ser elegida futura presidenta del curs següent de l'ENOC; George Moschos, adjunt per a la defensa dels infants de Grècia, va ser elegit tresorer, i Maria Jesús Larios, adjunta per a la defensa dels drets dels infants i adolescents del Síndic de Greuges va ser renovada en el càrrec de secretària.

Al l'Assemblea General, els membres de l'ENOC, mitjançant la signatura conjunta de la Declaració sobre violència envers infants, van fer una crida adreçada als governs de cadascun dels països europeus i a les institucions i autoritats europees per prevenir l'aparició de diverses situacions i contextos de violència envers els infants i adolescents, i també per garantir de manera rigorosa l'aplicació de mesures per combatre la violència envers els infants.

Així mateix, les quaranta institucions membres de l'ENOC van adoptar una declaració conjunta (<http://enoc.eu/?p=1254>) per expressar la seva profunda preocupació per la situació crítica d'infants i adolescents en trànsit per països de la Unió Europea i per reclamar als

governos dels països europeus i a les autoritats europees que s'emprenghin accions immediates per reconduir urgentment la situació d'aquests infants i que es respectin els seus drets.

Finalment, l'Assemblea General de l'ENOC va decidir formar un grup de treball durant aquest any 2015 amb l'objectiu de supervisar l'actual situació dels infants i adolescents en trànsit per diversos països de la Unió Europea i d'informar-ne. Els representants de les institucions en defensa dels drets dels infants de Bèlgica (Comunitat Francesa i Regió Valona), Catalunya, Croàcia, Anglaterra, Grècia, Itàlia, Malta, Holanda, Polònia, i Suècia formen part voluntàriament d'aquest grup de treball.

PROJECTE DE PARTICIPACIÓ D'INFANTS I ADOLESCENTS D'ENOC (ENYA)

Enguany, com a projecte de participació d'infants i adolescents, l'ENOC ha creat un documental titulat *Let's talk young, Let's talk about violence*, destinat a mostrar diferents situacions i contextos de violència envers els infants i adolescents, amb la producció final d'un vídeo.

El principal objectiu del projecte és permetre la participació d'infants i joves en el debat públic per incrementar la conscienciació sobre els drets dels infants.

Infants i joves (10-18 anys) d'onze institucions membres d'ENOC han tingut l'oportunitat d'interactuar amb professionals dels mitjans de comunicació i presentar en el format que hagin triat (àudio, vídeo, web, ràdio) el seu treball sobre el tema de violència envers els infants. Els participants han tractat diversos aspectes relacionats amb la violència envers els infants, com ara el ciberassetjament, el sexting, l'assetjament a l'escola, violència de gènere, violència domèstica, violència psicològica, entre d'altres.

Els joves representants de cada país nominats van presentar el seu treball en el fòrum d'ENYA, que va tenir lloc el 28-30 de juny a Atenes. El fòrum va ser una oportunitat d'oferir un espai per intercanviar punts de vista entre ells respecte del tema tractat, poder presentar el treball realitzat davant altres joves, i poder compartir i aprendre de l'intercanvi d'idees.

El treball realitzat per ENYA també ha estat reflectit en la Declaració que ENOC va aprovar el 24 de setembre a l'Haia sobre violència envers els infants.

Declaració conjunta de la Xarxa Europea de Defensors dels Infants (ENOC) i el representant especial del secretari general de les Nacions Unides sobre violència envers els infants

Amsterdam, 24 de setembre de 2015

Amb motiu de la 19a Assemblea Anual de la Xarxa Europea de Defensors dels Infants (ENOC), nosaltres, el representant especial del secretari general de les Nacions Unides sobre violència envers els infants i els membres de l'ENOC,

- havent expressat la nostra preocupació per la magnitud i la prevalença de la violència a Europa;
- havent recordat la decisiva contribució de l'Estudi sobre la violència envers els infants del secretari general de les Nacions Unides com a element crucial per entendre la naturalesa i l'abast dels reptes que hem d'afrontar, i per actuar com a catalitzadors de l'acció;
- havent recordat els descobriments importants que es deriven de l'Enquesta global envers un món lliure de violència, duta a terme pel representant especial de les Nacions Unides per avaluar els progressos en l'aplicació de les recomanacions de l'estudi de les Nacions Unides;

- havent emfasitzat la contribució inestimable dels membres de l'ENOC en l'elaboració de l'estudi i el seu compromís ferm amb el mandat del representant especial de les Nacions Unides;
- havent emfasitzat que la perspectiva de tots els que treballen en aquest camp és un món sense violència envers els infants en tots els àmbits;
- havent reafirmat la centralitat dels marcs legals, normatius i ètics internacionals per aconseguir aquest objectiu, particularment la Convenció sobre els drets de l'infant i tots els protocols facultatius que se'n deriven;
- havent subratllat la interacció mútua, dinàmica i de col·laboració entre tots els actors a escala regional, nacional i internacional per avançar en els drets dels infants;
- havent reconegut l'important impuls internacional per fer front a la violència, especialment l'adopció imminent per part de l'Assemblea General de les Nacions Unides dels Objectius de desenvolupament sostenible i del 10è aniversari de l'Estudi sobre la violència envers els infants del secretari general de les Nacions Unides;
- havent reconegut les importants recomanacions adoptades per l'ENOC en la seva 19a Assemblea Anual per a la prevenció i l'eliminació de totes les formes de violència envers els infants, incloent-hi l'agenda de desenvolupament sostenible acordada per la comunitat internacional en la cimera de les Nacions Unides, que va tenir lloc a Nova York del 25 al 27 de setembre 2015;

Volem expressar el nostre ferm compromís per capitalitzar aquestes i altres oportunitats per accelerar el camí cap a un món lliure de violència envers els infants, per mitjà de l'exercici dels nostres mandats, a fi d'assolir:

- l'apoderament dels infants i els adolescents, encoratjant-los a esdevenir agents actius a l'hora de definir les polítiques i les accions, i també a reivindicar el seu dret a viure lliures de violència, particularment per mitjà de la seva participació activa a l'hora d'abordar totes les formes de violència envers ells d'una manera apropiada i ètica;
- una prohibició legal integral de qualsevol tipus de violència envers els infants en tots els àmbits;
- normativa clara i reglaments que la despleguin per ajudar aquells que treballen per i amb els infants a remetre els casos a les instàncies adequades quan es trobin amb situacions de violència envers els infants, mitjançant una formació que els permeti aconseguir aquesta tasca d'una manera adequada;
- una agenda sòlida i àmplia per prevenir i fer front a totes les formes de violència;
- millor investigació i més dades sobre la prevalença de la naturalesa de la violència envers els infants, i també l'eficàcia de les mesures preses per fer-hi front;
- el desenvolupament de serveis orientats als infants i respectuosos amb els seus drets i d'una cultura del respecte pels drets dels infants en tots els nivells del Govern i de l'Administració pública;
- una resposta integral i multidisciplinària a les víctimes de la violència que cobreixi totes les seves necessitats d'una manera coherent i que assegurui que tots els professionals de referència actuen de manera efectiva, sensible i respectuosa amb els drets dels infants.

SÍNDIC

EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

Síndic de Greuges de Catalunya
Passeig Lluís Companys, 7
08003 Barcelona
Tel 933 018 075 Fax 933 013 187
sindic@sindic.cat
www.sindic.cat

